9. అత్ తౌబా (పశ్చాత్తాపం) సూరా

పరిచయం

ఇది మదీనాలో అవతరించిన సూరా. ఈ సూరా ముఖ్యంగా దైవతిరస్కారులకు, అల్లాహ్ ఏకత్వాన్ని కాదన్నవారికి దూరంగా ఉండాలని బోధిస్తుంది. అల్లాహ్ ఒకే ఒక్క దేవుడన్న విశ్వాసం కలిగి ఉన్న వ్యక్తినీ, తౌహీద్ (ఏకదైవారాధన)కు కట్టుబడిన వ్యక్తిని స్నేహితునిగా చేసుకోవాలని బోధించడం జరిగింది. అల్లాహ్‌కు సమానంగా ఎవరినీ నిలబెట్టరాదనీ, ఎవరినీ అల్లాహ్‌కు భాగస్వాములు చేయరాదని ఈ సూరా హెచ్చరించింది. మన ప్రార్థనలు, ఆరాధనలు పూర్తిగా అల్లాహ్‌కే పరిమితం కావాలని బోధిస్తుంది. ప్రజలు ఎలాంటి మధ్యవర్తుల ప్రమేయం లేకుండా, అంటే మత గురువులు, వలీలు, మధ్యవర్తుల వంటి వారి ప్రమేయం లేకుండా స్వయంగా అల్లాహ్‌ను వేడుకోవచ్చని ఈ సూరా స్పష్టం చేసింది. ఇస్లామీయ సామాజిక నడవడిని ఈ సూరా నిర్దేశించింది. అలాగే సంస్కరణా సూత్రాలను కూడా ప్రతిపాదించింది. ఈ సూరా హిజ్రీ శకం 9లో అవతరించింది. అంటే క్రీ.శ. 630లో. ఈ సంవత్సరం వేసవిలోనే ప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) తబూక్ దండయాత్రకు ఏర్పాట్లు చేసారు. సిరియా రాజధాని డెమస్కస్ వెళ్ళే దారిలో తబూక్ ఉంది. ఇది బైజాంటైన్ సామ్రాజ్యం ఎల్లలకు దగ్గరగా ఉంది. మండువేసవిలో తబూక్ వరకు పోవడం ఒక సుదీర్ఘ ప్రయాణం. నిజమైన విశ్వాసులకు, వారి విశ్వాస బలానికి ఇది కఠిన పరీక్ష. ఈ పరీక్ష ఇస్లామీయ సమాజంలోని కపట విశ్వాసులను, వారి ద్వంద్వ ప్రవృత్తిని బయటపెట్టే పరీక్ష. తబూక్ యుద్ధం ప్రాముఖ్యత దృష్ట్యా ముస్లిం రాజ్య సరిహద్దుల భద్రత కోసం యూదు, క్రైస్తవ తెగలతో శాంతి ఒప్పందాలు కుదుర్చుకున్నారు. కాని ఆ తెగలు ఏకపక్షంగా ఒప్పందాలను రద్దుచేసుకున్నాయి. అందువల్ల శాంతి ఒప్పందాలను రద్దు చేసుకున్న తెగలతో యుద్ధ స్థితిలో ఉన్నట్లు ఈ సూరా ప్రకటించింది. అయితే ఈ ఒప్పందాలపై సంతకాలు చేయని ఇతర యూద, క్రైస్తవ తెగలకు ఈ యుద్ధ స్థితి వర్తించదని తెలిపింది.

ఈ సూరా కొన్ని ఇస్లామీయ చట్టపరమైన అంశాలను ప్రస్తావించింది.

1. జకాత్ (సదఖా) మొత్తాన్ని నిరుపేదలకు (అంటే చేయిచాచి అర్థించేవారికి), అవసరార్థులకు (అవసరమున్నా చేయిచాచి అర్థించని వారికి), బాటసారులకు, ఈ మొత్తాలను సేకరించి పంపిణీ చేసేవారికి, ఖైదీల విముక్తికి, రుణగ్రస్తుల భారం తగ్గించడానికి, హృదయాలను గెలుచుకోవడానికి (ఇస్లాం స్వీకరించినవారికి, ఇస్లాం స్వీకరించడానికి దగ్గరిలో ఉన్నవారికి), దైవమార్గంలో ఖర్చు చేయాలి.

2. నిస్సహాయులు, వ్యాధిగ్రస్తులు, అల్లాహ్ కోసం ఖర్చు చేయడానికి ఏదీ లేనివారు అల్లాహ్, అల్లాహ్ ప్రవక్త (సఅసం) పట్ల తమ విధుల విషయంలో నిజాయితీగా ఉన్న వారు పోరాట సైన్యంలో చేరడానికి మినహాయింపు ఇవ్వడం జరిగింది.

9. అత్ తౌబా[1] సూరా

سُوْرَةُ التَّوْبَةِ

అవతరణ : మదీనా ఆయతులు : 129

1 మీరు ఒప్పందాలు కుదుర్చుకున్న ముష్రిక్కులతో ఇకమీదట ఎలాంటి సంబంధాలుండబోవని అల్లాహ్ తరఫున, ఆయన ప్రవక్త తరఫున ప్రకటించ బడుతోంది.[2]

بَرَآءَةٌ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖۤ اِلَى الَّذِيْنَ عٰهَدْتُّمْ مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۝١

2 కనుక (ఓ ముష్రిక్కులారా!) ఇక మీరు నాలుగు మాసాల వరకు రాజ్యంలో సంచరించండి.[3] మీరు అల్లాహ్‌ను

فَسِيْحُوْا فِي الْاَرْضِ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَّاعْلَمُوْۤا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّٰهِ

1. ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు దీనికి అనేక పేర్లు ఉన్నట్లు తెలిపారు. వాటిలో రెండు పేర్లు మాత్రం సుప్రసిద్ధం. ఒకటి : తౌబా (పశ్చాత్తాపం, క్షమాపణ). ఈ సూరాకు 'తౌబా' అనే పేరు రావటానికి ప్రధాన కారణం ఏమిటంటే కొంతమంది విశ్వాసుల పశ్చాత్తాపం దైవసన్నిధిలో స్వీకరించబడినట్లు ఇందులో తెలుపబడింది. రెండు : తెగత్రెంపులు. ఇకమీదట ముష్రిక్కులతో ఎలాంటి సంబంధం ఉండబోదని బాహాటంగా ప్రకటించటం జరిగింది. **"బిస్మిల్లా హిర్రహ్మా నిర్రహీమ్"** (అపార కరుణామయుడు, పరమ కృపాశీలుడైన అల్లాహ్ పేరుతో ప్రారంభిస్తున్నాను) అనే వచనం లేకుండా మొదలైన ఏకైక సూరా ఇది. దీనికి కూడా పెక్కు కారణాలను ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు పొందు పరిచారు. వాటిలో ఒకటి ఎంతో సమంజసంగా, సహేతుకంగా కనిపించే కారణం ఏమిటంటే ఇంతకుముందు గడచిన అన్ఫాల్ సూరాలోని అంశాలకు – తౌబా సూరాలోని అంశాలకు మధ్య ఎంతో సామ్యం ఉంది. ఒకవిధంగా ఈ సూరా అన్ఫాల్ సూరా యొక్క తతిమ్మా భాగం. 'సబ్‌యె తివాల్'గా పిలువబడే ఏడు పెద్ద సూరాలలో ఇది ఏడవది.

2. మక్కా విజయం తర్వాత మహాప్రవక్త (సఅసం) – హిజ్రీ 9వ ఏట – తన ప్రియ సహచరులైన హజ్రత్ అబూబక్ర్ (రజి), హజ్రత్ అలీ (రజి) ఇంకా ఇతర సహచరులకు దివ్య ఖుర్ఆన్‌లోని ఈ వాక్యాలను ఇచ్చి, దీనిగురించి మక్కా నగరంలో బహిరంగంగా ప్రకటన గావించమని పురమాయించారు. దైవప్రవక్త (స) ఆదేశానుసారం వారు ఈ ఫర్మానాను వెలువరించారు. ఇకమీదట ఎవరూ నగ్నంగా కాబా గృహ ప్రదక్షిణ చెయ్యడానికి వీల్లేదనీ, వచ్చే ఏడాది నుంచి ముష్రిక్కులకు దైవగృహాన్ని సందర్శించి హజ్ నెరవేర్చే అనుమతి కూడా ఉండబోదని వారు ప్రకటించారు (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుస్సలాత్, ముస్లిం – కితాబుల్ హజ్).

وَاَنَّ اللّٰهَ مُخْزِى الْكٰفِرِيْنَ ②

అశక్తుణ్ణి చెయ్యలేరన్న సంగతిని బాగా తెలుసుకోండి. అల్లాహ్ అవిశ్వాసులను పరాభవం పాల్జేస్తాడు[4] (అన్న సంగతిని కూడా మరువకండి).

وَاَذَانٌ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖۤ اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ اَنَّ اللّٰهَ بَرِىْۤءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۙ۬ وَرَسُوْلُهٗ ؕ فَاِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ

3 అల్లాహ్ తరఫు నుంచీ, ఆయన ప్రవక్త తరఫు నుంచీ పెద్ద హజ్ దినాన[5] ప్రజలకు తెలియజేయునది ఏమనగా, అల్లాహ్ ముష్రిక్కులకు ఏ విధంగానూ బాధ్యుడు కాదు – ఆయన ప్రవక్త కూడా. కాబట్టి

3. నిరవధిక గడువు కోసం ఒప్పందం కుదుర్చుకున్న ముష్రిక్కులను లేదా నాలుగు మాసాలకన్నా తక్కువ వ్యవధికోసం సంధి చేసుకున్న ముష్రిక్కులను లేదా నాలుగు మాసాల కన్నా ఎక్కువ ఒక నిర్ణీత కాలం కొరకు సంధిచేసుకున్న ముష్రిక్కులను ఉద్దేశ్యించి ఈ 'తెగత్రెంపుల ప్రకటన' చేయబడింది. అదీ వాగ్దాన భంగానికి పాల్పడుతున్న తిరస్కారులకే ఈ ప్రకటన వర్తిస్తుంది. మొత్తమ్మీద వాళ్ళందరికీ నాలుగు నెలల గడువు నిర్ధారించబడింది. ఈ గడువు లోపల వారు ఇస్లాం స్వీకరిస్తే వారికి అక్కడ నివసించడానికి అనుమతి ఇవ్వబడుతుంది. అన్యధా వారు నాలుగు మాసాల అనంతరం అరేబియా ద్వీపాన్ని విడిచిపోవలసి ఉంటుంది. పై రెండు మార్గాలలో ఏ ఒక్క దానినైనా వారు అవలంబించని పక్షంలో వారు విరోధులుగా పరిగణించబడతారు. అప్పుడు వారితో యుద్ధం చేయటం ముస్లింల విధ్యుక్త ధర్మం అయిపోతుంది. అరేబియా ద్వీపం నుంచి అంధకారాన్ని, బహుదైవోపాసనను రూపుమాపి ఏకదైవోపాసనా కాంతిరేఖలను ప్రసరింపజేయడానికి ఈ చర్య గైకొనవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

4. మీకు ఇవ్వబడుతున్న ఈ గడువును మా బలహీనతగా తలపోయకండి. మీ మేలును కోరి మీకు ఈ వెసులుబాటు కల్పించటం జరిగింది. దీన్ని బంగారు అవకాశంగా భావించి, మీరు దారికి వస్తే సరి. లేకపోతే మీరు దైవప్రణాళిక నుంచి తప్పించుకో లేరన్న సంగతిని బాగా అర్థం చేసుకోండి. మీరు తిరగబడి అవమానం పాలు కావటం తప్ప మిగిలేదేమీ ఉండదు. కనుక ఈలోగా ఆత్మావలోకనం చేసుకుని ముస్లింలుగా మారండి అన్నది ఈ వాక్యంలోని అంతరార్థం.

5. బుఖారీ, ముస్లిం తదితర ప్రామాణిక హదీసుల ద్వారా నిరూపితమయ్యేదేమిటంటే జిల్‌హజ్ నెల పదవ తేదీ, ఖుర్బానీ ఇచ్చే దినాన్ని 'పెద్ద హజ్ దినం' (యౌముల్ హజ్జిల్ అక్బర్) అని అంటారు (తిర్మిజీ – హదీసు నెంబరు : 957, బుఖారీ –

لَكُمْ ۚ وَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣﴾

ఇప్పటికయినా మీరు పశ్చాత్తాపం చెందితే అది మీకే శ్రేయస్కరం. ఒకవేళ మీరు విముఖులైతే, మీరు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ అల్లాహ్‌ను ఓడించలేరన్న సంగతిని తెలుసుకోండి. (ఓ ప్రవక్తా!) అవిశ్వాసులకు వ్యధాభరితమైన శిక్ష ఉంటుందన్న శుభవార్తను వినిపించు.

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدتُّم مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنقُصُوكُمْ
شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ
إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾

4 అయితే మీరు ఒప్పందం కుదుర్చుకున్న తర్వాత మీకు ఎలాంటి నష్టం చేకూర్చడం గానీ, మీకు వ్యతిరేకంగా ఎవరికైనా సహాయం చేయటంగానీ చేయకుండా ఉన్న ముష్రిక్కులకు మాత్రం (ఈ ప్రకటన నుంచి) మినహాయింపు ఉంది. మీరు కూడా వారితోపాటు వారి ఒప్పంద గడువును పూర్తిచేయండి.[6] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ భయభక్తులుగల వారిని ప్రేమిస్తాడు.

فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ

5 మరి నిషిద్ధ (గౌరవప్రదమైన) మాసాలు[7] గడచిపోగానే ముష్రిక్కులను

4655, ముస్లిం – 982). ఆ రోజునే 'మినా' మైదానంలో ఈ తెగత్రెంపుల ప్రకటన చేయబడింది. జిల్‌హజ్ నెల 10వ తేదీని 'పెద్ద హజ్ దినం'గా వ్యవహరించటానికి ప్రధాన కారణమేమిటంటే, ఆ రోజున అన్నిటికన్నా ముఖ్యమైన హజ్ క్రియలు నెరవేర్చ బడతాయి. ప్రజలు 'ఉమ్రహ్'ను చిన్న హజ్‌గా వ్యవహరించేవారు. అందుకే ఉమ్రహ్ నుంచి దీన్ని స్పష్టంగా వేరుపరచడానికి హజ్‌ను 'పెద్దహజ్'గా అభివర్ణించటం జరిగింది. శుక్రవారం రోజున వచ్చిన హజ్ 'పెద్దహజ్' అని ప్రజాబాహుళ్యంలో ప్రాచుర్యం జరిగింది. దీనికెలాంటి ఆధారమూ లేదు.

6. ఇది ముష్రిక్కుల్లోని నాల్గవ వర్గం. వారితో ఉన్న ఒప్పందం గడువు ముగిసే వరకూ వారు అక్కడ నివసించేందుకు అనుమతి ఉంటుంది. ఎందుకంటే వారు ఎలాంటి ద్వంద్వ ప్రమాణాలకు తావీయకుండా నిజాయితీగా ఒప్పందానికి కట్టుబడి ఉన్నారు. అందుచేత ముస్లింలు కూడా వారి విషయంలో మాటకు కట్టుబడి ఉండవలసిందిగా తాకీదు చేయబడింది.

7. ఇంతకీ నిషిద్ధ మాసాలంటే ఏవి? ఈ విషయంపై భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. రజబ్,

وَجَدْتُّمُوْهُمْ وَخُذُوْهُمْ وَاحْصُرُوْهُمْ وَاقْعُدُوْا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَاِنْ تَابُوْا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَخَلُّوْا سَبِيْلَهُمْ ۚ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝٥

ఎక్కడ కనబడితే అక్కడే చంపండి,[8] వారిని నిర్బంధించండి,[9] వారిని ముట్టడించండి. ప్రతి మాటు వద్ద వారికొరకు పొంచి కూర్చోండి.[10] ఒకవేళ వారు పశ్చాత్తాపం చెంది, నమాజును నెలకొల్పితే, జకాతును విధిగా చెల్లిస్తే వారి మార్గాన వారిని వదలిపెట్టండి.[11] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ క్షమించేవాడు, కనికరించేవాడు.

జీఖఅద, జిల్‌హజ్ మరియు ముహర్రమ్ మాసాలే ఆ నాలుగు మాసాలని ఒక అభిప్రాయం ఉంది. కాగా; జిల్‌హజ్ నెల 10వ తేదీన ఈ 'ప్రకటన' వెలువడింది. ఈ రకంగా ఈ ప్రకటన చేయబడిన రోజునుంచి కేవలం 50 రోజుల గడువు ఇవ్వబడింది. ఈ గడువు ముగియగానే ముష్రిక్కులను పట్టి, వారిని హతమార్చేందుకు అనుమతి ఇవ్వబడింది. అయితే ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ ఈ అభిప్రాయంతో ఏకీభవించ లేదు. ఈ ఆయతులో ప్రస్తావించబడిన నిషిద్ధమాసాలు ఆ నిషిద్ధ మాసాలు కావనీ, వాస్తవానికి ఇది జిల్‌హజ్ 10వ తేదీనుంచి, రబీవుస్సానీ 10వ తేదీవరకు గల గడువు అని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. మరి వీటిని నిషిద్ధ మాసాలు (అష్‌హురె హురుమ్) అని ఎందుకు అనటం జరిగింది? అంటే తెగత్రెంపుల ప్రకటన జరిగిన తర్వాత ఆ నాలుగు నెలల్లో ముష్రిక్కులతో యుద్ధం చేయటానికిగాని, వారికి వ్యతిరేకంగా ఎటువంటి చర్యను గైకొనటానికిగాని అనుమతి లేకపోయింది. తెగత్రెంపుల ప్రకటన జరిగిన తీరునుబట్టి ఈ రెండవ అభిప్రాయమే సహేతుకం అనిపిస్తోంది. వాస్తవం అల్లాహ్‌కే ఎరుక.

8. కొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు ఈ ఆదేశాన్ని సర్వసాధారణమైన ఆదేశంగా భావించారు. అంటే పుణ్యక్షేత్రం (హరమ్) పరిధిలోపల కనిపించినా, బయట కనిపించినా వారిని వధించాల్సిందే అన్న అర్థంలో తీసుకున్నారు. మరి కొంతమంది అల్ బఖరా సూరాలోని ఆయతును ఉదాహరిస్తూ, పుణ్య క్షేత్రం (హరమ్) సరిహద్దులకు ఆవల కనిపించినపుడు మాత్రమే వధించాలని అభిప్రాయపడ్డారు. అల్ బఖరా సూరాలో ఇలా అనబడింది: "మస్జిదె హరామ్ వద్ద వారు మీపై దాడి చేయనంతవరకూ మీరు వారిని చంపకండి. ఒకవేళ వారు గనక మీపై యుద్ధానికి వస్తే వారితో పోరాడేందుకు మీకూ అనుమతి ఉంటుంది" (అల్ బఖర: 191) (ఇబ్నె కసీర్).

9. అంటే వారిని ఖైదీలుగా పట్టుకోండి. లేదా తుదముట్టించండి.

10. వారు దొరికినప్పుడే వారిని వధించవచ్చులే అని అనుకోకండి. వారి స్థానాలను, కోటలను, వారు తలదాచుకున్న ప్రదేశాలను దిగ్బంధం చేయండి. అన్ని చోట్లా

6 ఒకవేళ ముష్రిక్కులలోని ఏ వ్యక్తి అయినా నీ శరణు కోరితే, అతను దైవ వాణి వినేంతవరకు అతనికి నువ్వు ఆశ్రయ మివ్వు. ఆ తరువాత అతన్ని అతని సురక్షిత స్థానానికి చేర్చు.[12] వారు తెలియని వారవటం చేత వారి పట్ల ఈ విధంగా వ్యవహరించాలి.[13]

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

వారికోసం మాటేయండి. మీ అనుమతి లేకుండా వారు ఎటూ కదలలేని పరిస్థితిని సృష్టించండి.

11. ఇప్పుడు వారికి వ్యతిరేకంగా ఎలాంటి చర్యలూ గైకొనకూడదు. ఎందుకంటే ఇప్పుడు వారు ముస్లింలయ్యారు. ఇస్లాం స్వీకరించాక నమాజ్‌ను పాటించటం, జకాతు అనే దానాన్ని విధిగా చెల్లించటం అవశ్యమని కూడా ఈ ఆయతు ద్వారా రూఢీ అవుతోంది. ఎవరైనా వీటిలో ఏ ఒక్కదానినైనా తిరస్కరిస్తే అతడు ముస్లింగా పరిగణించబడడు. మహాప్రవక్త (స) మరణించినప్పుడు జకాత్ చెల్లించటానికి నిరాకరించిన వారినుద్దేశించి హజ్రత్ అబూబక్ర్ (రజి) ఈ ఆయతునే ఉదాహరించారు. "దైవసాక్షి! నమాజుకూ – జకాతుకు మధ్య భేదం చూపేవారితో నేను పోరాడి తీరుతాను" అని ఆయన (రజి) వక్కాణించారు (ముత్తఫకున్ అలైహ్). అంటే నమాజు మాత్రం చేసి, జకాతు చెల్లించటానికి మొహం చాటేసే వారిని క్షమించబోను అన్నది ఆయన మాటల్లోని అంతరార్థం.

12. ఈ ఆయతులో ప్రస్తావిత అవిశ్వాసుల విషయంలో సడలింపుల వైఖరిని అవలంబించమని చెప్పబడింది. వారు మీ శరణుకోరినప్పుడు వారికి ఆశ్రయం ఇవ్వండి. ఆ విధంగా వారు ప్రాణాపాయం నుంచి తప్పించుకుంటారు. కొంతకాలం మీ వద్ద ఉండి దైవవచనాలు వింటారు. ఇస్లాం ప్రబోధనలను తెలుసుకుంటారు. తద్వారా వారి ప్రవర్తనలో పరివర్తన రావచ్చు. వారి పాషాణ హృదయాలు కరగవచ్చు. ఆఖరికి వారు ఇస్లాం స్వీకరించవచ్చు. ఒకవేళ అప్పటికీ వారు ఇస్లాం వైపు మొగ్గుచూపకపోతే వారిని వారి సురక్షిత స్థానాలకు చేర్చండి. ఎందుకంటే మీరు వారికి ఆశ్రయమిచ్చి ఉన్నారు. ఒకసారి మాట ఇచ్చాక ఆఖరిక్షణం వరకూ దానికి కట్టుబడి ఉండటం అవసరం. కాబట్టి వారు వారి సురక్షిత స్థానాలకు చేరుకునే వరకూ వారిని కాపాడే బాధ్యత మీపైన ఉంటుంది.

13. శరణు కోరినవారికి అభయం, ఆశ్రయం ఇవ్వటానికి గల కారణాలలో ఒక ముఖ్య కారణం ఏమిటంటే, వారు తెలియనివారు. ఇస్లాం గురించి, ఇస్లాం ప్రవక్త

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ
إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۖ فَمَا اسْتَقَامُوا
لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ⑦

7 అల్లాహ్ వద్ద, ఆయన ప్రవక్త వద్ద ముష్రిక్కులకు ఒప్పందం ఎలా సాధ్యం? అయితే మీరు మస్జిదె హరామ్ దగ్గర ఎవరితో ఒప్పందం చేసుకున్నారో[14] వారు మీ ఒప్పందానికి కట్టుబడి ఉన్నంతవరకూ మీరు కూడా వారి ఒప్పందాన్ని గౌరవించండి. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ భయభక్తులు గల వారిని ప్రేమిస్తాడు.[15]

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً ۚ
يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ
فَاسِقُونَ ⑧

8 వారి వాగ్దానాలు ఏ మేరకు నమ్మశక్యం? మీపై వారికి ఏకాస్త ఆధిక్యత లభించినా వారు మీ విషయంలో ఏ బంధుత్వాన్నీ, ఏ ఒడంబడికనూ ఖాతరు చేయరు.[16] వారు తమ నోటి మాటలతో మిమ్మల్ని సముదాయించే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. కాని వారి హృదయాలు మాత్రం ఎంతకీ అంగీకరించటం లేదు. వారిలో అత్యధికులు అవిధేయులు.

ప్రబోధనలను గురించి వారికి పూర్తిగా తెలిస్తే బహుశా వారి ధోరణిలో మార్పు రావచ్చునేమో! వారు కూడా ఇస్లాంను స్వీకరించి పరలోక మోక్షం పొందుతారేమో!! హుదైబియా ఒప్పందం తర్వాత ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నో జరిగాయి. ముస్లింల రక్షణ కోరుతూ మదీనా వచ్చిన ఎంతోమంది అవిశ్వాసులు ముస్లింల సత్ప్రవర్తనను చూచి, ఇస్లాం బోధనలను తెలుసుకుని ఇస్లాంను స్వీకరించారు.

14. ప్రస్తుతం ఏ ముష్రిక్కులయితే మీతో ఒప్పందాన్ని పాటిస్తున్నారో, వారితో తప్ప మరెవరితోనూ మీకు ఇకమీదట ఒప్పందం లేదు.

15. అంటే, వాగ్దానాన్ని నిలబెట్టుకునే అలవాటు అల్లాహ్ దృష్టిలో ఎంతో ఇష్టకరమైనది. అందుకే వ్యవహారం చేసేటప్పుడు ఆచితూచి అడుగు వేయటం అవసరం.

16. ముష్రిక్కులు చెప్పేవన్నీ కల్లబొల్లి కబుర్లే. వారి వ్యవహారం గోడమీది పిల్లి వాటం. తాము బలంగా ఉన్నామని భావించినప్పుడు వారు అదను చూసి వెన్నుపోటు పొడుస్తారు. బంధుత్వ సంబంధాలను సైతం ఖాతరు చేయరు. ఒప్పందాలను గౌరవించాలన్న ధ్యాస కూడా వారికుండదు. కొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల దృష్టిలో

9 వారు అల్లాహ్ వాక్కులను అతి స్వల్పమైన ధరకు అమ్మేశారు. ఆయన మార్గం నుంచి ప్రజలను ఆపారు. వారి చేష్టలు బహు చెడ్డవి.

اِشْتَرَوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيْلًا فَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِهٖ ؕ اِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝٩

10 ఏ ముస్లిం విషయంలోనూ వారు బంధుత్వ సంబంధాలను, ఒప్పంద మర్యాదలనూ ఏమాత్రం ఖాతరు చేయరు. హద్దులు మీరేవారు వీరే.[17]

لَا يَرْقُبُوْنَ فِيْ مُؤْمِنٍ اِلًّا وَّلَا ذِمَّةً ؕ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُوْنَ ۝١٠

11 ఇప్పటికయినా వారు పశ్చాత్తాపం చెంది, నమాజ్‌ను నెలకొల్పుతూ, జకాత్‌ను విధిగా చెల్లించటం మొదలెడితే వారు మీ ధార్మిక సోదరులే.[18] తెలిసిన వారి కోసం మేము మా ఆయతులను ఈ విధంగా విడమరచి చెబుతున్నాము.

فَاِنْ تَابُوْا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّيْنِ ؕ وَنُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ۝١١

ఇంతకు ముందు వచ్చిన ఆయతు ముష్రిక్కులను ఉద్దేశించి చెప్పబడింది. కాగా; ఈ ఆయతులో యూదుల గురించి ప్రస్తావన ఉంది. ఎందుకంటే అల్లాహ్ ఇక్కడ, ఆయతులను కొద్దిపాటి మూల్యానికి అమ్మేశారని చెప్పాడు. ఈ విధంగా దైవవచనాలను అమ్ముకునే అలవాటు యూదులకే ఉంది.

17. పదే పదే ఈ ద్రోహబుద్ధిని గురించి ప్రస్తావించటం వెనుక గల ముఖ్యోద్దేశం ముష్రిక్కుల, యూదుల హృదయాలలో ఇస్లాం పట్ల గల ద్వేషాన్ని, వైరభావాన్ని బట్టబయలు చేయటమే.

18. తౌహీద్ (దేవుని ఏకత్వం), రిసాలత్ (దైవదౌత్యం)ను అంగీకరించిన పిదప ఇస్లాంలో అత్యంత కీలకమయిన అంశం నమాజ్. ఇది అల్లాహ్ హక్కు. ఆరాధనకు సంబంధించిన పలు కోణాలు ఇందులో ఉన్నాయి. అందరితో కలసి పంక్తులు తీరి నిలబడటం, వంగటం, సాష్టాంగపడటం, దీనాతిదీనంగా దైవానికి విన్నపాలు చేసుకో వటం, దైవనామ స్మరణ చేయటం, దాసుడు తన అశక్తతను, దీనస్థితిని తెలుపుకోవటం, క్షమాభిక్షకై వేడుకోవటం, సన్మార్గం చూపమని ప్రార్థించటం – ఇవన్నీ ఆరాధనలోని ముఖ్యాంశాలే. ఇవన్నీ అల్లాహ్ కొరకే ప్రత్యేకించబడాలి.

నమాజు తరువాత రెండవ ముఖ్యాంశం (విధి) జకాత్. అందులో దైవారాధనతో పాటు దాసుల హక్కులు కూడా ఇమిడి ఉన్నాయి. జకాత్‌ను విధిగా చెల్లించటం వల్ల

12 ఒకవేళ ఒప్పందం చేసుకున్న తరువాత కూడా వీళ్లు తమ ప్రమాణాలను భంగపరచి, మీ ధర్మాన్ని ఎగతాళి చేస్తే మీరు కూడా ఆ అవిశ్వాస నాయకులతో తలపడండి.[19] ఇంక వారి ప్రమాణాలకు ఏపాటి విలువాలేదు. బహుశా (తగిన శాస్తి జరిగిన తరువాతనే) వారు (తమ దుశ్చేష్టలను) మానుకుంటారేమో.

وَإِن نَّكَثُوٓا۟ أَيْمَٰنَهُم مِّنۢ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا۟ فِى دِينِكُمْ فَقَٰتِلُوٓا۟ أَئِمَّةَ ٱلْكُفْرِ ۙ إِنَّهُمْ لَآ أَيْمَٰنَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ ﴿١٢﴾

ఎన్నో సామాజిక, ఆర్థిక సమస్యలు పరిష్కృతం అవుతాయి. ఆయా జాతుల, తెగల, ప్రాంతాలలోని అగత్యపరులు, నిరుపేదలు, వికలాంగులు లబ్ది పొందుతారు. అందుకే కలిమయె షహాదత్ (సాక్ష్యవచనం) తరువాత ఇస్లాంలో ఈ రెండు ఆరాధనలకు పెద్దపీట వేయబడింది. అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు : "అల్లాహ్ తప్ప మరో ఆరాధ్య దైవం లేదనీ, ముహమ్మద్ (స) అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్తయని ప్రజలు సాక్ష్యం ఇచ్చే వరకూ నమాజ్‌ను నెలకొల్పి, జకాత్‌ను ఇచ్చే వరకూ వారితో పోరాడవలసిందిగా నాకు ఆజ్ఞాపించబడింది" (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ ఈమాన్, ముస్లిం – కితాబుల్ ఈమాన్). "ఎవరు జకాత్‌ను చెల్లించరో వారి నమాజ్ నమాజే కాదు" అని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (రజి) చెప్పారు.

19. **'ఐమాన్'** అని అరబీలో ఉంది. 'ఐమాన్' అనే పదం 'యమీన్' అనే పదానికి బహు వచనం. 'ఐమాన్' అంటే ప్రమాణాలు అని అర్థం. **"అయిమ్మహ్"** అనేది "ఇమామ్" అనే పదానికి బహువచనం. 'అయిమ్మ' అంటే పీష్వాలు, నాయకులు, సర్దారులు అన్న అర్థాలు వస్తాయి. వారు గనక ఒప్పందాన్ని బేఖాతరు చేసి ఇస్లాం జీవన విధానాన్ని అవహేళన చేయటం మొదలుపెట్టారంటే, పైకి వారెన్ని మాటలు ఒట్టేసి చెప్పినా వాటికి ఎలాంటి విలువా ఉండదు. అవన్నీ కల్లబొల్లి కబుర్లు తప్ప మరేమీ కావని గ్రహించండి. అట్టి పరిస్థితిలో ఈ అవిశ్వాస ధ్వజవాహకులతో పోరాడండి. పోరాటం తరువాతనే వారు బహుశా దారికి రావచ్చు.

ఈ ఆయతును ఆధారంగా చేసుకుని హనఫీ విద్వాంసులు ఏమంటారంటే, "జిమ్మీలు (ఇస్లామీయ రాజ్యవ్యవస్థలో నివసించే ముస్లిమేతరులు) ఒకవైపు ఇస్లాం పట్ల అసభ్యకరంగా మాట్లాడుతూ, మరోవైపున వాగ్దాన భంగానికి పాల్పడకుండా ఉంటే అట్టి పరిస్థితిలో వారిని తుదముట్టించకూడదు. ఎందుకంటే చంపటానికి ఖుర్‌ఆన్ రెండు (2) షరతులను ప్రస్తావించింది. అందుచేత ఈ రెండు నియమాలను – ఏకకాలంలో – ఉల్లంఘించనంతవరకూ జిమ్మీలు మరణ దండనకు అర్హులు కాజాలరు." అయితే ఇమామ్ మాలిక్, ఇమామ్ షాఫయి, తదితర విద్వాంసుల

13 తమ ప్రమాణాలను భంగం చేసిన వారితో, ప్రవక్తను దేశం నుంచి బహిష్క రించే[20] పథకం వేసిన వారితో మీరు ఎందుకు యుద్ధం చేయరు?[21] (చూడబోతే) తొలిసారి మీపై కవ్వింపు చర్యలకు ఒడిగట్టినది కూడా వారేకదా![22] ఏమిటీ, మీరు వారికి భయ పడుతున్నారా? మీరే గనక విశ్వాసులైతే మీరు భయపడ టానికి అల్లాహ్‌యే ఎక్కువ అర్హుడు.

أَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَّكَثُوٓا أَيْمَٰنَهُمْ وَهَمُّوا
بِإِخْرَاجِ ٱلرَّسُولِ وَهُم بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
أَتَخْشَوْنَهُمْ فَٱللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَوْهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

14 వారితో యుద్ధం చేయండి. అల్లాహ్ మీ చేతుల మీదుగా వారిని దండిస్తాడు. వారిని అవమానపరుస్తాడు. వారికి వ్యతిరేకంగా మీకు సాయం చేసి, విశ్వా సుల గుండెలను చల్లబరుస్తాడు.

قَٰتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ
وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾

దృష్టిలో అవిశ్వాసులు ఇస్లాం ధర్మాన్ని అవహేళన చేసే చేష్టకు ఒడిగట్టడంతోనే వారు శిక్షార్హులైపోతారు. ఎందుకంటే ధర్మాన్ని ఎగతాళి చేసినవాడు ఇతరత్రా వాగ్దానాలను, ఒప్పందాలన్నింటినీ కాలరాచినట్లే. ఇకవారి ప్రమాణాలకు, సంజాయిషీ లకు పూచిక పుల్లంత విలువ కూడా ఉండదు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

20. మక్కాలోని అవిశ్వాస నాయకులు 'దారున్నద్వా' లో సమావేశమై దైవప్రవక్త (సఅసం) కు వ్యతిరేకంగా గైకొనవలసిన చర్య గురించి మంతనాలు సాగించేవారు. ఆయన్ని దేశం నుంచి బహిష్కరించాలా? లేక నిర్బంధించాలా? లేక హత్యచేయాలా? అన్న అంశంపై తీవ్రంగా తర్జన భర్జన జరిగేది. ఆ విషయమే ఈ ఆయతులో ప్రస్తావించ బడింది.

21. ఈ వాక్యంలో అల్లాహ్ ముస్లిములను దుష్టశిక్షణ కోసం యుద్ధం చేయమని ప్రేరేపిస్తున్నాడు.

22. రెండు సంఘటనలలో ఏదో ఒక దానిని దృష్టిలో పెట్టుకుని ఈ విధంగా అనబడి ఉండవచ్చు. ఒకటి : బద్ర్ యుద్ధ సందర్భంగా ముష్రిక్కులు అవలంబించిన విధానం. అసలు వారు మక్కా నుంచి బయలుదేరింది తమ వర్తక బృందాన్ని కాపాడుకోవటానికే. కాని తమ వర్తక బిడారు సురక్షితంగా మక్కా వైపుకు సాగిపోయిందని తెలిసిన తరువాత కూడా వారు సమర సన్నాహాలను మానుకోలేదు. బద్ర్ మైదానంలో ముస్లింలతో తలపడే పరిస్థితులను ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా సృష్టించారు. వారి కవ్వింపు

15 వారి హృదయాలలోని దుఃఖాన్ని, కోపాన్ని దూరం చేస్తాడు.[23] ఆయన, తాను కోరిన వారి వైపుకు కారుణ్యంతో మరలు తాడు. అల్లాహ్ ప్రతిదీ తెలిసిన వాడు, వివేకవంతుడు.

وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ ۗ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾

16 ఏమిటీ, మీరు ఇట్టే వదలివేయబడతా రని భావిస్తున్నారా?[24] వాస్తవానికి మీలో యోధులు ఎవరో,[25] అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తను, విశ్వాసులను తప్ప వేరొకరెవరినీ ఆప్తమిత్రులుగా చేసుకోని వారు ఎవరో[26] అల్లాహ్ ఇంతవరకు (వేరుపరచి) చూడనేలేదు. మీరు చేసేదంతా అల్లాహ్‌కు తెలుసు.[27]

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِن دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً ۚ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

చర్యల వల్ల ఎట్టకేలకు యుద్ధం అనివార్యమైంది. రెండు : బనీ బకర్ అనే తెగకు ఖురైషులు చేసిన సహాయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని ఈ వాక్యం అవతరించి ఉండవచ్చు. దైవప్రవక్త (స)తో మైత్రీ ఒప్పందం చేసుకున్న ఖుజాఅ తెగపై వారు దండెత్తినప్పుడు బనీ బకర్ తెగకు మక్కా ఖురైషులు తోడ్పాటునందించారు. ఈ తోడ్పాటు ఒప్పందానికి విరుద్ధం.

23. ఒకప్పుడు ముస్లింలు బలహీనులుగా ఉన్నప్పుడు అవిశ్వాసులు వారిపై అంతులేని దౌర్జన్యాలు చేసేవారు. అందుకే ముస్లింల గుండెల్లో వారిపట్ల మంటలు రగిలేవి. ఆ విషయాన్నే అల్లాహ్ యిక్కడ గుర్తుచేస్తూ, వారు మీ చేతుల్లో హతులైనప్పుడు వారికి కలిగే పరాభవాన్ని చూసి మీ గుండెలు చల్లబడతాయి అని చెబుతున్నారు.

24. అంటే మీరు పరీక్షించబడతారు. లేమి ద్వారా, నిరంతర కష్టాల ద్వారా మీ సహన స్థయిర్యాలు పరికించబడతాయి. ఆ తరువాతే మీకు గౌరవోన్నతులు, శ్రేయోసాఫల్యాలు సిద్ధిస్తాయి.

25. యుద్ధం జరిగినప్పుడే సిసలయిన వీరులు, శూరులు ఎవరో తెలుస్తుంది.

26. **"వలీజతున్"** అంటే ప్రగాఢమిత్రుడు, నమ్మదగ్గ నేస్తం అని అర్థం. అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తతో శత్రుత్వం వహిస్తున్న వారితో స్నేహ సంబంధాలు పెట్టుకోరాదనీ, వారిని ఆంతరంగిక మిత్రులుగా చేసుకోరాదని ఆదేశించబడటం కూడా ముస్లింలకు ఓ పెద్ద పరీక్షే. నికార్సయిన విశ్వాసులను, మేలిమి బంగారాన్ని వేరుపరచడానికి

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَن يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنفُسِهِم بِالْكُفْرِ ۚ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

17 ముష్రిక్కులు (ఒకవైపు) తాము స్వయంగా తమ అవిశ్వాసాన్ని గురించి సాక్ష్యమిస్తూనే (మరోవైపు) అల్లాహ్ మస్జిదుల నిర్వహణకు ఎంతమాత్రం తగరు.[28] వారి కర్మలన్నీ వృథా అయి పోయాయి.[29] శాశ్వతంగా వారు నరకాగ్నిలో ఉంటారు.

ఆనాడు ఈ విధంగా ఆదేశించవలసి వచ్చింది మరి.

27. అల్లాహ్‌కు మీ ఆంతర్యాల గురించి తెలియదని కాదు, ఆయనకు లోగుట్టు అంతా తెలుసు. కాకపోతే కీలకమైన పోరుకు ముందు నాణ్యమైన సరకు ఏదో-తప్పాతాలూ ఏదో, కల్మషం లేని వారెవరో - కల్మషం ఉన్నవారెవరో, విధేయులెవరో, అవిధేయులెవరో తేల్చివేయడానికి అల్లాహ్ ఈ నిర్ణయం చేశాడు.

28. **'మసాజిదల్లాహ్'** అంటే మక్కాలోని ఆరాధనా గృహమైన 'మస్జిదె హరామ్' అని భావం. బహువచనంలో ఇది ప్రస్తావించబడటానికి కారణం ప్రపంచంలోని మస్జిదులన్నింటి దిశ (ఖిబ్లా) దీనివైపుకు ఉండటమే. లేక అరబ్బుల్లో ఒకే వస్తువు కోసం బహువచన ప్రయోగం కూడా సమ్మతంగా ఉండేది కాబట్టి ఆ విధంగా చెప్పి ఉండవచ్చు. అల్లాహ్ గృహమైన మస్జిదె హరామ్‌ను తీర్చిదిద్దటం, సేవలందించటం ధర్మపరాయణుల పని. కుఫ్ర్‌కు (తిరస్కారానికి), షిర్క్ (బహుదైవారాధన)కు ఒడిగట్టేవారు ఈ సేవకు అనర్హులు. వారు తల్బియాలో ఇలా పలికేవారు: **లబ్బైక్! లా షరీకలక్ - ఇల్లా షరీకన్ హువలక్, తమ్‌లికుహు వ మా మలక్** (హాజరయ్యాను ప్రభూ! నీకు భాగస్వాములెవరూ లేరు. కాని ఒక భాగస్వామి మాత్రం ఉన్నాడు. అతను నీవాడే. అయితే అతనికి, అతను యజమాని అయిన వాటికి అసలు యజమానివి మాత్రం నీవే) (సహీహ్ ముస్లిం - బాబుత్తల్‌బియా). ఈ విధంగా అరబ్బు ముష్రిక్కులు స్వయంగా తమ షిర్క్ పోకడల్ని ఒప్పుకునేవారు. లేక ఇక్కడ సాక్ష్యమివ్వటం లేక ఒప్పుకోవటం అంటే భావం ఏ మతం వారైనా తమ మతం గురించి తాము యూదులమనో, క్రైస్తవులమనో, బహుదైవారాధకులమనో చెప్పుకోవటం కూడా కావచ్చు.

29. వారి కర్మలు (అంటే కాబా గృహ ప్రదక్షిణ, హజ్ యాత్రీకులకు మంచి నీరు త్రాపించటం మొదలగునవి) పైకి ఎంతో మంచిపనులుగానే కనిపిస్తున్నప్పటికీ విశ్వాసం (ఈమాన్) లోపించిన కారణంగా అవి నిష్ఫలం అయిపోతాయి. వారి సదాచరణలు మేడిపండు వంటివి. పైకి అందంగానే ఉంటాయి. పొట్ట విప్పి చూస్తే ఉండేది పురుగులే. లేదా వారి సత్కర్మలు సువాసనలేని పువ్వుల వంటివి; రుచిలేని పండ్ల వంటివి.

18 అల్లాహ్‌ను, అంతిమదినాన్నీ విశ్వసిస్తూ, నమాజులను నెలకొల్పుతూ, జకాత్‌ను విధిగా చెల్లిస్తూ, అల్లాహ్‌కు తప్ప వేరొకరికి భయపడనివారు మాత్రమే అల్లాహ్ మస్జిదుల నిర్వహణకు తగిన వారు. సన్మార్గ భాగ్యం[30] పొందినవారు వీరేనని ఆశించవచ్చు.

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا ٱللَّهَ فَعَسَىٰٓ أُو۟لَٰٓئِكَ أَن يَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

19 ఏమిటీ, మీరు హజ్ యాత్రీకులకు మంచినీళ్లు సరఫరా చేయటాన్ని, మస్జిదె హరామ్‌కు సేవలు చేయటాన్ని; అల్లాహ్‌ను అంతిమ దినాన్ని విశ్వసించి అల్లాహ్ మార్గంలో యుద్ధం చేసేవారితో సమానంగా పరిగణించారా? వారు అల్లాహ్ దృష్టిలో సమానులు కాజాలరు.[31] అల్లాహ్ దుర్మార్గులకు సన్మార్గం చూపడు.[32]

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ ٱلْحَآجِّ وَعِمَارَةَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ كَمَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَجَٰهَدَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ لَا يَسْتَوُۥنَ عِندَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾

30. విశ్వాసం (ఈమాన్) సత్కర్మలు ఏవో ఇక్కడ తెలియజేయటం జరిగింది. మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు : "ఎవరయినా ఒక వ్యక్తి నాగా లేకుండా మస్జిద్‌కు వస్తుంటే అతను 'విశ్వాసి' అని మీరంతా సాక్ష్యమివ్వండి" (తిర్మిజీ – అత్ తౌబా సూరా వ్యాఖ్యానం). ఈ ఆయతులో అల్లాహ్‌పై విశ్వాసం, అంతిమ దినంపై విశ్వాసం తరువాత ప్రస్తావించబడిన అంశాలలో 1. నమాజ్, 2. జకాత్, 3. దైవభీతి ఉన్నాయి. దీన్నిబట్టి ఇస్లాం ధర్మంలో నమాజ్ జకాత్‌లకూ, దైవభీతికి (తఖ్వాకు) గల ప్రాముఖ్యత ఎటువంటిదో విదితమవుతోంది.

31. ముష్రిక్కులు హజ్ యాత్రీకులకు మంచినీరును సరఫరా చేసి, కాబా గృహ నిర్వహణను పర్యవేక్షించి తాము గొప్ప పుణ్యకార్యం చేసినట్లు గర్వపడేవారు. వారు చేసే ఈ పనిముందు విశ్వాసానికీ, జిహాద్‌కూ ఎలాంటి ప్రాధాన్యతా లేదని భావించేవారు. వారి గర్వాన్ని అణచటానికి అల్లాహ్ ఈ ఆయతును అవతరింపజేశాడు. "మీరు హాజీలకు నీళ్లు అందించి, మస్జిదె హరామ్ వద్ద బందోబస్తు ఏర్పాటుచేసి ధన్యులమయ్యామని సంబరపడిపోతున్నారు కాబోలు! ముమ్మాటికీ మీ ఈ పనులు విశ్వాసంతో, దైవమార్గంలో పోరాటంతో సరితూగలేవు" అని దేవుడు స్పష్టపరచాడు. దీన్నిబట్టి బోధపడేదేమిటంటే ముష్రిక్కులు చేసే ఈ సత్కార్యం కూడా దైవసమక్షంలో 'స్వీకృతి' పొందదు – ఒకవేళ ఆ సత్కార్యం లోక కళ్యాణానికి ఉద్దేశించినదైనా సరే! అల్లాహ్

20 విశ్వసించి, వలసపోయి (హిజ్రత్ చేసి), దైవమార్గంలో తమ ధన ప్రాణాలను ఒడ్డి పోరాడిన వారు మాత్రమే అల్లాహ్ సన్నిధిలో ఉన్నత శ్రేణికి చెందిన వారు. సాఫల్యం పొందేవారు కూడా వీరే.

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾

ఆయతుల పట్ల విరోధం కలిగి ఉన్న కారణంగా వారి మంచిపనులన్నీ బూడిదలో పోసిన పన్నీరు అయినాయి.

కొన్ని ఉల్లేఖనాల ప్రకారం ఈ ఆయతు అవతరణ వెనుక గల వృత్తాంతం ఇలా ఉంది: ఒకరోజు మస్జిదె నబవీలోని వేదిక సమీపంలో కొంతమంది ముస్లిం సహచరులు 'ఏ సత్కార్యం గొప్పది?' అన్న అంశంపై తర్జన భర్జన చేసుకున్నారు. ఇస్లాం స్వీకరించిన తరువాత దైవసన్నిధిలో అన్నిటికన్నా గొప్ప సత్కార్యం హజ్ యాత్రీకులకు నీరు త్రాపటమే అని ఒక వ్యక్తి అభిప్రాయపడ్డాడు. మజ్జిదె హరామ్‌ను తీర్చిదిద్దటం గొప్ప పని అని మరోవ్యక్తి వాదించాడు. మీరు చెప్పుకునే మంచి పనులకన్నా దైవమార్గంలో పోరాడటం శ్రేష్ఠకరమైన పని అని మూడవ వ్యక్తి చెప్పాడు. వారు ఆ విధంగా వాదోపవాదాలు చేసుకోవటాన్ని హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) విని, వాళ్లను మందలించారు. దైవప్రవక్త (సఅసం) వారి వేదిక (మింబర్) దగ్గిర ఇలా హెచ్చు స్వరంతో మాట్లాడుకోవటం ఎంతమాత్రం వాంఛనీయం కాదని చీవాట్లు పెట్టారు. ఆ రోజు శుక్రవారం. హదీసు ఉల్లేఖకులలో ఒకరైన హజ్రత్ నూమాన్ బిన్ బషీర్ (రజి) ఇలా అంటున్నారు: "నేను శుక్రవారం నమాజు అనంతరం దైవప్రవక్త (స) సన్నిధికి వెళ్ళి, మా మధ్య జరిగిన సంభాషణ నంతటినీ వివరించి సమాధానం అడిగాను. దానిపై ఈ ఆయతు అవతరించింది" (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఇమార). అల్లాహ్‌ను విశ్వసించటం, అంతిమ దినం సత్యమని నమ్మటం, దైవప్రసన్నతను బడసే ఉద్దేశంతో దైవమార్గంలో పోరాడటం అన్నిటికన్నా ముఖ్యమైన, మహత్పూర్వకమైన ఆచరణలని ఇక్కడ నిర్ద్వంద్వంగా చెప్పేయటం జరిగింది.

సమయం సందర్భం దృష్ట్యా ఇక్కడ జిహాద్ (దైవమార్గంలో పోరాటం) గురించి మాత్రమే చెప్పాల్సింది. అయితే దైవాన్ని విశ్వసించనంతవరకూ ఏ సత్కార్యమూ స్వీకారయోగ్యమవదు గనక 'ఈమాన్ బిల్లాహ్' ప్రస్తావన కూడా వచ్చింది. మొత్తానికి దైవమార్గంలో పోరాటానికి మించిన సదాచరణ ఏదీ లేదని దీని ద్వారా రూఢీ అవుతోంది.

అదే సమయంలో ఈ ఆయతు ద్వారా బహుదైవోపాసకుల మూఢనమ్మకాలను ఖండించటంతో పాటు, ఆచరణల్లో కొన్నిటిపై మరికొన్నిటికి షరీఅత్‌పరమైన ఏ

21 వారి ప్రభువు వారికి తన కారుణ్యాన్ని, ప్రసన్నతను, (స్వర్గ) వనాలను అనుగ్రహిస్తానని శుభవార్త ఇస్తున్నాడు. అక్కడ వారి కోసం శాశ్వతమైన అనుగ్రహాలున్నాయి.

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنّٰتٍ لَّهُمْ فِيهَا
نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾

22 వాటిలో వారు కలకాలం ఉంటారు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ వద్ద గొప్ప ప్రతిఫలం ఉంది.[33]

خٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ إِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗٓ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

23 ఓ విశ్వాసులారా! మీ తండ్రులు, మీ సోదరులు విశ్వాసం కన్నా అవిశ్వాసాన్ని ఎక్కువగా ఇష్టపడుతున్నట్లయితే వారిని మీ స్నేహితులుగా చేసుకోకండి. మీలో ఎవరు వారిని అభిమానిస్తారో వారు దుర్మార్గులవుతారు.[34]

يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوٓا اٰبَآءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ
أَوْلِيَآءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ ۚ وَمَنْ يَّتَوَلَّهُمْ
مِّنْكُمْ فَأُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾

నిదర్శనం లేకుండానే తమకు తాముగా ప్రాధాన్యతనిచ్చుకోవటం విశ్వాసులకు శోభాయమానం కాదని హెచ్చరించటం కూడా దేవుని అభిమతమే. ఏది గొప్పది? ఏది కాదు? లాంటి అంశాలను నిర్ణయించే అధికారం కేవలం అల్లాహ్‌కూ, ఆయన ప్రవక్తకు మాత్రమే ఉంది. దేవుడు, దైవప్రవక్త ఆజ్ఞాపించిన పనిని నిర్వర్తించటం వరకే విశ్వాసుల పని.

32. తాము సజ్జనులమని వాళ్ళు ఎన్ని డాంబికాలు చెప్పుకున్నా వాస్తవానికి వారు సజ్జనులు కారు. పైగా వారు దుర్జనులు. ఏకదైవోపాసనను బహుదైవోపాసనతో కలగాపులగం చేసి లోకంలో అంధకారాన్ని వ్యాపింపజేసిన పరమ దుర్మార్గులు. అందుకే అల్లాహ్ షిర్క్‌ను చాలా పెద్ద జులుంగా, దుర్మార్గంగా ఖరారు చేశాడు. ఈ దుర్మార్గం మూలంగానే వారు సన్మార్గానికి దూరమైపోయారు. అందుచేత సన్మార్గ భాగ్యం పొందిన ముస్లింలకూ – అంధకార లోయల్లో తచ్చాడే ఈ దుర్మార్గులకు ఏ విధంగానూ పోలిక లేదు.

33. ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను విశ్వసించి, దైవమార్గంలో తమ ఇల్లూ వాకిలినీ, పాడిపంటలను, సిరిసంపదలను – అన్నింటినీ విడిచిపెట్టి హిజ్రత్ చేసిన (వలసపోయిన) వారి, దైవమార్గంలో తమ సర్వస్వాన్ని ధారబోసి పోరాడిన వారి గొప్పదనం ఇక్కడ ప్రస్తావించ బడింది. దైవసన్నిధిలో వీరికి ఉన్నత పదవులు లభిస్తాయి. వారి జీవితం సార్థకమవుతుంది. వారు సఫలీకృతులయ్యారు. దైవప్రీతికి, దైవకారుణ్యానికి, శాశ్వితమైన దైవానుగ్రహాలకు నోచుకున్న ధన్యజీవులు వీరే. అంతేగాని సోకాల్డ్ ధర్మావలంబీకులకు,

24 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : “ఒకవేళ మీ తండ్రులు, మీ కుమారులు, మీ సోదరులు, మీ భార్యలు, మీ సమీప బంధువులు, మీరు సంపాదించిన సిరిసంపదలు, కుంటుపడుతుందేమోనని మీరు భయపడే మీ వర్తకం, మీకెంతో ప్రియమైన మీ గృహాలు మీకు అల్లాహ్ కన్నా, ఆయన ప్రవక్త కన్నా, ఆయన మార్గంలో సలిపే పోరాటం కన్నా ఎక్కువ ప్రియమైనవైతే అల్లాహ్ తీసుకువచ్చే తీర్పు (శిక్ష) కొరకు ఎదురు చూడండి. అల్లాహ్ అవిధేయులకు సన్మార్గం చూపడు.[35]

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ
وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ
كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ
بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

తమ తాత ముత్తాతల రీతీ రివాజును అంటిపెట్టుకొని ఉన్న ప్రబుద్ధులకు ఈ భాగ్యం ప్రాప్తించదు.

34. ఈ విషయం దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో అనేకచోట్ల ప్రస్తావనకు వచ్చింది. (చూడండి : ఆలి ఇమ్రాన్ సూరా – 28, 118. అల్ మాయిద – 51, అల్ ముజాదలా – 22). ఇక్కడ హిజ్రత్ (వలస), జిహాద్ (దైవమార్గంలో పోరాటం) అన్న శీర్షికల నేపథ్యంలో ఈ ప్రస్తావన వచ్చింది. దైవమార్గంలో మీరు వలసపోవలసి వచ్చినప్పుడు గానీ, పోరాడవలసి వచ్చినప్పుడు గానీ బంధుప్రీతి, ఆశ్రిత పక్షపాతం, రాగద్వేషాలు పనికిరావు. ఇంకా ఇప్పటివరకూ ఇస్లాం స్వీకరించని మీ తండ్రుల పట్ల, మీ అన్నదమ్ముల పట్ల మీ ఆంతర్యాల్లో ఉన్న ప్రేమానురాగాలు మిమ్మల్ని కట్టిపడేయకూడదు. విశ్వాసం లేని కారణంగా వారు మీ ఆప్తులు కానేకారు. పైగా ఇప్పుడు వారు మీకు శత్రువులుగా ఉన్నారు. ఇలాంటి పరిస్థితిలో మీరు గనక వారితో ప్రేమాభిమానాలు కలిగి ఉన్నట్లయితే ఈ ద్వంద్వ స్వభావం మిమ్మల్ని దుర్మార్గానికి లోను చేస్తుంది.

35. మానవ నైజం వాంఛించే, ఇష్టపడే పలు అంశాలు ఇక్కడ ప్రస్తావనకు వచ్చాయి. **‘అషీర’** అంటే మనిషి రేయింబవళ్లు సహజీవనం సాగించే దగ్గరి బంధువులు, వంశస్థులు, తెగలు అని భావం. మనిషి ఆస్తిపాస్తులను, అయిన వారిని ఎంతో ఇష్టపడతాడు. తన వర్తకంలో ఎలాంటి స్తబ్ధత ఏర్పడకుండా ఉండాలనీ, తన వాణిజ్య సామగ్రి విక్రయం కాకుండా గిడ్డంగులలో పడి ఉండరాదని కోరుకుంటాడు. అలాగే తన ఆలుబిడ్డల, కుటుంబ సభ్యుల రక్షణ కోసం కంచుకోటల్లాంటి

25 లోగడ చాలా సందర్భాలలో అల్లాహ్ మీకు సహాయం చేసి ఉన్నాడు. హునైన్ యుద్ధం జరిగిన రోజున కూడా (మిమ్మల్ని ఆదుకున్నాడు). ఆ సందర్భంగా మీరు మీ అధిక సంఖ్యపై గర్వపడ్డారు. కాని ఆ సంఖ్యాబలం మీకే విధంగానూ ప్రయోజనం కలిగించలేదు. భూమి విశాలంగా ఉండి కూడా మీకోసం ఇరుకై పోయింది. అప్పుడు మీరు వెన్ను చూపి మరలిపోయారు.

لَقَدۡ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِیۡ مَوَاطِنَ كَثِیۡرَةٍ ۙ وَّیَوۡمَ حُنَیۡنٍ ۙ اِذۡ اَعۡجَبَتۡكُمۡ كَثۡرَتُكُمۡ فَلَمۡ تُغۡنِ عَنۡكُمۡ شَیۡـًٔا وَّضَاقَتۡ عَلَیۡكُمُ الۡاَرۡضُ بِمَا رَحُبَتۡ ثُمَّ وَلَّیۡتُمۡ مُّدۡبِرِیۡنَ ۚ﴿۲۵﴾

మేడలుండాలనీ, సురక్షితమైన సౌధాలలో వారు సుఖపడాలని కాంక్షిస్తాడు. అతను అలా కోరుకోవటం సహజం కూడాను. అందులో తప్పు కూడా లేదు. కాని ఈ ప్రాపంచిక వస్తువుల పట్ల గల మక్కువ వల్ల దైవాన్ని, దైవప్రవక్తను, దైవమార్గంలో జరపవలసిన పోరాటాన్ని అతను విస్మరించినట్లయితే అది అల్లాహ్ దృష్టిలో చాలా తీవ్రమయిన విషయంగా పరిగణించబడుతుంది. ఈ రకమయిన విస్మరణ పాపం, అవిధేయత క్రిందికి వస్తుంది. ఈ అవిధేయతకు పాల్పడిన మనిషి సన్మార్గానికి దూరమైపోతాడు.

హదీసులలో మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారు కూడా ఈ విషయాన్ని స్పష్టంగా వివరించారు : ఉదాహరణకు ఒకసారి హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఇలా అన్నారు : "దైవప్రవక్తా (సఅసం)! తమరు నాకు నా ప్రాణం తప్ప మిగిలిన వస్తువులన్నింటికన్నా ప్రియతములు." అప్పుడు ఆయన (సఅసం), "ఎవరయినాసరే తన ప్రాణం కన్నా అధికంగా నన్ను ప్రేమించనంతవరకూ అతను విశ్వాసి కాజాలడు" అని అన్నారు. ఈ మాట వినగానే "అయితే దైవసాక్షి! ఇకనుంచి నేను నా ప్రాణం కన్నా ఎక్కువగా తమరిని ప్రేమిస్తాను" అని హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) చెప్పారు. అప్పుడు ఆయన (స), "ఓ ఉమర్! ఇప్పుడు నువ్వు విశ్వాసివి అయ్యావు" అని పలికారు (సహీహ్ బుఖారీ– కితాబుల్ ఐమాన్, వన్నుజూర్).

వేరొక ఉల్లేఖనం ప్రకారం ఆయన (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు : "ఎవరి చేతిలో నా ప్రాణముందో ఆయన సాక్షిగా చెబుతున్నాను. మీలో ఎవరయినాసరే తన తండ్రికన్నా, తన సంతానం కన్నా, సమస్త జనులకన్నా అధికంగా నన్ను ప్రేమించనంత వరకూ – అతను విశ్వాసి కాజాలడు" (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ ఈమాన్). వేరొక హదీసులో జిహాద్ ప్రాముఖ్యాన్ని వెల్లడిస్తూ ఇలా అన్నారు : "మీరు నిర్ణీత

26 ఆ తరువాత అల్లాహ్ తన ప్రవక్తపై, విశ్వాసులపై తన తరఫు నుంచి స్థిమితాన్ని అవతరింపజేశాడు. మీకు కానరాని సేనలను పంపించాడు. సత్య తిరస్కారులను శిక్షించాడు. సత్యాన్ని తిరస్కరించేవారికి లభించవలసిన ప్రతిఫలం ఇదే.

ثُمَّ اَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِيْنَتَهٗ عَلٰى رَسُوْلِهٖ وَعَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَاَنْزَلَ جُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ؕ وَذٰلِكَ جَزَآءُ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٦﴾

27 ఆ తరువాత కూడా అల్లాహ్ తాను కోరినవారిని మన్నించి, వారిపై దయ చూపుతాడు.[36] అల్లాహ్ క్షమాగుణం కలవాడు, దయామయుడు.

ثُمَّ يَتُوْبُ اللّٰهُ مِنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٧﴾

గడువుపై వస్తువును అరువుగా ఇచ్చి, మళ్లీ దాన్ని తక్కువ ధరకు కొనుగోలు చేసే వ్యాపారాన్ని ('బైవు ఈనా'ను) మొదలెట్టినప్పుడు, ఆవుల తోకలు పట్టుకుని వ్యవసాయపు పనులలో లీనమైపోయి జిహాద్ (ధర్మయుద్ధం)ను విస్మరించినపుడు అల్లాహ్ మిమ్మల్ని పరాభవానికి లోనుచేస్తాడు. మీరు మీ ధర్మం వైపుకు మరలిరానంత వరకూ ఈ పరాభవం నుంచి బయటపడలేరు" (అబూ దావూద్ – కితాబుల్ బుయూ; ముస్నదె అహ్మద్ – సంపుటి : 2, పేజీ – 42).

36. మక్కా – తాయిఫ్ నగరాల మధ్యలో ఉన్న పర్వత లోయ హునైన్. ఇక్కడ హవాజిన్, సఖీఫ్ తెగల వారుండేవారు. ఈ రెండు తెగలవారు కూడా విలువిద్యలో ఆరితేరినవారు. ముస్లింలను ఎదుర్కోవాలన్న ఉద్దేశంతో వారు చాలా కాలంగా సమర సన్నాహాలు సాగిస్తున్నారు. ఈ సమాచారం తెలుసుకున్న దైవప్రవక్త (స) 12వేల మంది సైనికులతో హునైన్ లోయకు చేరుకున్నారు. మక్కా విజయం తరువాత 18, 19 రోజులకు షవ్వాల్ మాసంలో జరిగిన సంఘటన ఇది. హవాజిన్, సఖీఫ్ తెగలు సర్వవిధాలా సమరానికి సిద్ధం అయ్యారు. వివిధ చోట్ల విలుకాండ్రను మోహరించారు. అదే సమయంలో మరోవైపు ముస్లింలలో ఒకింత గర్వం తొణికిసలాడసాగింది. ఎందుకంటే ఇప్పుడు వారి వద్ద సైనికుల కొరతలేదు. వారు దైవసహాయంపై ఆధారపడటం కన్నా ఎక్కువగా తమ సంఖ్యాబలంపై ఆధారపడ్డారు. ఈ రోజు తమను ఓడించే మొనగాడు ఎవడూ లేడన్న తలంపు వారిలో కలిగింది. ఈ ధోరణి అల్లాహ్‌కు నచ్చలేదు. ఒక్కసారిగా హవాజిన్ విలుకాండ్రు ముస్లిం సేనలపై బాణవర్షం కురిపించేసరికి ముస్లిం యోధులు ఉక్కిరి బిక్కిరి అయ్యారు. వారి సైనిక పంక్తులలో కలవరం మొదలయింది. వారు వెన్నుచూపి పలాయనం చిత్తగించసాగారు. కదనరంగంలో దైవప్రవక్త (స) సహా మరోవందమంది సైనికులు మాత్రమే నిలిచారు. పారిపోతున్న

28 ఓ విశ్వాసులారా! ముష్రిక్కులు అశుద్ధులు.[37] కాబట్టి ఈ ఏడాది తరువాత వారు మస్జిదె హరామ్ దరిదాపులకు కూడా రాకూడదు.[38] ఒకవేళ మీకు

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَٰذَا ۚ وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً

ముస్లింల నుద్దేశించి దైవప్రవక్త (స), "ఓ దైవదాసులారా! నా దగ్గరకు రండి. నేను దైవప్రవక్తను" అని పిలవసాగారు. కాని లాభం లేకపోయింది. "నేను దైవప్రవక్తను. నేను చెప్పేది అబద్ధం కాదు. నేను అబ్దుల్ ముత్తలిబ్ పుత్రుడను" అని నినదించసాగారు. ఆ కలకలంలో దైవప్రవక్త (స) మాటలు వారికి వినపడలేదు. హెచ్చుస్వరం గల హజ్రత్ అబ్బాస్ (రజి) నుద్దేశించి, ముస్లిములను సమీకరించమని ఆయన (స) ఆజ్ఞాపించారు. హజ్రత్ అబ్బాస్ (రజి) ఎలుగెత్తి ప్రకటించటంతో ముస్లింలు తేరుకున్నారు. తమ పిరికితనంపై సిగ్గుపడ్డారు. యుద్ధ మైదానంలోకి తిరిగివచ్చి, వీరోచితంగా పోరాడారు. మరోవైపు నుంచి వారికి దైవసహాయం అందింది. దేవుడు వారి మనసులను కుదుటపరచాడు. గుండె ధైర్యాన్ని కలిగించాడు. తత్ఫలితంగా శత్రువుల పట్ల వారి గుండెల్లో పుట్టిన దడ కాస్తా తగ్గిపోయింది. ఇంకోవైపు నుంచి దైవదూతలు దిగివచ్చి శత్రువుల వెన్ను విరిచారు. ఎట్టకేలకు ముస్లింలకు విజయం వరించింది. ఈ యుద్ధంలో 6 వేలమంది అవిశ్వాసులను ముస్లింలు ఖైదీలుగా పట్టుకున్నారు. (ఆ తరువాత వారంతా దైవప్రవక్త – సఅసం – ఆదేశంపై వదలివేయ బడ్డారు). పెద్ద ఎత్తున యుద్ధప్రాప్తి లభించింది. యుద్ధానంతరం ఆ తెగల నాయకు లెంతోమంది ఇస్లాం స్వీకరించారు. ఈ వృత్తాంతాన్నే అల్లాహ్ ఈ మూడు ఆయతులలో సంక్షిప్తంగా వివరించాడు.

37. 'ముష్రిక్కులు అశుద్ధులు' అంటే భావం వారి నమ్మకాలలో, ఆలోచనలలో 'శుద్ధి'లేదు. వారు స్వచ్ఛమయిన తౌహీద్ (దేవుని ఏకత్వం)లో షిర్క్ (బహుదైవోపాసన) అనే అశుద్ధతను కల్తీ చేశారు. కొంతమంది వ్యాఖ్యాతల ప్రకారం అవిశ్వాసులు అంతర్బాహ్య అశుద్ధతలకు లోనై ఉంటారు. విశ్వాసపరంగా వారు ఎలాగూ అశుద్ధులే. అయితే బాహ్యపరంగా కూడా వారు మూత్రవిసర్జన తరువాత 'తహారత్' (శుచి, శుభ్రతల)ను పాటించరు. అందుకే వారు ఖుర్ఆన్‌లో అశుద్ధులుగా ఖరారు చేయబడ్డారు.

38. ఈ 'తెగత్రెంపుల ప్రకటన' ఇంతకుముందు కూడా సవివరంగా పేర్కొనబడింది. అయితే 'మస్జిదె హరామ్ దరిదాపులకు కూడా రాకూడద'న్న ఆజ్ఞ మక్కాలోని ఒక్క కాబా గృహానికి మాత్రమే పరిమితమని, ఇతర మస్జిదులలో ముస్లిమేతరులు ప్రవేశించ వచ్చునని కొందరు విద్వాంసులు వాదించారు. ఎందుకంటే మహాప్రవక్త మదీనా నగరంలో సుమామా బిన్ ఉసాల్ (రజి)ను మస్జిద్‌లో నిర్బంధించి ఉంచారు. కడకు అల్లాహ్ ఆయన మనసులో ఇస్లాంపట్ల, దైవప్రవక్త (స) పట్ల ప్రేమాభిమానాలను పొందుపరచాడు. ఆ విధంగా ఆయన ముస్లింగా మారారు.

فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ إِن شَاءَ إِنَّ اللَّهَ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

దారిద్ర్య భయం ఉంటే అల్లాహ్ గనక తలిస్తే తన కృపతో మిమ్మల్ని సంపన్నులుగా చేస్తాడు.[39] అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, వివేకవంతుడు.

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ
دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّىٰ يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

29 అల్లాహ్‌నూ, అంతిమదినాన్నీ విశ్వసించని, అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త నిషేధించిన వస్తువులను నిషిద్ధంగా భావించని, సత్యధర్మాన్ని అవలంబించని గ్రంథవహులతో - వారు పరాభవం పాలై తమ స్వహస్తాలతో జిజ్‌యా[40] చెల్లించ నంతవరకూ యుద్ధం చేయండి.

చాలామంది పండితుల దృష్టిలో 'మస్జిదె హరామ్' అంటే కేవలం కాబా గృహం ఒక్కటే కాదు, హరమ్ పరిధి మొత్తం అని దాని భావం. ఆ హరమ్ పరిధుల్లో ప్రవేశించటానికి ముష్రిక్కులు అర్హులు కారు. కొన్ని ఆధారాల ప్రకారం జిమ్మీలకు, సేవకులకు ఈ ఆదేశం నుంచి మినహాయింపు ఇవ్వబడింది. కాగా; హజ్రత్ ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ ఈ ఆయతును ఆధారంగా చేసుకుని తన పరిపాలనా కాలంలో యూదులను, క్రైస్తవులను సయితం మస్జిదులలో ప్రవేశించటాన్ని నిషేధించారు (ఇబ్నె కసీర్).

39. హజ్ యాత్రా సమయంలో ముస్లిమేతరులు కూడా మక్కా నగరానికి రావటం వల్ల వ్యాపారం బాగా జరిగేది. ఈ నిషేధం వల్ల బహుశా తమ వర్తకం దెబ్బతిని, తాము ఆర్థికంగా కృంగిపోతామేమోనని కొంతమంది ముస్లింలు లోలోపలే భయపడ్డారు. ఆ విషయాన్నే అల్లాహ్ యిక్కడ ప్రస్తావిస్తూ, ముస్లింలు లేమి గురించి భయపడవలసిన పనిలేదనీ, అల్లాహ్ తలచుకుంటే వారు ఆర్థికంగా మరింత పుంజుకుంటారని అభయమిచ్చాడు. జరిగింది కూడా అదే. నిరంతర విజయాల ద్వారా యుద్ధప్రాప్తి పుష్కలంగా ప్రాప్తించేది. క్రమక్రమంగా అరేబియా ప్రాంతమంతా ఇస్లాం ఒడిలోకి వచ్చేసింది. పీడన అణగారిపోయింది. మునుపటికన్నా హెచ్చు సంఖ్యలో హజ్ యాత్రీకులు మక్కాకు రాసాగారు. ఫలితంగా ఈ క్షేత్రంలో వ్యాపారం బాగా పుంజుకుంది. లేమి స్థానే కలిమి వచ్చింది. (నేటికీ అక్కడ ఇదే స్థితి ఉంది).

40. ముష్రిక్కులను అణచివేయమని ఆదేశించిన తరువాత, ఇప్పుడు గ్రంథవహులైన యూదుల, క్రైస్తవుల గురించి చెప్పబడుతోంది. వారు ఇస్లాం స్వీకరించనయినా స్వీకరించాలి లేదా జిజ్‌యా (కప్పం) చెల్లించి ముస్లింల రక్షణలోనయినా ఉండాలి.

30 "ఉజైర్ అల్లాహ్ కుమారుడు" అని యూదులంటున్నారు. "మసీహ్ (ఏసు క్రీస్తు) అల్లాహ్ కుమారుడు" అని నసారా (క్రైస్తవులు) అంటున్నారు. ఇవి వారి నోటి మాటలు మాత్రమే. తమ పూర్వీకుల్లోని అవిశ్వాసులు చెప్పిన మాటలనే వీళ్ళూ అనుకరిస్తున్నారు. అల్లాహ్ వారిని నాశనం చేయుగాక! (సత్యం నుండి) వారెలా తిరిగి పోతున్నారు!?

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾

31 వారు అల్లాహ్‌ను వదలి తమ పండితుల (అహ్‌బార్)ను, సన్యాసుల (రుహ్‌బాన్)ను తమ ప్రభువులుగా చేసుకున్నారు[41]–మర్యమ్ కుమారుడైన మసీహ్‌ను కూడా. నిజానికి వారికి, ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను మాత్రమే ఆరాధించవలసిందిగా ఆజ్ఞాపించబడింది. ఆయన తప్ప మరో ఆరాధ్యదైవం లేడు. వారు నిర్ధారించుకుంటున్న భాగస్వామ్యాలకు ఆయన అతీతుడు, పవిత్రుడు.

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَٰهًا وَاحِدًا ۖ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

ముస్లిం రాజ్యపరిధిలో నివసించే ముస్లిమేతరులు సాలీనా ఆ ప్రభుత్వానికి చెల్లించే నిర్ణీత మొత్తాన్నే 'జిజ్‌యా' అంటారు. ఈ జిజ్‌యాను పుచ్చుకున్న ముస్లిం ప్రభుత్వం వారి ధనమాన ప్రాణాలను రక్షించే బాధ్యతను తీసుకుంటుంది.

ఇకపోతే గ్రంథవహులైన యూదులు, క్రైస్తవులు. వారు అల్లాహ్‌ను, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించే వారే అయినప్పటికీ వారు అల్లాహ్‌ను, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించటం లేదని అనబడటం గమనార్హం. దీన్నిబట్టి తేటతెల్లమయ్యేదేమిటంటే అల్లాహ్ ఆజ్ఞాపించినట్లుగా, ఆయన ప్రవక్త (స) చూపినట్లుగా అల్లాహ్‌ను, పరలోకాన్ని విశ్వసించకపోతే అది 'విశ్వాసం'గా పరిగణించబడదు. గ్రంథవహుల విశ్వాసాన్ని బూటకపు విశ్వాసంగా ఖరారు చేయడానికి మరో కారణమేమిటంటే యూదులు ఉజైర్‌ను, క్రైస్తవులు ఈసా (ఏసుక్రీస్తు)ను దేవుని కుమారులుగా కల్పించుకున్నారు. తరువాతి ఆయతులో ఈ విషయం వస్తుంది.

41. హజ్రత్ అదీ బిన్ హాతిమ్ (రజి) హదీసు ద్వారా ఈ విషయం మనకు స్పష్టంగా అర్థమవుతుంది. ఆయన ఇలా అన్నారు – ఈ ఆయతును విన్నప్పుడు నేను దైవప్రవక్త

32 వారు అల్లాహ్ జ్యోతిని తమ నోటితో (ఊది) ఆర్పివేయాలని కోరుతున్నారు. అయితే అల్లాహ్, – అవిశ్వాసులకు ఎంతగా సహించరానిదైనా సరే[42] – తన జ్యోతిని పరిపూర్ణం చేయకుండా వదలి పెట్టటానికి అంగీకరించడు.

يُرِيدُونَ أَن يُطْفِـُٔوا۟ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَيَأْبَى ٱللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٣٢﴾

(సఅసం)ను, "యూదులు, క్రైస్తవులు ఎన్నడూ తమ పండితులను పూజించలేదు కదా! మరలాంటప్పుడు వారు తమ పండితులను, సన్యాసులను ప్రభువులుగా చేసుకున్నారని ఎందుకు అనబడిందీ?" అని విన్నవించుకున్నాను. దానికి ఆయన (సఅసం), "వారు తమ పండితులను ప్రత్యక్షంగా పూజించకపోవచ్చు. కాని తమ పండితులు ధర్మసమ్మతం (హలాల్)గా ఖరారు చేసిన వస్తువులను వీరూ ధర్మసమ్మతంగా ఖరారు చేశారు. తమ పండితులు అధర్మం (హరామ్)గా నిర్ధారించిన విషయాలను వీరూ అధర్మంగా నిర్ధారించారు. అవునా! వీళ్లు వారిని పూజించారనడానికి ఇదే తార్కాణం" అని వివరించారు (సహీహ్ తిర్మిజీ – లిల్ అల్‌బానీ : 2471). ధర్మాధర్మాలను నిర్ధారించే అధికారం కేవలం అల్లాహ్‌కు మాత్రమే ఉంది. ఈ అధికారం వేరొకరెవరికయినా ఉందని ఏ వ్యక్తయినా అంగీకరిస్తే అతడు వారి పోషకత్వాన్ని (రుబూబియత్‌ను), వారి దైవత్వాన్ని (ఉలూహియ్యత్‌ను) అంగీకరించినట్లవుతుంది. స్థూలంగా చెప్పుకున్నట్లయితే అతను ఆ వ్యక్తికి దైవత్వపు స్థానం ఇస్తున్నాడన్నమాట. తమ పీష్వాలకు, మత గురువులకు హలాల్ – హరామ్‌లను నిర్ణయించే హోదాలు కట్టబెట్టేవారికి ఈ ఆయతులో చాలా పెద్ద హెచ్చరిక ఉంది. ఏదేని విషయంలో ఖుర్‌ఆన్ హదీసులు స్పష్టంగా మార్గదర్శకత్వం వహిస్తున్నప్పటికీ "మా ధర్మవేత్త దృష్టిలో మాత్రం ఇలా చేయటం సబబు కాదు, దానికి బదులు ఈ విధంగా చేయటం సమంజసం" లాంటి వ్యాఖ్యలు చేసేవారికి కూడా ఈ ఆయతు హెచ్చరిక లాంటిది.

42. అంటే – అల్లాహ్ తన ప్రవక్త (సఅసం) ద్వారా మానవాళికి పంపిన మార్గదర్శకత్వాన్నీ, సత్యధర్మాన్ని తమ పిడివాదంతో, స్వయం కల్పిత విషయాలతో రూపుమాపాలని యూదులు, క్రైస్తవులు, ముష్రిక్కులు అభిలషిస్తున్నారు. వారి ఈ ప్రయత్నం ఎన్నటికీ సఫలీకృతం కాజాలదు. ఇది సూర్యకిరణాలను, చంద్రుని వెలుగును నోటితో ఊది ఆర్పివేయాలనుకోవటం వంటిదే. ఇది ఎలా అసంభవమో దేవుడు తన అంతిమ ప్రవక్త (స)కు ఇచ్చి పంపిన సత్యధర్మాన్ని రూపుమాపటం కూడా అలాగే అసంభవం. అది మత ధర్మాలన్నింటిపై ఆధిపత్యం వహించి తీరుతుంది. నిఘంటువు ప్రకారం 'కాఫిర్' అంటే దాచిపెట్టేవాడు, కప్పిపుచ్చేవాడు అని అర్థం. ఈ రకంగా 'రేయి'ని కూడా 'కాఫిర్'గా వ్యవహరిస్తారు. ఎందుకంటే అది తన చీకట్లలో వస్తువులన్నింటినీ

هُوَ الَّذِىٓ اَرۡسَلَ رَسُوۡلَهٗ بِالۡهُدٰى وَدِيۡنِ الۡحَقِّ
لِيُظۡهِرَهٗ عَلَى الدِّيۡنِ كُلِّهٖ ۙ وَلَوۡ كَرِهَ الۡمُشۡرِكُوۡنَ ۳۳

33 ఆయనే తన ప్రవక్తకు మార్గదర్శకత్వాన్నీ, సత్యధర్మాన్నీ ఇచ్చి పంపాడు – ముష్రిక్కులకు ఎంత సహించరానిదయినా సరే ఇతర ధర్మాలపై దానికి ఆధిక్యతను వొసగటానికి![43]

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡۤا اِنَّ كَثِيۡرًا مِّنَ الۡاَحۡبَارِ وَالرُّهۡبَانِ
لَيَاۡكُلُوۡنَ اَمۡوَالَ النَّاسِ بِالۡبَاطِلِ وَيَصُدُّوۡنَ عَنۡ

34 ఓ విశ్వసించిన వారలారా! పండితుల (అహ్‌బార్)లలో, సన్యాసుల (రుహ్‌బాన్) లలో చాలా మంది అక్రమంగా ప్రజల సొమ్ములను స్వాహా చేస్తున్నారు. వారిని అల్లాహ్ మార్గం నుంచి ఆపుతున్నారు.[44]

దాచిపెట్టేస్తుంది. విత్తనాన్ని నేలలో కప్పిపుచ్చే రైతును కూడా 'కాఫిర్' అని అంటారు. ఇక ధార్మిక పరిభాషలో 'కాఫిర్' అంటే అల్లాహ్ జ్యోతిని దాచాలని అనుకునేవాడు, ఇస్లాం మరియు ముస్లింలకు వ్యతిరేకంగా ఆంతర్యంలో జనించే వ్యతిరేకతను, కాపట్యాన్ని, విరోధభావాన్ని లోలోపలే అణచిపెట్టుకున్నవాడు అని భావం.

43. ఆధారాల, ప్రమాణాల రీత్యా ఈ 'ఆధిక్యత' ఎప్పటికీ ఉంటుంది. అయితే ముస్లింలు ధర్మపరాయణులుగా, రుజువర్తనులుగా వ్యవహరించిన నాడు ప్రాపంచికంగా కూడా ఆధిక్యత ప్రాప్తించింది. ఇప్పటికయినా సరే ముస్లింలు తమ ఆశయాన్ని గుర్తించి, రుజుమార్గంలో పయనిస్తే ప్రాబల్యం ఖాయం. ఎందుకంటే ఏనాటికయినా అల్లాహ్ పక్షం వారే విజయం సాధిస్తారని దేవుడు వాగ్దానం చేశాడు. ఇక దేవుని తోడ్పాటుకు కావలసిన అర్హతను ముస్లింలు సంపాదించుకోవటమే ఆలస్యం.

44. ఆయతులో **'అహ్‌బార్'** అని అనబడింది. ఇది 'హిబ్ర్' అనే పదానికి బహువచనం. విషయాన్ని చక్కగా, మనోహరంగా విశ్లేషించి చెప్పే వారిని అసలు **'అహ్‌బార్'** గా వ్యవహరిస్తారు. అందమైన నగిషీగల దుస్తులను 'సౌబున్ ముహబ్బర్' అంటారు. ఇక్కడ అహ్‌బార్ అంటే యూదపండితులని భావం. మూలంలో **'రుహ్‌బాన్'** అనే మరొక పదం ఉంది. ఇది 'రాహిబ్'కు బహువచనం. రుహ్‌బాన్ అంటే ఇక్కడ క్రైస్తవ మతాచార్యులు అని భావం. కొంతమంది పండితులు ఇక్కడ రుహ్‌బాన్ అంటే క్రైస్తవ సూఫీలని చెబుతారు. వీరి దృష్టిలో క్రైస్తవ పండితులను **'ఖిస్సీసీన్'** అని పిలుస్తారు. మొత్తానికి ఈ గురువులు, సన్యాసులు దైవవాక్కుల్లో మార్పులు, చేర్పులు చేసి ప్రజల ఆశలకు, ఆకాంక్షలకు అనుగుణంగా విషయాన్ని విపులీకరించే ప్రయత్నం చేసేవారు. ఈ విధంగా వారు ప్రజలను సిసలయిన దైవమార్గానికి, సత్యధర్మానికి దూరంగా ఉంచేవారు. మరోవైపున వారు అక్రమ పద్ధతుల్లో ప్రజల నుంచి సొమ్ములను

سَبِيلِ اللّٰهِ ۗ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ
وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ۙ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾

ఎవరు వెండీ, బంగారాలను పోగుచేస్తూ వాటిని దైవమార్గంలో ఖర్చు పెట్టడం లేదో వారికి బాధాకరమైన శిక్ష ఉందన్న శుభవార్తను వినిపించు.[45]

يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ
وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ ۖ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا
مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾

35 ఏ రోజున ఈ ఖజానాను నరకాగ్నిలో కాల్చి దాంతో వారి నొసటిపై, పార్శ్వాలపై, వీపులపై వాతలు వేయడం జరుగుతుందో అప్పుడు, "ఇదీ మీరు మీ కోసం సమీకరించినది. కాబట్టి ఇప్పుడు మీ ఖజానా రుచి చూడండి" (అని వారితో అనబడుతుంది).

గుంజుకునేవారు. దురదృష్టవశాత్తూ ఈనాడు చాలామంది ముస్లింలు కూడా ఈ రుగ్మతకు లోనై ఉన్నారు. "మీరు వెనుకటి సమాజాల విధానాన్ని, సంప్రదాయాన్ని తప్పకుండా అనుసరిస్తారు" అన్న మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారి భవిష్యవాణి ఈ సందర్భంగా గమనార్హం (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ ఏతిసామ్).

45. ఇది జకాత్ ఆదేశం రాకపూర్వం వినిపించబడిన ఆజ్ఞ అని హ్రజత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) తెలిపారు. జకాత్ ఉత్తర్వు అవతరించిన మీదట అల్లాహ్ జకాత్‌ను సిరిసంపదలను పరిశుద్ధపరచే సాధనంగా ఖరారు చేశాడు. అందుకే విద్వాంసులేమంటారంటే; ఏ సొమ్ము నుంచి జకాత్ చెల్లించబడిందో అది **'కంజ్'** (పోగు చేయబడిన నిధి) అని అనబడదు. అయితే జకాత్ చెల్లించబడని సంపదను **కంజ్** అనీ, నిల్వ అనీ అనవచ్చు. జకాత్ చెల్లించకుండా ధనాన్ని కుప్పతెప్పలుగా పోగుచేసే వారికి ఈ ఆయతు తీవ్రమయిన నోటీసు లాంటిది. అందుకే సహీహ్ హదీసులో ఇలా అనబడింది : "ఏ వ్యక్తి అయితే తన సంపదపై జకాత్‌ను విధిగా చెల్లించడో అతని సంపద ప్రళయదినాన అగ్ని పలకలుగా చేయబడుతుంది. వాటితో అతని నొసటిపై, రెండు ప్రక్కలపై, నడుముపై వాతలు వెయ్యబడతాయి. ఆ రోజు యాభైవేల సంవత్సరాలంత పొడవు ఉంటుంది. ప్రజలందరి తీర్పు జరిగేవరకూ అతను ఆ యాతనను అనుభవిస్తూనే ఉంటాడు. ఆ తరువాత అతన్ని స్వర్గానికో, నరకానికో తీసుకుపోవటం జరుగుతుంది" (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుజ్జకాత్). అపమార్గం పట్టిన పండితుల, మతాచార్యుల తరువాత కోట్లకు పడగలెత్తే పెట్టుబడిదారుల (మూడవ వర్గం) పరిస్థితి ఇది. ఈ మూడు వర్గాల వారు జాతుల నిర్మాణంలోనూ, పతనంలోనూ కీలకపాత్ర పోషిస్తారు. అందుకే తీర్పుదినాన వారిపట్ల దేవుని వ్యవహారం కూడా అదేవిధంగా ఉంటుంది.

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِندَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي
كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا
أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ ۚ فَلَا تَظْلِمُوا
فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ ۚ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا
يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

36 నెలల సంఖ్య అల్లాహ్ దగ్గర – అల్లాహ్ గ్రంథంలో[46] పన్నెండు మాత్రమే. ఆయన ఆకాశాలను, భూమిని సృష్టించిన రోజు నుంచీ (ఈ లెక్క ఇలాగే సాగుతున్నది). వాటిలో నాలుగు మాసాలు నిషిద్ధమైనవి (గౌరవప్రదమైనవి.) ఇదే సరైన ధర్మం.[47] కాబట్టి ఈ మాసాలలో మీకు మీరు అన్యాయం చేసుకోకండి.[48] ముష్రిక్కులు మీ అందరితో పోరాడుతున్నట్లే మీరు కూడా వారందరితో పోరాడండి.[49] అల్లాహ్ భయ భక్తులుగల వారికి తోడుగా ఉంటాడన్న సంగతిని తెలుసుకోండి.

46. "అల్లాహ్ గ్రంథంలో" **(ఫీ కితాబిల్లాహ్)** అంటే 'లౌహెమహ్‌ఫూజ్'లో అని అర్థం. అంటే 'విధివ్రాత' అని భావించాలి. ఆదిలోనే అల్లాహ్ ఈ నెలల సంఖ్యను నిర్ధారించి ఉన్నాడు. వాటిలో నాలుగు మాసాలు పవిత్రమైనవి. ఆ నాలుగు మాసాలలో యుద్ధాలు చేయటం, హత్యలకు, కొట్లాటలకు దిగటం ప్రత్యేకంగా నిషేధించబడింది. ఈ విషయాన్నే అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు: "కాలం తిరిగి తిరిగి యథాస్థితికి – అల్లాహ్ భూమ్యాకాశాలను సృష్టించిన నాటి స్థితికి – వచ్చేసింది. ఏడాదిలో పన్నెండు మాసాలుంటాయి. వాటిలో నాలుగు మాసాలు నిషిద్ధమైనవి (పవిత్రమైనవి). వాటిలో మూడు మాసాలు ఒకదాని తరువాత ఒకటి వస్తాయి. అవే జుల్‌ఖఅద, జిల్‌హజ్, ముహర్రం. నాల్గవ మాసం రజబ్. ఇది జమాదివుల్ ఆఖిర్ నెలకీ – షాబాన్ నెలకీ మధ్యన ఉంటుంది" (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుత్తఫ్సీర్; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఖసామ). 'కాలం తిరిగి యథాస్థితికి రావట'మంటే అరబ్బు ముష్రిక్కులు నెలల లెక్కింపులో చేస్తూ వచ్చిన ముందూ వెనకలు ఇప్పుడిక అంతమయ్యాయి అని భావం.

47. అంటే ఈ నెలలు అల్లాహ్ నిర్ధారించిన లెక్క ప్రకారం ఉండటమే సరైన ధర్మం. వాటిలో 4 మాసాలు నిషిద్ధమాసాలు. ఈ లెక్కే సరైనది, సంపూర్ణమైనది.

48. అంటే ఈ నిషిద్ధ (పవిత్ర) మాసాలలో కయ్యానికి కాలుదువ్వి, హత్యలు లూటీలు దహనాలకు పాల్పడి, దేవుని అవిధేయతలకు ఒడిగట్టి మీ స్వయానికి నష్టం చేకూర్చుకోకండి.

49. ఒకవేళ పవిత్ర మాసాలకు గల మర్యాదను కాపాడకుండా అవిశ్వాసులు మీపై దాడి

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِئُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

37 నెలలను ముందుకు, వెనక్కి మార్చటం ఓ అదనపు అవిశ్వాస చేష్ట.[50] ఈ చేష్ట ద్వారా అవిశ్వాసులు మార్గ భ్రష్టతలో పడవేయబడుతున్నారు. ఒక ఏడాది వారు దాన్ని ధర్మసమ్మతం చేసుకుని, మరో ఏడాది దాన్నే నిషిద్ధంగా ఖరారు చేసుకుంటారు. అల్లాహ్ నిషిద్ధ పరచిన మాసాల గణనలో సారూప్యం సాధించడానికి,[51] అల్లాహ్ నిషేధించిన దానిని ధర్మసమ్మతం చేసుకోవటానికి (వారు ఇలా చేస్తారు). వారి దుష్టచేష్టలు వారికి అందమైనవిగా చూపబడ్డాయి. అవిశ్వాస జనులకు అల్లాహ్ సన్మార్గం చూపడు.

చేసిన పక్షంలో మీరు వారికి గుణపాఠం నేర్పేందుకు ఈ పవిత్ర మాసాలలో సయితం యుద్ధం చేయవచ్చు.

50. ఆయతులో **'నసీ'** అని అనబడింది. 'నసీ' అంటే వెనక్కి నెట్టటం అని అర్థం. అరేబియాలో సయితం నిషిద్ధ మాసాలలో హత్యలు, దోపిడీలు చేయటాన్ని, యుద్ధాలు మొదలెట్టడాన్ని అవాంఛనీయమైన చర్యగా భావించేవారు. అయితే నిరంతరం మూడు నెలల దాకా ఎలాంటి మారణకాండకు, దోపిడీ దొమ్మీలకు పాల్పడకుండా ఉండాలంటే వారివల్ల అయ్యేది కాదు. ఈ సమస్యను పరిష్కరించడానికి వారు డొంకతిరుగుడు పద్ధతిని అవలంబించారు. అరాచకం సృష్టించడానికి అనువుగా ఉన్న సమయంలో వారు నిర్విఘ్నంగా అరాచకం సృష్టించి, "ఈ నెలకు బదులుగా ఫలానా నెలను పవిత్రమైన మాసంగా పరిగణిద్దాం" అని లజ్జావిహీనంగా ప్రకటించేవారు. ఉదాహరణకు ముహర్రమ్ నెలకు గల మర్యాదను కాలరాచి, దాని స్థానంలో సఫర్ మాసాన్ని పవిత్ర (నిషిద్ధ) మాసంగా ఖరారు చేసేవారు. ఈ రకంగా వారు పవిత్రమాసాలను ముందుకూ, వెనక్కీ నెట్టి మనోవాంఛల దాస్యం చేసేవారు. ఆ విధంగా వారు అవిశ్వాసంలో ఎంతో ముందుకు దూసుకుపోయారు. ఎందుకంటే వారి మార్పులు చేర్పుల ముఖ్యోద్దేశం యుద్ధాలుచేసి ప్రాపంచిక ప్రయోజనాలను జుర్రుకోవటం తప్ప మరేమీకాదు. కాలం తిరిగి తిరిగి తన సిసలైన స్థితికి వచ్చిందని చెబుతూ మహాప్రవక్త (స) సయితం ఈ దురాచారాన్ని అరికట్టారు. అంటే ఇకమీదట నెలల ఈ క్రమం ఆదినుంచీ వస్తున్న క్రమంలోనే ఉంటుంది.

38 ఓ విశ్వాసులారా! “అల్లాహ్ మార్గంలో బయలుదేరండి” అని మీతో అనబడినప్పుడు మీరు నేలకు అతుక్కుపోతారేమిటి? అసలు మీకేమైపోయిందీ?[52] మీరు పరలోకానికి బదులు ఇహలోక జీవితాన్నే కోరుకున్నారా? అయితే వినండి! ప్రాపంచిక జీవితపు సకల సామగ్రి పరలోకం ముందు అత్యల్పమైనది.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَا لَكُمْ اِذَا قِيْلَ لَكُمُ انْفِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ
اللّٰهِ اثَّاقَلْتُمْ اِلَى الْاَرْضِ اَرَضِيْتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مِنَ
الْاٰخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا قَلِيْلٌ ﴿٣٨﴾

39 మీరు గనక (దైవమార్గంలో) బయలుదేరకపోతే అల్లాహ్ మీకు బాధాకరమైన శిక్ష విధిస్తాడు. మీకు బదులుగా మరో జాతిని (మీ స్థానంలో) తీసుకువస్తాడు. మీరు అల్లాహ్‌కు ఎంతమాత్రం నష్టం కలిగించలేరు. అల్లాహ్ అన్నింటిపై అధికారం కలవాడు.

اِلَّا تَنْفِرُوْا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا وَّيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ
وَلَا تَضُرُّوْهُ شَيْــًٔا وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٣٩﴾

51. ఒక నెలకు గల పవిత్రతను కాలరాసి, మరో నెలను పవిత్ర మాసంగా ఖరారు చేసుకోవటంలో వారి ఉద్దేశం ఏమిటంటే, సంవత్సరకాలంలో అల్లాహ్ నిషేధించిన నాలుగు మాసాల గణనను ఎలాగయినా పూరించాలన్నదే. అంటే ఒక తప్పు చేసి, దాన్ని సరిదిద్దుకునే ప్రయత్నంలో మరో తప్పు చేయటం అన్నమాట! అలా తప్పు మీద తప్పు చేసిందిగాక తాము చేసేదంతా సరైనదేనని మనసుకు సర్దిచెప్పుకోవటం ఇంకొక తప్పు. ఆ విధంగా అల్లాహ్ వారి దృష్టికి వారి దురాగతాలను అందమైనవిగా చూపించాడు. వారెంతసేపటికీ సంఖ్యను పూరించే విషయంపైనే దృష్టిని నిలిపారుగాని, ఆ మాసాలను నిషేధించటంలో దేవుని ఉద్దేశం ఏమిటీ? అని ఆలోచించలేదు. మారణకాండను, దోపిడీలను నిరోధించడానికే అల్లాహ్ ఆ మాసాలను ‘హరామ్’గా నిర్ధారించాడు. కాని వారు మాత్రం మారణకాండను సృష్టించే తమ పైశాచిక ఉద్దేశంతో నెలల క్రమాన్ని మార్చారు. దేవుడు నియమించిన హద్దులను అతిక్రమించి, ఆయన ఆదేశాలతో చెలగాటమాడటమంటే ఇదే.

52. రోమను చక్రవర్తి, క్రైస్తవుడైన హెరిక్లస్ ముస్లింలకు వ్యతిరేకంగా పెద్ద సమర సన్నాహాలు చేస్తున్నాడని వర్తమానం అందటంతో దైవప్రవక్త (సఅసం) కూడా యుద్ధానికి సిద్ధమవమని తన సహచరులకు ఆదేశించారు. ఇది హిజ్రీ 9వ సంవత్సరం షవ్వాల్ మాసంలో జరిగిన సంఘటన. తీవ్రమైన ఎండలు. అందునా సుదీర్ఘ ప్రయాణం.

40 మీరు గనక అతనికి (ప్రవక్తకు) తోడ్పడకపోతే (పోనివ్వండి), అవిశ్వాసులు దేశం నుంచి అతనిని వెళ్ళగొట్టినప్పుడు– అతను ఇద్దరిలో రెండవవాడు. వారిద్దరూ గుహలో ఉన్నప్పుడు, అతను తన సహచరునితో "బాధపడకు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ మనకు తోడుగా ఉన్నాడు"[53] అని ఓదార్చినప్పుడు అల్లాహ్‌యే వారికి తోడ్పడ్డాడు. (ఆ ఘడియలో) అల్లాహ్ తన తరఫునుంచి అతనిపై ప్రశాంతతను

إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ
لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ

కొంతమంది ముస్లిములకు, కపటులకు ఈ ఆదేశం భారంగా తోచింది. ఆ విషయమే ఈ ఆయతులో చెప్పబడింది.

ఈ యుద్ధం తబూక్ యుద్ధంగా పిలువబడింది. కాని వాస్తవానికి ఈ యుద్ధం జరగలేదు. ముస్లింలు 20 రోజుల వరకూ సిరియా సరిహద్దు ప్రాంతంలోని తబూక్‌లో రోము సేనల కోసం ఎదురుచూసి, తిరిగి వచ్చేశారు. ఈ ప్రయాణంలో చాలీచాలని ఒనరులతో యుద్ధానికి బయలుదేరిన ముస్లింలు ఎన్నో అవస్థలు పడ్డారు. అందుకని ఈ సైన్యాన్ని "జైషుల్ ఉస్‌రా" (ఇబ్బందుల్ని ఎదుర్కొన్న సైన్యం) అని పిలిచారు; **'ఇస్సాఖల్‌తుమ్'** అంటే 'మీరు అలసత్వం ప్రదర్శిస్తున్నారు, వెనక్కి తగ్గుతున్నారు' అని భావం. ఈ సందర్భంగా బద్ధకాన్ని ప్రదర్శించిన ముస్లింలు బహుకొద్దిమందే అయినా ముస్లిములందరినీ ఉద్దేశించి ఈ ఆయతు సంబోధిస్తోంది (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

53. జిహాద్ (ధర్మయుద్ధం) పట్ల బద్ధకం చూపి, ఆ బెడద నుంచి ఏదో ఒక విధంగా తప్పించు కోజూస్తున్న వారిని ఉద్దేశించి ఈ హెచ్చరిక చేయబడింది – ఒకవేళ మీరు అల్లాహ్‌కు సహాయపడదలచకపోతే ఆయనకు మీ అవసరం లేదు. ఎవరి ఆసరాలేని సంక్లిష్ట పరిస్థితిలో అల్లాహ్ తన ప్రవక్తకు చేయూతనిచ్చి ఆదుకున్నాడు. గుహలో తలదాచుకున్న సందర్భంలో శత్రువులు అతి సమీపంలోకి వచ్చేసినపుడు దైవప్రవక్తకు తోడుగానున్న హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి) దుఃఖంతో విలపించారు. ఆ కీలక సమయంలో "విలపించకు. అల్లాహ్ మనతో ఉన్నాడు" అని దైవప్రవక్త (స) ఆయన్ని సముదాయించారు. ఈ వివరాలు హదీసులో కూడా ఉన్నాయి. హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి) ఇలా అంటున్నారు: "మేము గుహలో ఉన్నప్పుడు, నేను దైవప్రవక్తతో, 'ముష్రిక్కుల దృష్టి గనక వారి పాదాలపై పడిందంటే మనం పట్టుబడ్డట్లే' అని అన్నాను. దానికి దైవప్రవక్త (స), 'ఓ అబూబకర్! ఏ ఇద్దరికి తోడుగా – మూడవవానిగా–

وَاَيَّدَهٗ بِجُنُوْدٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا السُّفْلٰى ۚ وَكَلِمَةُ اللّٰهِ هِيَ الْعُلْيَا ۚ وَاللّٰهُ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٤٠﴾

అవతరింపజేశాడు. మీకు కానరాని సైన్యాలతో[54] అతన్ని ఆదుకున్నాడు. ఆయన అవిశ్వాసుల మాటను అట్టడుగు స్థితికి దిగజార్చాడు. అల్లాహ్ వాక్కు మాత్రమే సర్వోన్నతమైనది, సదా పైన ఉండేది.[55] అల్లాహ్ సర్వాధిక్యుడు, వివేకవంతుడు.

اِنْفِرُوْا خِفَافًا وَّثِقَالًا وَّجَاهِدُوْا بِاَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٤١﴾

41 తేలిక అనిపించినాసరే, బరువు అనిపించినాసరే[56]– బయలుదేరండి. దైవ మార్గంలో మీ ధన ప్రాణాలొడ్డి పోరాడండి. మీరు గనక తెలుసుకోగలిగితే ఇదే మీ కొరకు మేలైనది.

అల్లాహ్ ఉన్నాడో వారి గురించి నీ అభిప్రాయ మేమిటీ?' అని అన్నారు" (సహీహ్ బుఖారీ – అత్ తౌబా సూరా వ్యాఖ్యానం). అంటే అల్లాహ్ అండగా నిలిచిన వారికి ఎవరూ ఏ కీడూ తలపెట్టలేరు అని భావం.

54. దైవప్రవక్త (స) కు రెండు విధాలుగా తోడ్పడినట్లు అల్లాహ్ ఇక్కడ గుర్తు చేశాడు. ఒకటి: ఆయనపై ప్రశాంతస్థితిని అవతరింపజేశాడు. రెండు : ఆకాశం నుంచి తన దూతలను పంపి వారి ద్వారా శత్రువుల ప్రయత్నాలను వమ్ము చేశాడు.

55. అవిశ్వాసుల మాట అంటే 'షిర్క్' అనీ, దైవవాక్కు అంటే తౌహీద్ అనీ భావం. హదీసులో ఇలా ఉంది: "ఒక వ్యక్తి తన శౌర్యాన్ని ప్రదర్శించే ఉద్దేశంతో పోరాడుతాడు. మరోవ్యక్తి వర్గ దురభిమానంతో పోరాడుతాడు. ఇంకొక వ్యక్తి నలుగురిలో తన పేరు ప్రతిష్ఠలు మార్మోగిపోవాలన్న సంకల్పంతో పోరాడుతాడు. ఈ ముగ్గురిలో వాస్తవానికి దైవమార్గంలో పోరాడినవాడెవడు?" అని కొందరు దైవప్రవక్త(స)ను ప్రశ్నించగా, "దైవవాక్కు ఉన్నతికై పోరాడేవాడే వాస్తవానికి దైవమార్గంలో పోరాడిన వాడు" అని ఆయన (సఅసం) జవాబిచ్చారు (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ ఇల్మ్; ముస్లిం – కితాబుల్ ఇమార).

56. దీనిపై పలు భావాలు వ్యక్తపరచబడ్డాయి. ఉదాహరణకు : వ్యక్తిగత స్థాయిలోనయినా– సామూహిక స్థాయిలోనయినా అనీ ఒక అర్థం. ఇష్టమున్నా – లేకపోయినా అని మరో అర్థం. పేదలైనా – ధనికులైనా అని ఇంకొక అర్థం. యువకులైనా – వృద్ధులైనా అని వేరొక అర్థం. కాలి నడకన అయినాసరే – వాహనంపై స్వారీఅయినా సరే అని

42 (ఓ ప్రవక్తా!) త్వరగా సొమ్ములు లభించి,[57] ప్రయాణం సులభతరమై ఉంటే వాళ్లు తప్పక నీ వెనుక వచ్చి ఉండేవారే.[58] కాని సుదీర్ఘ ప్రయాణం అనేసరికి అది వారికి దుర్భరంగా తోచింది. ఇప్పుడు వాళ్లు, "మాలోనే గనక శక్తీ స్థోమతలు ఉండి ఉంటే తప్పకుండా మీ వెంట వచ్చి ఉండేవారం" అని అల్లాహ్‌పై ఒట్టేసి మరీ చెబుతారు. వాస్తవానికి వారు తమను తాము నాశనం చేసుకుంటున్నారు.[59] వారు అబద్ధాలకోరులన్న సంగతి అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు.

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَّسَفَرًا قَاصِدًا لَّاتَّبَعُوكَ وَلَٰكِن بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ ۚ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾

43 అల్లాహ్ నిన్ను మన్నించుగాక! నీ సమక్షంలో సత్యవంతులెవరో తేలి, అబద్ధం చెప్పేవారెవరో కూడా నువ్వు తెలుసుకోకుండానే అసలు నువ్వు వారికి అనుమతి ఎందుకిచ్చావు?[60]

عَفَا اللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذِنتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾

ఇంకో అర్థం. భార్యాపిల్లలు గలవారైనా – లేనివారయినా అని ఒక అర్థం. వారు మునుముందుకు దూసుకుపోయే వారైనా సరే – ఆలస్యంగా వచ్చి సైన్యంలో కలిసే వారైనాసరే అనేది మరో అర్థం. పైన పేర్కొనబడిన పరిస్థితులన్నింటికీ ఈ ఆయతు వర్తించగలదని ఇమామ్ షౌకానీ అభిప్రాయపడ్డారు. అందుకే ఈ ఆయతును "తేలిక అనిపించినా సరే – బరువు అనిపించినాసరే వెడలిపోండి" అన్న అర్థంలో తీసుకుంటే ఈ భావాలన్నీ ఇందులో ఇమిడిపోతాయి.

57. యుద్ధానికి బయలుదేరకపోవటానికి తగు కారణమేదీ లేకపోయినప్పటికీ ఏవో సాకులు చెప్పి మహాప్రవక్త (సఅసం) నుంచి అనుమతి పొందినవారి గురించి ఇక్కడ ప్రస్తావించటం జరిగింది. ప్రాపంచిక లబ్ది (యుద్ధప్రాప్తి) తేలిగ్గా చేతికి అందుతుందంటే వారు ఎగబడి వచ్చేవారే.

58. అంటే అలవోకగా యుద్ధప్రాప్తి (మాలె గనీమత్) వచ్చిపడుతుందనుకుంటే వారు ఏమాత్రం బద్ధకం వహించకుండా, నీ వెనుక పరుగెత్తుకుని వచ్చేవారు. సుదీర్ఘ ప్రయాణం అనేసరికి కుంటిసాకులు చెప్పి తప్పించుకున్నారు.

59. అబద్ధపు ప్రమాణాలు చేయటం మహాపరాధం అని తెలిసి కూడా వారు ఈ

44 అల్లాహ్‌ను, అంతిమ దినాన్ని విశ్వసించేవారు తమ ధనప్రాణాలను పణంగా పెట్టి పోరాడే విషయంలో తమకు సెలవు ఇవ్వమని నిన్ను ఎట్టి పరిస్థితి లోనూ విన్నవించుకోరు.[61] భయభక్తులు గల వారెవరో అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు.

لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

45 అల్లాహ్‌పై, అంతిమ దినంపై విశ్వాసం లేనివారు మాత్రమే నీ నుండి ఇలాంటి సెలవును కోరుతారు. వారి హృదయాలు సంశయానికి లోనై ఉంటాయి. వారు తమ సంశయాలు, సందేహాలలోనే ఊగిసలాడుతున్నారు.[62]

إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾

దుస్సాహసానికి ఒడిగట్టారు. ఈ విధంగా చేసి వారు తమ ఆత్మలనే వంచించు కున్నారు.

60. దైవప్రవక్త (సఅసం) నుద్దేశించి దేవుడు చెప్పే మాటలివి. యుద్ధంలో పాల్గొనలేమని వారు సాకులు చెప్పినప్పుడు 'నిజంగానే వారు పాల్గొనలేని స్థితిలో ఉన్నారా?' అనే విషయాన్ని పరిశోధించకుండానే ఎందుకు అనుమతి ఇచ్చేశావు? అని సున్నితంగా మందలించాడు. ఈ మందలింపులో కూడా వాత్సల్యం ఇమిడి ఉంది. అందుకే ఈ అలసత్వాన్ని మన్నించినట్లు వాక్యం మొదట్లోనే చెప్పబడింది. అనుమతి ఇవ్వటంలో తొందరపాటు జరిగిందనీ, విషయం లోతుల్లోకి వెళ్ళకుండానే ఉదార దృష్టితో వ్యవహారం చేయబడిందని తెలియజేయటం ఈ మాటల్లోని మర్మం. ఆరా తీసి, తగు కారణంపై రాలేకపోయేవారికి 'అనుమతి' ఇచ్చే అధికారం ఆయన (స)కు ఎలాగూ ఉంది. ఆ మాటే నూర్ సూరాలో కూడా చెప్పబడింది: "(ఓ ప్రవక్తా!) ఏ పనికైనా వారు నీ అనుమతి అడిగితే, నీవు కోరినవారికి అనుమతి ఇస్తూ ఉండు" (నూర్ – 62). "నీవు కోరినవారికి" అంటే తగు కారణం ఉన్నవారికి అనుమతి ఇచ్చే హక్కు నీకు ఉంది అని భావం.

61. నికార్సయిన విశ్వాసుల సద్గుణం ఇక్కడ ఉదాహరించబడింది. కీలక సమయాల్లో వారు ఎన్నడూ కుంటిసాకులు చూపరు. పైగా వారు సమధికోత్సాహంతో, చిత్తశుద్ధితో దైవమార్గంలో తమ సర్వస్వాన్నీ ఒడ్డి పోరాడుతారు.

62. కుంటిసాకులు చెప్పి యుద్ధం నుంచి తప్పించుకునేందుకు దైవప్రవక్త (సఅసం) నుంచి అనుమతి పొందిన కపటుల నుద్దేశించి చెప్పబడిన మాటలివి. వారికి

46 యుద్ధానికి బయలుదేరాలన్న ఉద్దేశమే గనక వారికి ఉండి ఉంటే వారు ఎలా గయినా ప్రయాణ సామగ్రిని సమకూర్చుకుని ఉండేవారు.[63] కాని వారు బయలు దేరటం అల్లాహ్‌కు అస్సలు ఇష్టంలేదు. అందుకే వారిని కదలకుండా ఆపేశాడు.[64] "వెనుక ఉండిపోయే వారితోనే మీరూ ఉండిపోండి"[65] అని వారికి చెప్పబడింది.

وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلَٰكِن كَرِهَ اللَّهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾

అల్లాహ్‌పై, పరలోక దినంపై అస్సలు నమ్మకం లేదు. ఈ విశ్వాస రాహిత్యమే వారిని ఈ పలాయన వాదానికి పురికొల్పింది. విశ్వాస (ఈమాన్) బీజమే గనక వారి మనో క్షేత్రంలో నాటుకుని ఉంటే వారు ధర్మయుద్ధం నుంచి పరారయ్యే ఎత్తులు వేయటంగానీ, ఊగిసలాటలో పడటంగానీ చేసేవారు కాదు.

గమనిక : ఈ జిహాద్‌లో పాల్గొనే వ్యవహారంలో ముస్లింలలో నాలుగు వర్గాలున్నాయన్న సంగతి గమనించదగినది. మొదటివర్గం : ఆజ్ఞాపించగానే ఎలాంటి తాత్సారం చేయకుండా యుద్ధానికి సిద్ధమైనవారు. రెండవ వర్గం: మొదట్లో అటూ ఇటూ ఊగిసలాడినప్పటికీ తరువాత వెంటనే తేరుకుని విధేయత కనబరచినవారు. మూడవ వర్గం : వృద్ధులు, వ్యాధిగ్రస్తులు, వాహనం లేని కారణంగా సుదీర్ఘ ప్రయాణం చేయలేనివారు. వారికి అల్లాహ్ సయితం అనుమతి ఇచ్చేశాడు. (వారి ప్రస్తావన 91, 92 ఆయతులలో రానున్నది). నాల్గవ వర్గం : కేవలం బద్ధకం, అలసత్వం మూలంగా యుద్ధానికి బయలుదేరలేక పోయినవారు. దైవప్రవక్త (స) ప్రయాణం నుంచి తిరిగి రాగానే వారు ఆయన (స) సమక్షంలో హాజరై తమ తప్పును ఒప్పుకున్నారు. తమను తాము దోషులుగా నిలబెట్టుకున్నారు.

ఈ నాలుగు వర్గాలను అలా ఉంచితే నయవంచకుల (మునాఫిక్‌ల) వర్గం మరొకటి ఉంది.

ఇక్కడ ముస్లింల మొదటి వర్గంతో పాటు ఈ నయవంచకుల (కపటుల) వర్గం ప్రస్తావన వచ్చింది. ముస్లింల మిగతా మూడు వర్గాల ప్రస్తావన ముమ్ముందు రాబోతోంది.

63. ఇవి కూడా కపటులనుద్దేశించి చెప్పబడిన మాటలే. వారు అబద్ధాలు చెప్పి తప్పించుకున్నారు. అందరితో కలసి బయలుదేరాలన్న ఆలోచన వారికి ఉండి ఉంటే ముందు నుంచే ప్రయాణ సన్నాహాలు చేసుకునేవారు. కాని వారి ఉద్దేశాలు ముందు నుంచే మంచివి కావు.

47 ఒకవేళ వారు మీతో కలసి బయలు దేరి ఉండినట్లయితే మీకు కీడు చేయటం[66] తప్ప మరి దేనినీ పెంచి ఉండేవారు కారు. పైగా మీ మధ్య అదే పనిగా గుర్రాలను పరుగెత్తించేవారు. మీలో చీలికను తెచ్చే ప్రయత్నాల్లో ఉండే వారు.[67] వారి మాటలను వినేవారు స్వయంగా మీలోనే ఉన్నారు.[68] ఆ దుర్మార్గుల సంగతి అంతా అల్లాహ్‌కు తెలుసు.

لَوْ خَرَجُوا فِيكُم مَّا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

64. **'సబ్బతహుమ్'** అంటే అల్లాహ్ వారిని ఆపివేశాడు అని అర్థం. కపటులు యుద్ధానికి బయలుదేరకుండా అల్లాహ్ వారిని ఆపాడు. ఎందుకంటే వారి రాకవల్ల కలిగే మేలుకన్నా కీడు ఎక్కువ. వారి వెనుకంజ వారికొరకు ఇష్టకరమైనదిగా చేయబడింది. అందుకే వారు ముస్లింలతో కలసి బయలుదేరకుండా మదీనాలోనే ఉండిపోయారు (ఐసరుత్తఫాసీర్). భావమేమిటంటే వారి మనసుల్లోని కుల్లు ఎటువంటిదో అల్లాహ్‌కు తెలుసు. అందుకే ఆయన తన ప్రణాళికననుసరించి, వారు యుద్ధంలో పాల్గొనకుండా చేశాడు.

65. ఈ మాట బహుశా విధివ్రాతననుసరించి అయినా చెప్పబడి ఉంటుంది లేదా వారి ప్రవర్తన కారణంగా కోపంతో దైవప్రవక్త (స) తరఫునయినా చెప్పబడి ఉంటుంది – "సరే! ఇక చేసేదేముందీ. మీరు కూడా స్త్రీలు, చిన్నపిల్లలు, వృద్ధులు, వ్యాధిగ్రస్తులు, అవిటివారి మాదిరిగా వారితో కలసి ఇండ్లలో కూర్చుని ఉండండి" అని!

66. కపటులు రాకపోవటం ఒక విధంగా మంచిదే. వచ్చి ఉంటే వారు పొద్దస్తమానం ముస్లిం సైనిక పంక్తుల్లో విభేదాలను, మనస్పర్థలను సృష్టించి గందరగోళాన్ని వ్యాపింపజేసి ఉండేవారు.

67. "గుర్రాలను పరుగెత్తించేవారు" అంటే అర్థం చాడీలు, పరోక్షనిందల ద్వారా మీమధ్య అపోహలను చాలా వేగంగా వ్యాపింపజేసేవారు. ఆ విధంగా మీ మధ్యగల ఐకమత్యాన్ని, సంగఠితత్వాన్ని కొల్లగొట్టి మిమ్మల్ని చెల్లాచెదురుగా చేసి ఉండేవారు. కాబట్టి వారు రాకపోవటం ఒక విధంగా మీకు మంచిదే.

68. దీన్నిబట్టి అర్థమయ్యేదేమిటంటే కపటులకు గూఢచారులుగా పనిచేసే వారు కొందరు ముస్లింలలోనూ జొరబడి ఉండేవారు. వారు ఎప్పటికప్పుడు ముస్లింల కదలికలను గురించి కపటులకు సమాచారం అందజేస్తూ ఉండేవారు.

48 వారు ఇంతకు ముందు కూడా విభేదాలను సృష్టించే ప్రయత్నాలు చేశారు. నీ కార్యక్రమాలను తలక్రిందులుగా చేసే చేష్టలకు కూడా ఒడిగట్టారు. కడకు వారి ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా[69] సత్యం వచ్చేసింది, దైవాజ్ఞే ఆధిపత్యం వహించింది.[70]

لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِن قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ
حَتَّىٰ جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾

49 "నాకు అనుమతి ఇవ్వండి. నన్ను ఉపద్రవానికి లోను చేయకండి" అని వారిలో ఒకడంటాడు. తెలుసుకోండి! వారు ఉపద్రవానికే లోనయ్యారు. నిశ్చయంగా నరకం అవిశ్వాసులను చుట్టుముట్టేస్తుంది.[71]

وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ائْذَن لِّي وَلَا تَفْتِنِّي ۚ أَلَا فِي
الْفِتْنَةِ سَقَطُوا ۗ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾

69. కపటులు ఏనాడూ ఇస్లాం పురోగతిని మనస్ఫూర్తిగా కోరుకోలేదు. దైవప్రవక్త (స) మక్కా నుంచి మదీనాకు వలస వచ్చినప్పటినుంచే వారు లోలోపల అసూయా ద్వేషాలతో ఉడికిపోతున్నారు. ఇస్లాం మరియు ముస్లింలకు వెన్నుపోటు పొడిచే ఏ అవకాశం దొరికినా వారు జారవిడువలేదు. ముస్లింల సైనిక శిబిరాలలో చీలికలను తీసుకువచ్చేందుకు పన్నాగాలు పన్నేవారు. ముస్లింలకు ఎప్పుడు, ఏ మేలు జరిగినా అసూయచెందేవారు. బద్ర్ రణరంగంలో ముస్లింలకు లభించిన అపూర్వ విజయాన్ని వారు జీర్ణించుకోలేకపోయారు. ఉహుద్ యుద్ధ సందర్భంగా మార్గమధ్యంలోనే వేరైపోయి, ముస్లింలకు కష్టాలు పెంచారు. ఈ రకంగా వారి కపట చేష్టలు నిరాఘాటంగా సాగాయి. అయినా వారు దైవకార్యాన్ని అడ్డుకోలేకపోయారు. చివరకు ముస్లింలకు మక్కా విజయం కూడా వరించింది. అరేబియాలోని జనులంతా తండోపతండాలుగా ఇస్లాంలో ప్రవేశించటం చూసి ఓర్వలేక లోలోపలే కుమిలిపోయారు.

70. అందుకే గతంలోని వారి కపట చేష్టల గురించి, భవిష్యత్తులో వారు సాగించబోయే విచ్ఛిన్నకర కార్యకలాపాల గురించి మీకు తెలియజేయటం జరిగింది. వారు మీతో రాలేదని బాధపడకండి. వారు రాకపోవటంలోనే మీ శ్రేయస్సు ఇమిడి ఉంది. వారు ఎక్కడున్నా ఉపద్రవాన్నే పుట్టిస్తారు.

71. "నన్ను ఉపద్రవానికి లోను చేయకండి" లేక "నన్ను పరీక్షలో పడవేయకండి" అంటే భావం – ఒకవేళ తమరు ఇంటిపట్టునే ఉండటానికి నాకు అనుమతి ఇవ్వకపోతే,

50 నీకు ఏదైనా మేలు కలిగితే వారికది బాధ కలిగిస్తుంది. ఒకవేళ నీపై ఏదైనా ఆపద వస్తే, "(అలాంటిదేదో జరుగుతుందనే) మేము ముందుగా జాగ్రత్త పడ్డాము"ని చెబుతూ, సంబరపడుతూ వెళ్ళిపోతారు.[72]

إِن تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا مِن قَبْلُ وَيَتَوَلَّوا وَّهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾

51 "అల్లాహ్ మాకు రాసిపెట్టినది తప్ప మరొకటి మాకు జరగదు. ఆయనే మా సంరక్షకుడు. విశ్వాసులైన వారు అల్లాహ్‌నే నమ్ముకోవాలి"[73] అని (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు.

قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

అనుమతి పొందకుండానే నేను ఇంటిపట్టున ఉండిపోవలసి వస్తుంది. ఒకవేళ అదే గనక జరిగితే ఆ పాపం నన్ను చుట్టుకుంటుంది. ఈ రకంగా ఇబ్బందిపెట్టడమంటే, పాపానికి గురిచేయటమని భావం. అంటే నేను పాపకార్యానికి ఒడిగట్టేలా చేయకండి అని అతను చెప్పదలిచాడు.

దీన్ని మరో అర్థంలో తీసుకుంటే; "నన్ను బలవంతంగా మీ వెంట లాక్కుపోయి, ప్రాణాలు తీయకండి" అని భావం వస్తుంది. జద్ద్ బిన్ ఖైస్ అనే వ్యక్తి వచ్చి, "నన్ను మాత్రం మీవెంట తీసుకువెళ్ళకండి. రోమను స్త్రీలను చూసి నన్ను నేను నిగ్రహించుకోలేను" అని అన్నాడని చెప్పబడుతోంది. ఈ మాటలు వినగానే మహాప్రవక్త (స) ముఖం త్రిప్పుకుని, అతనికి అనుమతి ఇచ్చేశారు. అప్పుడు ఈ ఆయతు అవతరించింది. "వారు ఇప్పటికే ఉపద్రవానికి లోనయ్యారు" అని అనబడింది. జిహాద్ కొరకు బయలుదేరమన్న ప్రవక్త ఆదేశాన్ని పెడచెవినపెట్టడమే ఓ అపరాధం. ఈ అపరాధానికి వారు ఎలాగూ ఒడిగట్టారు. మరణానంతరం నరకాగ్ని వారిని నలువైపుల నుంచి చుట్టుముట్టనుంది. ఈ రోజు వారు యుద్ధం నుంచి తప్పించుకున్నా, ఆ రోజు నరకాగ్ని బారినుంచి మాత్రం తప్పించుకోలేరు.

72. సందర్భం దృష్ట్యా ఇక్కడ 'మేలు' అంటే విజయమనీ, 'ఆపద' అంటే అపజయం అనీ భావం. జయాపజయాలు యుద్ధంలో సహజం. కాని కపటుల ఆలోచనలు ఇందుకు భిన్నంగా ఉంటాయి. ముస్లింలకు ఎప్పుడయినా ఓటమి ఎదురైతే లోలోపలే సంతోషించటం, తామేదో ఘనకార్యం సాధించినట్లు సంబరపడటం వారి కుల్లుమోతుతనానికి ప్రబల నిదర్శనం. వారు పైకి మీ శ్రేయోభిలాషులుగా కనిపిస్తున్నప్పటికీ లోపలినుంచి వారు మీ బాగోగులను కోరుకోవటం లేదు. వారి మనస్సుల్లో మీపట్ల వైరభావం, విద్వేషం పేరుకుని ఉంది.

قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَآ إِلَّآ إِحْدَى ٱلْحُسْنَيَيْنِ ۖ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ أَن يُصِيبَكُمُ ٱللَّهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِندِهِۦٓ أَوْ بِأَيْدِينَا ۖ فَتَرَبَّصُوٓا۟ إِنَّا مَعَكُم مُّتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

52 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : "మీరు మా విషయంలో దేనికోసం ఎదురుచూస్తున్నారో అది రెండు మేళ్ళలో ఒకటి తప్ప మరొకటేముంది?[74] కాగా; మీ విషయంలో మేమూ నిరీక్షిస్తున్నాము – అల్లాహ్ తాను స్వయంగానయినా మిమ్మల్ని శిక్షిస్తాడు లేదా మా చేతుల మీదుగానయినా (శిక్షింపజేస్తాడు)[75] కాబట్టి మీరూ ఎదురుచూస్తూ ఉండండి. మరోవైపు మేమూ మీతోపాటే ఎదురు చూస్తూ ఉంటాము."

قُلْ أَنفِقُوا۟ طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَّن يُتَقَبَّلَ مِنكُمْ ۖ إِنَّكُمْ كُنتُمْ قَوْمًا فَٰسِقِينَ ﴿٥٣﴾

53 వారికి చెప్పు: "మీరు ఇష్టంతో ఖర్చు పెట్టినా, ఇష్టం లేకుండా ఖర్చు పెట్టినా అది ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ స్వీకార యోగ్యమవదు.[76] నిశ్చయంగా మీరు అవిధేయులే."

---

73. కపటుల ఇకిలింతలకు ముస్లిములు మానసికంగా కృంగిపోరాదనీ, వారు ఉత్తమ సహనంతో మెలగాలనీ, అల్లాహ్‌పైనే భారం మోపాలని ఈ ఆయతులో ఉపదేశించబడింది. అల్లాహ్ తరఫున రాసిపెట్టినది జరిగితీరుతుందన్న నమ్మకం ఉన్నప్పుడు, మంచి జరిగినా చెడు జరిగినా అదంతా విధివ్రాతలో భాగమేనన్న యదార్థం బోధపడినప్పుడు మనిషి ఏ కష్టాన్నయినా సంతోషంతో సహిస్తాడు. ప్రతికూల పవనాలకు ఎదురీదుతాడు. ఆపదలు అతని ఆత్మ విశ్వాసాన్ని మరింత పెంచుతాయి.

74. అంటే – విజయమో, వీరస్వర్గమో రెండింటిలో ఏదో ఒకటి అయిఉంటుంది. మాకోసం అదే మేలైనది.

75. అయితే మేము మాత్రం మీ విషయంలో రెండు హానికరమైన వాటిలో ఏదో ఒకదానికోసం నిరీక్షిస్తూ ఉంటాము. మీరు దేవుడు అవతరింపజేసే శిక్షకయినా గురవుతారు. లేదా మా చేతుల మీదుగానయినా అల్లాహ్ మిమ్మల్ని దండిస్తాడు (మీరు హతులవటమో, ఖైదీలుగా పట్టుబడటమో జరుగుతుంది). ఈ రెండింటిలో దేన్నయినా అల్లాహ్ చేయగల సమర్థుడు.

76. మీరు ఖర్చుపెట్టినా, ఖర్చుపెట్టకపోయినా ఒక్కటే. ఎందుకంటే దైవమార్గంలో ఖర్చుపెట్టబడినది స్వీకార యోగ్యమవ్వాలన్నా, మరేదయినా సత్కార్యం స్వీకృతి పొందాలన్నా – ఈమాన్ (విశ్వాసం) అనివార్యం. కాని ఈ విశ్వాసమే మీలో

54 వారు పెట్టే ఖర్చు స్వీకరించబడక పోవటానికి కారణం ఇది తప్ప మరొకటేమీ కాదు: వారు అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తను తిరస్కరించారు. ఒకవేళ వారు నమాజుకు వచ్చినా బద్ధకంతో వస్తారు. (దైవ మార్గంలో) ఖర్చుపెట్టినా అయిష్టంగానే ఖర్చుపెడతారు.[77]

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾

55 వారి సిరిసంపదలు, సంతానం నిన్ను ఆశ్చర్యానికి లోనుచేయకూడదు.[78] వాటి ద్వారా ప్రాపంచిక జీవితంలోనే వారిని శిక్షించాలనీ,[79] సత్యాన్ని తిరస్కరించిన స్థితిలోనే వారి ప్రాణాలు పోవాలని[80] అల్లాహ్ కోరుతున్నాడు.

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

కొరవడింది. “వారిని క్షమించమని నీవు ప్రార్థించినా, ప్రార్థించకపోయినా ఒక్కటే” (తౌబా : 80) అన్న దివ్య వచనం లాంటిదే ఇది కూడా.

77. వీరి దానధర్మాలు ఆమోదయోగ్యం కాకపోవడానికి మూడు కారణాలు ఇందులో తెలుపబడ్డాయి : 1. వారిలోని అవిశ్వాసం, సత్యంపట్ల వైముఖ్య ధోరణి. 2. బద్ధకంతో నమాజు చేయటం. నమాజు చేస్తే పుణ్యఫలం లభిస్తుందన్న ఆశాభావంగానీ, నమాజును విడనాడితే శిక్షపడుతుందన్న భీతిగానీ వారిలో లేవు. ఎందుకంటే దైవభీతి, ఆశావహ దృక్పథం కూడా విశ్వాసానికి (ఈమాన్‌కు) ప్రబల తార్కాణాలే. కాని వారిలో ఈ గుణాలే లోపించాయి. 3. అన్యమనస్కంగా దానధర్మాలు చేయటం; మనస్ఫూర్తిగా చేయని దానం ఎలా ఆమోద ముద్ర పొందుతుంది? ఈ మూడు కారణాలలో ఏ ఒక్కటి లోపించినా వారి సత్కార్యాలు సమ్మతించబడనట్లే.

78. ఎందుకంటే ఇదంతా పరీక్షించే నిమిత్తం ఇలా జరుగుతోంది. దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లో దేవుడు పలుచోట్ల ఈ విషయం ప్రస్తావించాడు. ఉదాహరణకు : 1. “వీరిలోని పలు రకాల ప్రజలకు మేము ఇచ్చిన ప్రాపంచిక జీవితపు తళుకు బెళుకులను కన్నెత్తి కూడా చూడకు. వారిని పరీక్షించే నిమిత్తమే వారికిదంతా ఇచ్చాము” (తాహా – 131). 2. “మేము వారికి సిరిసంతానాదులను ప్రసాదించి తోడ్పడుతూ ఉంటే, వారికి మేళ్ళు చేయటంలో మేము తొందర పడుతున్నామని వారు భావిస్తున్నారా? (ముమ్మాటికీ కాదు) వారసలు అర్థం చేసుకోలేదు” (మోమినూన్ – 55, 56).

79. ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్, ఇమామ్ ఇబ్నె జరీర్ తబ్రీ తదితరులు జకాత్, దానధర్మాల

56 "మేము మీతోనే ఉన్నాము" అని వారు అల్లాహ్‌మీద ఒట్టేసి మరీ చెబుతున్నారు. వాస్తవానికి వారు మీ వారు కారు. వారసలు పిరికిపందలు.[81]

وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنكُمْ وَمَا هُم مِّنكُمْ وَلَٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾

57 వారికి రక్షణా స్థలంగానీ, గుహలు గానీ, తలదూర్చే చిన్న బిలంగానీ – ఏది కనిపించినా వారు దాని వైపుకు పగ్గాలు త్రెంచుకుని పారిపోతారు.[82]

لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدَّخَلًا لَّوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾

58 దానాల పంపిణీ విషయంలో నిన్ను నిందించేవారు[83] కూడా వారిలో ఉన్నారు. అందులో నుంచి వారికి లభిస్తే సంతోషిస్తారు. లభించకపోతే వెంటనే కోపాన్ని వెళ్ళగ్రక్కుతారు.[84]

وَمِنْهُم مَّن يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِن لَّمْ يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾

నేపథ్యంలో దీని భావం తీసుకున్నారు. అంటే కపటుల నుంచి (తాము ముస్లిములమని పైకి చెప్పుకుంటున్న కారణంగా) జకాత్, సదఖాత్ వంటి సొమ్ములను తీసుకుని ప్రాపంచికంగా కూడా వారిని (ఆర్థికంగా) దెబ్బతీయాలి.

80. అయితే వారి ముగింపు మాత్రం అవిశ్వాస స్థితిలో అవుతుంది. ఎందుకంటే వారు ఎన్నడూ దైవప్రవక్తను మనసారా విశ్వసించలేదు. తమ కపట చేష్టలను కొనసాగిస్తూ, అడుగడుగునా అవరోధాలే కల్పించారు.

81. "మేము మీ వారమే" అని వారు మాటిమాటికీ అబద్ధపు ప్రమాణాలు చేస్తున్నారంటే అర్థం ఏమిటీ? వారు మీకు భయపడుతున్నారు. పబ్లిగ్గా మిమ్మల్ని ఎదిరించే ధైర్యం వారికి లేదు.

82. మీ మధ్య వారు ఎప్పుడు నిలబడి ఉన్నా గత్యంతరం లేక నిలబడి ఉంటున్నారే తప్ప మనస్ఫూర్తిగా మాత్రం కాదు. ఏ కాస్త సందు దొరికినా ఉన్నపళంగా పారిపోయి తలదాచుకోవాలని చూస్తూ ఉంటారు.

83. ఇది వారిలోని మరో పెద్ద దుష్ట లక్షణం. ఆఖరికి వారు దైవప్రవక్త (సఅసం) న్యాయశీలంపై వేలెత్తే వరకూ పోయారు (దైవం మన్నించుగాక!). ఇబ్నె జుల్ ఖువైసర గురించి ఇలా అనబడింది: ఒకసారి దైవప్రవక్త (సఅసం) విజయధనాన్ని పంచిపెడు తుండగా అతను వచ్చి, "న్యాయసమ్మతంగా పంచిపెట్టండి" అన్నాడు. దానికి దైవప్రవక్త (స) ఎంతో వ్యాకులతకు లోనయ్యారు. "నీ ధోరణి కడు శోచనీయం! నేనే న్యాయం

59 అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త ఇచ్చిన దానితో తృప్తి చెంది, "మాకు అల్లాహ్ చాలు. అల్లాహ్ తన కృపతో మాకు మరింత అనుగ్రహిస్తాడు. ఆయన ప్రవక్త కూడా మాకు వొసగుతాడు. మేము మాత్రం అల్లాహ్‌పైనే ఆశలు పెట్టుకున్నాము" అని వారు చెప్పి ఉంటే (ఎంత బావుండేది)!

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ ﴿٥٩﴾

60 దానాలను కేవలం నిరుపేదల కొరకూ,[85] అభాగ్య జీవుల కొరకు, వాటి వసూళ్ల కోసం నియమితులైన వారికొరకు, హృదయాలను ఆకట్టుకోవలసి ఉన్నవారి కొరకు, మెడలను విడిపించటానికీ, రుణగ్రస్తుల కొరకూ, దైవమార్గం కొరకూ,

إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْعَٰمِلِينَ عَلَيْهَا وَٱلْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَٱلْغَٰرِمِينَ وَفِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ

చేయలేకపోతే ఇంక న్యాయం చేసేవాడెవడుంటాడు?" అన్నారు (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ మనాఖిబ్, సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుజ్జకాత్).

84. వారీవిధంగా ఆరోపించటంలోని అసలు ఉద్దేశం ప్రాపంచిక స్వప్రయోజనాలే. ఇలాంటి దబాయింపులకు జడుసుకుని తమకు కాస్త ఎక్కువ ఇస్తారనీ, తమకు ఆ సొమ్ము పుచ్చుకునే అర్హత ఉన్నా లేకున్నా ఇచ్చి తీరుతారనేది వాళ్ళ ఉద్దేశం.

85. సదఖాత్‌కు (దానధర్మాలకు) అర్హులు ఎవరో, వాటిని ఏ ఏ పద్దుల్లో ఖర్చుపెట్టాలో స్పష్టంగా విశదపరచటానికి ఈ ఆయతులో పేర్లు పెట్టి మరీ చెప్పటం జరిగింది. ఇక్కడ సదఖాత్ (దానాలు) అంటే "సదఖాతె వాజిబ" (విధిగా చెల్లించవలసిన దానాలు) అని అర్థం. అంటే జకాత్ అన్నమాట. ఈ ఆయతులో పేర్కొనబడిన 8 పద్దులు మినహా మిగిలిన పద్దుల్లో ఈ మొత్తాన్ని ఖర్చుపెట్టడానికి వీల్లేదు. ఈ ఎనిమిది పద్దుల్లోనూ విధిగా పంచిపెట్టాలా? లేక అవసరాన్ని బట్టి వాటిలోని కొన్ని పద్దుల్లో ఇస్తే సరిపోతుందా? అన్న విషయమై భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. ఇమామ్ షాఫయి మొదటి అభిప్రాయం వైపుకు మొగ్గుచూపారు. అయితే ఇమామ్ మాలిక్, ఇమామ్ అబూ హనీఫా తదితరులు రెండవ అభిప్రాయం వైపుకు మొగ్గారు. రెండవ అభిప్రాయమే చాలా వరకు సమంజసం.

ఇమామ్ షాఫయి ప్రకారం జకాత్ పైకాన్ని 8 పద్దుల్లో ఖర్చుపెట్టడం అవసరం. అంటే పరిస్థితులను, అవసరాలను పట్టించుకోకుండా పంపిణీ చేయవలసిన జకాత్‌ను ఎనిమిది వాటాలుగా చేసి ఎనిమిది పద్దుల్లోనూ ఎంతోకొంత ఇవ్వాల్సిందే. కాగా;

బాటసారుల కొరకూ[86] వెచ్చించాలి. ఇది అల్లాహ్ తరఫున నిర్ణయించబడిన ఒక విధి. అల్లాహ్ మహాజ్ఞాని, మహావివేకి.

عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ۝٦٠

రెండవ అభిప్రాయం ప్రకారం అవసరాన్ని, పరమార్థాలను అంచనావేసి ఏ ఏ పద్దుల్లో వెచ్చించటం ఎక్కువ ప్రయోజనకరమో ఆ పద్దులకు జకాత్ మొత్తాన్ని కేటాయించాలి. ఇతర పద్దుల్లో కేటాయించటానికి జకాత్ సొమ్ము మిగలకపోయినా ఫరవా లేదు. ఈ రెండవ అభిప్రాయంలో ఉన్నంత సమంజసత్వం మొదటి అభిప్రాయంలో లేదు.

86. **ఆ ఎనిమిది (8) పద్దుల తఫ్సీళ్లు ఇవి : 1, 2.** నిరుపేదలు, అభాగ్యజీవులు: ఈ రెండు పదాలకు దగ్గరి సంబంధం ఉంది. ఒకదానిలో రెండవ అర్థం ఇమిడి ఉంటుంది. ఈ రెండింటినీ విడదీసి చెప్పటంపై భేదాభిప్రాయం వ్యక్తమయింది. నిరుపేదలన్నా, అగత్యపరులన్నా అవసరాలు తీరనివారు; తమ జీవితావసరాలు తీరటానికి ఎంత ప్రయత్నించినా తగినన్ని వస్తువులకు నోచుకోని వారు అని భావం. అభాగ్య జీవులు అన్న పదానికి నిర్వచనం చెప్పే హదీసు ఒకటి ఉంది. మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు : "ఒక్కో ముద్దకోసం ఇల్లిల్లూ ముష్టెత్తుకుంటూ తిరిగే వాడు అభాగ్యుడు (మిస్కీన్) కాడు. అసలు అభాగ్యుడు అంటే తన జీవనావసరాలు తీరేటంత సంపాదన లేనివాడు. అతను (తన ఆత్మాభిమానం మూలంగా) తన వాలకాన్ని, ఇతరులు తనను బిచ్చగాడు అనుకునేలా తయారుచేసుకోడు (తన పేదరికాన్ని దాచిపెట్టుకుంటాడు). తనంతట తానుగా ఎవరిముందూ చేయిచాచి అడగడు" (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుజ్జకాత్). ఇదీ హదీసులో ఇవ్వబడిన అభాగ్యుని నిర్వచనం.

అయితే హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) ప్రభృతుల నిర్వచనం ప్రకారం అభాగ్యుడు (మిస్కీన్) అనేవాడు భిక్షాటన చేస్తాడు. జనుల ముందు యాచించి తన అక్కరలను తీర్చుకుంటాడు. కాగా; 'నిరుపేద' (ఫఖీర్) అనబడేవాడు తనకు అవసరం ఉండికూడా చేయిచాచి అర్థించడు. ప్రజలముందు తన అవసరాలను గురించి చెప్పుకోడు (ఇబ్నె కసీర్).

3. జకాత్ వసూళ్లకై నియమితులైనవారు : అంటే సామూహిక స్థాయిలో జకాత్ సొమ్మును – అధికారికంగా – ప్రజలనుంచి వసూలు చేయటానికి ప్రభుత్వం తరఫున నియుక్తులైన ఉద్యోగులు. వాటి లెక్కలు చూసే, పంపిణీ వ్యవస్థలో పనిచేసేవారు కూడా ఈ కోవలోనే వస్తారు. వారందరి జీతభత్యాలు ఈ జకాత్ పద్దునుంచి ఇవ్వవచ్చు.

4. హృదయాలను ఆకట్టుకోవలసి ఉన్నవారు : ఇస్లాం ధర్మావగాహనపట్ల ఆసక్తి

وَمِنْهُمُ الَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ النَّبِيَّ وَيَقُوْلُوْنَ هُوَ اُذُنٌ ۚ قُلْ اُذُنُ خَيْرٍ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ ۚ وَالَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ رَسُوْلَ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٦١﴾

61 ప్రవక్తను బాధించేవారు కూడా వారిలో కొందరున్నారు. "ఈయన చెప్పుడు మాటలు వినేవాడు" అని వారంటున్నారు. వారికి చెప్పు: "ఆ వినేవాడు మీ మేలును కోరేవాడే.[87] అతడు అల్లాహ్‌ను విశ్వసిస్తాడు. ముస్లింల మాటల్ని నమ్ము తాడు. మీలో విశ్వసించిన వారి యెడల అతడు కారుణ్యమూర్తి. దైవప్రవక్త (సఅసం)ను బాధించే వారికి బాధాకరమైన శిక్ష ఖాయం."

కనబరుస్తున్న ముస్లిమేతరులు. తామెదుర్కొంటున్న ఆర్థిక ఇబ్బందులు గనక తీరిపోతే ఏకాగ్రతతో ధర్మచింతన చేయగలిగే అవకాశం ఉన్నవారు. అప్పుడప్పుడే ఇస్లాం స్వీకరించిన నవ ముస్లిములు. ఇస్లాం శిక్షణ కోసం జీవనోపాధిని వదలుకుని వచ్చినవారు. వారికి చేసే ఆర్థిక సాయం వల్ల ఇస్లాం ధర్మంపై నిలకడ ప్రాప్తించే అవకాశం ఉన్నవారు. తాము పొందిన ఆర్థిక సహాయంతో తమ జీవనావసరాలను తీర్చుకోవటంతోపాటు తమ ప్రాంతాలలో నివసించే బలహీన ముస్లింలకు చేదోడు వాదోడుగా ఉంటారని ఆశించబడేవారు – వీళ్లంతా మనసులు గెలుచుకోవలసి ఉన్నవారి జాబితాలోకి వస్తారు. ఇలాంటి వారందరిపై జకాత్ మొత్తాన్ని వెచ్చించవచ్చు. ఆయా వ్యక్తులు స్థితిమంతులైనప్పటికీ వారికి ఇవ్వవచ్చు. అయితే హనఫీల దృక్పథం ప్రకారం ఈ రకమైన 'వ్యయం' సమాప్తమైపోయింది. కాని ఇది సరైందికాదు. పరిస్థితుల స్వభావస్వరూపాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని ఎప్పుడైనా ఈ విధంగా ఖర్చుపెట్టవచ్చు. అన్ని కాలాల్లోనూ ఇలాంటి పరిస్థితులు ఉత్పన్నం అవుతూ ఉంటాయి.

5. మెడలు విడిపించటం : అంటే బానిసల విముక్తి. 'ముకాతబత్' (వ్రాతపూర్వక ఒప్పందం) చేసుకున్న బానిసలకు మాత్రమే ఈ పద్దు వర్తిస్తుందని కొంతమంది విద్వాంసులు వ్యాఖ్యానించారు. బానిసల్లో ప్రతి ఒక్కరికీ వర్తిస్తుందని మరికొందరు అభిప్రాయపడ్డారు. ఇమామ్ షౌకానీ రెండవ అభిప్రాయానికే ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు.

6. ఋణగ్రస్తులు (గారిమీన్) : ఆలుబిడ్డల పోషణార్థం అప్పుచేసి, ఆ అప్పుల భారం నుంచి బయటపడలేకపోయినవారు. అంటే తమ వద్దనున్న వస్తుసామగ్రిని, ఉత్పత్తి కారకాలను అమ్మివేసినా అప్పుల ఊబినుంచి బయటపడగల స్థితిలో లేనివారని భావం. ఋణగ్రస్తులకు జామీనుగా ఉండటానికి అంగీకరించిన కారణంగా, అనూహ్యా మైన రీతిలో ఋణాన్ని చెల్లించవలసిన భారం మీద పడినవారు. అనుకోని విధంగానూ,

62 మిమ్మల్ని సంతోషపెట్టడానికి వారు మీముందు అల్లాహ్‌పై ప్రమాణాలు చేస్తూ పోతారు. వారు విశ్వాసులే గనక అయితే వారి ఈ సంతోషపెట్టే ధోరణికి అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త అందరికంటే ఎక్కువ హక్కుదారులు.

يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ
أَحَقُّ أَن يُرْضُوهُ إِن كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

63 ఎవడు అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తను ఎదిరిస్తాడో అతనికొరకు నరకాగ్ని (కాచుకొని) ఉంటుందనీ, అందులో అతను కలకాలం ఉండవలసి వస్తుందనీ, అది ఘోర పరాభవమనీ వారికి తెలియదా?

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَن يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ
نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ذَٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

ప్రకృతి వైపరీత్యాలవల్లనూ వ్యాపారంలో తీవ్రంగా నష్టపోయి రుణగ్రస్తులైనవారు – వీరందరికీ జకాత్ పద్దునుంచి ఆర్థిక సాయం అందించవచ్చు.

7. దైవమార్గంలో (ఫీ సబీలిల్లాహ్) : అంటే ధర్మయుద్ధం కోసం అన్నమాట. యుద్ధ సామగ్రిని సమకూర్చుకోవటానికి, యోధుల అవసరాలను తీర్చడానికి జకాత్‌ను వెచ్చించటం సమ్మతమే. హజ్, ఉమ్రహ్‌లు కూడా దైవమార్గం (ఫీ సబీలిల్లాహ్) పద్దు క్రిందకి వస్తాయని హదీసుల ద్వారా రూఢీ అవుతోంది. అలాగే దైవధర్మ ప్రచారం కోసం కూడా ఈ మొత్తాన్ని వెచ్చించవచ్చని కొంతమంది విద్వాంసులు భావించారు. ఎందుకంటే ఇది కూడా జిహాద్ మాదిరిగానే సత్యధర్మ ఉన్నతికై జరిగే కృషి అని వారు సూత్రీకరించారు.

8. బాటసారుల (ఇబ్నుస్సబీల్) కొరకు : అంటే ఒక వ్యక్తి స్థితిమంతుడైనప్పటికీ ప్రయాణ సమయంలో – అనూహ్యమైన రీతిలో – సహాయానికి అర్హుడైన వాడు (ఆర్థిక అవసరం ఏర్పడినవాడు). ఇలాంటి వారికి కూడా జకాత్ పద్దు నుంచి ఆర్థిక సహాయం చేయవచ్చు.

87. ఇక్కడి నుంచి మళ్లీ కపటుల ప్రస్తావన మొదలయింది. దైవప్రవక్త (స) ప్రతి ఒక్కడి చెప్పుడు మాటలు వింటారని వారు అపవాదు వేశారు. అసలు విషయం ఏమిటంటే, దైవప్రవక్తలోని మృదుత్వాన్ని, మన్నింపుల గుణాన్ని అర్థం చేసుకోవటంలో వారు పొరబడ్డారు. అందుకే అల్లాహ్ వారి అపోహను ఖండించాడు. “మా ప్రవక్తలో హానికరమైన గుణం ఏదీలేదు. పైపెచ్చు ఆయన (స) మీ శ్రేయోభిలాషి. మీ గురించి ఆయన ఏది విన్నా అందులో మీ కొరకు మేలు తప్ప మరొకటి లేదు” అని అల్లాహ్ స్పష్టం చేశాడు.

64 తమ గుండెల్లో దాగివున్న గుట్టును రట్టుచేసే సూరా ఏదైనా (ముస్లిములపై) అవతరిస్తుందేమోనన్న భయం ఈ కపటులను అనుక్షణం వెంటాడుతూ ఉంటుంది. (ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : మీరు ఇంకా ఎగతాళి చేస్తూ ఉండండి. దేని గురించి మీరు భయపడుతున్నారో దాన్ని అల్లాహ్ ఎలాగూ బయటపెట్టనున్నాడు.

يَحْذَرُ الْمُنٰفِقُوْنَ اَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُوْرَةٌ تُنَبِّئُهُمْ
بِمَا فِيْ قُلُوْبِهِمْ ۚ قُلِ اسْتَهْزِءُوْا ۚ اِنَّ اللّٰهَ مُخْرِجٌ
مَّا تَحْذَرُوْنَ ﴿٦٤﴾

65 (మీరు చెప్పుకుంటూ ఉన్న విషయం ఏమిటి? అని) నువ్వు వారిని అడిగితే, "అబ్బే ఏమీలేదు. ఏదో సరదాగా, నవ్వులాటకు ఇలా చెప్పుకుంటున్నాము" అని వారంటారు. "ఏమిటీ, మీరు అల్లాహ్‌తో, ఆయన ఆయతులతో, ఆయన ప్రవక్తలతో పరిహాసమాడుతున్నారా?[88] అని అడుగు.

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ لَيَقُوْلُنَّ اِنَّمَا كُنَّا نَخُوْضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ
اَبِاللّٰهِ وَاٰيٰتِهٖ وَرَسُوْلِهٖ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٦٥﴾

66 "మీరింక సాకులు చెప్పకండి. మీరు విశ్వసించిన తరువాత అవిశ్వాసానికి ఒడిగట్టారు.[89] ఒకవేళ మేము మీలో కొందరిని మన్నించినా,[90] మరికొందరిని వారి నేరాలకుగాను కఠినంగా శిక్షిస్తాము"[91] అని (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు.

لَا تَعْتَذِرُوْا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ ۚ اِنْ نَّعْفُ عَنْ
طَآئِفَةٍ مِّنْكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةً ۢ بِاَنَّهُمْ كَانُوْا
مُجْرِمِيْنَ ﴿٦٦﴾

88. ఆ కాలంలో కపటులు దైవవాక్యాల పట్ల వేళాకోళంగా మాట్లాడేవారు. ముస్లిములను ఎగతాళి చేసేవారు. ఆఖరికి దైవప్రవక్త (సఅసం)పై ఎత్తిపొడుపు మాటలు మాట్లాడటానికి కూడా వెనుకాడే వారు కారు. వారు ఎంత పకడ్బందీగా ఉన్నా వారి వెకిలిచేష్టలు దైవప్రవక్త (స) కు తెలియకుండా ఉండేవి కావు. 'ఇంతకీ మీ ఉద్దేశం ఏమిటీ?' అని నిలదీసి అడిగితే విషయాన్ని దాటవేసేవారు. ఏదో వేళాకోళానికి అలా చెప్పుకున్నామంతే అని అనేవారు. "మీ వేళాకోళానికి దేవుడు, దైవవచనాలు, దైవప్రవక్తే కావలసి వచ్చారా?" అని అల్లాహ్ ప్రశ్నిస్తున్నాడు. దీని భావమేమిటంటే, మీరు అంతగా వేళాకోళపు మాటలు చెప్పుకోవాలనుకుంటే ప్రపంచంలోని ఎన్నో విషయాలు ఉన్నాయి. నిస్సందేహంగా మీ మనస్సుల్లో ఉన్న కుల్లుకు, కాపట్య రోగానికి

67 కపటులైన పురుషలూ, స్త్రీలూ-వారంతా ఒక్కటే.[92] వారు చెడు విషయాల గురించి ఆజ్ఞాపించి, మంచి విషయాల నుంచి ఆపుతారు. తమ గుప్పెళ్ళను మూసి ఉంచుతారు.[93] వారు అల్లాహ్‌ను విస్మరించారు. అందుకే అల్లాహ్ కూడా వారిని విస్మరించాడు.[94] నిశ్చయంగా కపటులే పాపాత్ములు (అవిధేయులు).

اَلْمُنٰفِقُوْنَ وَالْمُنٰفِقٰتُ بَعْضُهُمْ مِّنْۢ بَعْضٍ يَاْمُرُوْنَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوْفِ وَيَقْبِضُوْنَ اَيْدِيَهُمْ ؕ نَسُوا اللّٰهَ فَنَسِيَهُمْ ؕ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿٦٧﴾

ఇది నిదర్శనం. దైవంపట్ల, దైవప్రవక్త (స) పట్ల మీ ఆంతర్యాల్లో తిష్ఠవేసిన నకారాత్మక భావాన్ని కూడా మీ ధోరణి వెల్లడి చేస్తోంది.

89. దైవాన్ని, దైవప్రవక్తను పరిహసించిన మీదట మీ విశ్వాసానికి (ఈమాన్‌కు) ఇక ఎలాంటి అర్థమూ లేదు. ఇప్పటివరకూ కాపట్యం మీ మనసుల్లో దాగి ఉన్నప్పటికీ పైకి మీరు ముస్లింల సరసన నిలబడగలిగేవారు. ఇప్పుడు మీ బండారం బయట పడిపోయింది. ఇక నుంచి మిమ్మల్ని ముస్లింలుగా పరిగణించే ఆస్కారం కూడా లేకుండా పోయింది.

90. ఆ కొందరు ఎవరు? అంటే తమవల్ల జరిగిన తప్పిదాలను తెలుసుకుని, పశ్చాత్తాపం చెంది, నిజమైన ముస్లింలుగా మసలుకోవటం మొదలెట్టినవారు.

91. వీరు మాత్రం తమ అపరాధాలపై సిగ్గు చెందలేదు. తత్ఫలితంగా వారిలో తిరస్కారం, కాపట్యం నానాటికీ పెరగసాగాయి. అందుకే వారికి విధించబడే శిక్ష కూడా కఠినంగా ఉంటుందని చెప్పబడింది.

92. "మేము మీ వారమే" అని కపటులు దేవునిపై ప్రమాణం చేసి చెప్పినప్పటికీ దేవుడు వారి బండారాన్ని బయటపెట్టేశాడు. కపటుల్లోని పురుషులు, స్త్రీలు అందరూ ఒకే కోవకు చెందినవారనీ, వారు తమ వర్గం నుంచి సహాయసహకారాలు అందించుకుంటారే తప్ప ముస్లిములకు ఏమాత్రం తోడ్పడజాలరని స్పష్టం చేశాడు. కాపట్యంలోనూ, ఇస్లాం పట్ల విరోధంలోనూ వీరు పరస్పరం పోటీపడతారు. వీరి గుణగణాలు విశ్వాసుల గుణగణాలకు పూర్తి విరుద్ధంగా ఉంటాయి. విశ్వాసులు మంచిని గురించి ఆజ్ఞాపించగా కపటులు చెడుల గురించి ఆజ్ఞాపిస్తారు. విశ్వాసులు చెడు పనుల నుంచి వారిస్తే ఈ నయవంచకులు మంచిపనుల నుంచి ప్రజలను ఆపుతారు.

93. గుప్పెళ్ళను మూసి ఉంచటమంటే భావం పిసినారితనం వహించటం. ఈ కపటులు ఎంగిలిచేత్తో కాకిని కూడా తోలరు. విశ్వాసులు దైవమార్గంలో మనస్ఫూర్తిగా ఖర్చు పెడితే ఈ కపటులు ఒక్కొక్క పైసాను కూడబెట్టే ప్రయత్నంలో ఉంటారు.

94. దేవుని పట్ల వారి వ్యవహారం ఎలా ఉంటుందో, వారిపట్ల దేవుని వ్యవహారం కూడా

68 కపటులైన పురుషులకూ, స్త్రీలకూ, ఇంకా అవిశ్వాసులకూ అల్లాహ్ నరకాగ్ని గురించి వాగ్దానం చేసి వున్నాడు. అందులో వారు సదా పడి ఉంటారు. వారికి తగినది కూడా అదేను. వారిపై అల్లాహ్ యొక్క శాపం పడింది. వారి కొరకు శాశ్వితమైన శిక్ష ఉంది.

وَعَدَ اللّٰهُ الْمُنٰفِقِيْنَ وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ
خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۭ هِيَ حَسْبُهُمْ ۚ وَلَعَنَهُمُ اللّٰهُ ۚ وَلَهُمْ
عَذَابٌ مُّقِيْمٌ ۙ﴿۶۸﴾

69 (కపటులారా! చూడబోతే మీ పరిస్థితి కూడా) మీ పూర్వీకుల మాదిరిగానే ఉంది.[95] వారు మీకన్నా బలవంతులు. మీకన్నా ఎక్కువ సిరిసంపదలు, సంతానం కలవారు. వారు తమ వంతు భాగ్యాన్ని వాడుకున్నారు, మీరు కూడా మీ వంతు భాగ్యాన్ని జుర్రుకున్నారు,[96] మీ పూర్వీకులు తమవంతు భాగ్యాన్ని జుర్రుకున్నట్లు. వారి మాదిరిగానే మీరు కూడా వేళాకోళపు వాదనల్లో పడ్డారు.[97]

كَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوْٓا اَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَّاَكْثَرَ
اَمْوَالًا وَّاَوْلَادًا ۭ فَاسْتَمْتَعُوْا بِخَلَاقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ
بِخَلَاقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ
وَخُضْتُمْ كَالَّذِيْ خَاضُوْا ۭ اُولٰۗىِٕكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي

అలాగే ఉంటుంది. వారు దైవాన్ని విస్మరించారు. దేవుడు కూడా వారిని విస్మరించాడు. ప్రపంచంలో వారు అల్లాహ్ ఆదేశాలను పాటించకుండా ఉంటే, పరలోకంలో అల్లాహ్ వారిని తన దయానుగ్రహాలకు దూరంగా ఉంచుతాడు. అంతేగాని విస్మరించటం అంటే అల్లాహ్ నిజంగానే మరిచిపోతాడని కాదు. మరిచిపోవటమనే బలహీనత ఆయనలో ఉండదు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

95. కార్యకలాపాల రీత్యానూ, ముగింపు రీత్యానూ మీరు కూడా పూర్వకాలంలోని అవిశ్వాసులను పోలి ఉన్నారు అని భావం.

96. పూర్వీకులు ప్రాపంచిక ప్రయోజనాలను కొంతకాలం పాటు జుర్రుకున్నట్లే మీరు కూడా మీ వంతు భోగభాగ్యాలను జుర్రుకోండి. ఎట్టకేలకు వారికి పట్టిన గతే మీకూ పట్టబోతోంది.

97. అంటే దైవవచనాలను, దైవప్రవక్తను ధిక్కరించే ఉద్దేశంతో మీరు ఇదంతా చేశారు. మీ పూర్వీకులు విషయలాలసలో మునిగి ఉన్నట్లే మీరు కూడా మునిగిపోయారని కూడా భావం కావచ్చు. 'పూర్వీకులు' అంటే గ్రంథవహులైన యూదులు, క్రైస్తవులని భావం. ఒక హదీసులో మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారు ఇలా ప్రబోధించారు:

الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾

వారి కర్మలు ప్రపంచంలోనూ, పరలోకం లోనూ వృధా అయిపోయాయి. నష్టానికి గురైనవారంటే వీరే.[98]

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ
وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ ۚ
أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ ۖ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن
كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

70 ఏమిటీ, వారికి తమ పూర్వీకులైన నూహ్ జాతి వారి, ఆద్ సమూద్ జాతి వారి, ఇబ్రాహీమ్ జాతివారి, మద్‌యన్ వారి, తలక్రిందులుగా చేయబడిన బస్తీల వారి[99] సమాచారం అందలేదా? వారి వద్దకు వారి ప్రవక్తలు నిదర్శనాలను తీసుకువచ్చారు.[100] అల్లాహ్ వారికెలాంటి అన్యాయం చేయలేదు. వారు తమ స్వయా నికి తామే అన్యాయం చేసుకున్నారు.[101]

"ఎవరి చేతిలో నా ప్రాణముందో ఆయన సాక్షిగా చెబుతున్నాను! మీరు మీ పూర్వీకుల పద్ధతులను అనుసరిస్తారు. ఒక్కో జానెడు, ఒక్కో మూరెడు, ఒక్కో గజం మీరు వారిని ఆదర్శంగా తీసుకుంటారు. చివరకు వారు ఏదైనా ఉడుం ఉండే కన్నంలోకి దూరితే మీరు కూడా ఆ కన్నంలో దూర్తారు." "పూర్వీకులంటే ఎవరు? గ్రంథ వహులా?" అని జనులు ప్రశ్నించగా "ఇంకెవరు?" అని ఆయన (స) ప్రతిస్పం దించారు (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ ఏతెసామ్; ముస్లిం – కితాబుల్ ఇల్మ్). **'బాఅన్ బి బాయిన్'** (ఒక్కో గజం) అన్న పదం ఈ హదీసులో లేదు. తఫ్సీరె తబ్రీలో నకలు చేయబడిన ఒక ఉల్లేఖనంలో ఈ పదాలు ఉన్నాయి.

98. ఈ రకమయిన దుర్గుణాలు కలవారు పరలోకంలో నష్టపోవటం ఖాయం. మీ పూర్వీకుల్లోని సత్యతిరస్కారులు కూడా ఇలాంటి అవలక్షణాల మూలంగానే శిక్షార్హు లయ్యారు. మీకూ అదే గతి పడుతుంది. ఎందుకంటే మీ పరిస్థితి కూడా వారికి ఏమాత్రం భిన్నంగా లేదు. పైగా సిరిసంపదలలో, సంతానంలో వారు మీకన్నా మరింత బలంగా ఉండేవారు. అయినప్పటికీ దైవాగ్రహం ముందు ఎందుకూ పనికి రాకుండా పోయారు. అలాంటప్పుడు మీరెంత? మీ జోరెంత??

99. ఇక్కడ గత కాలంలోని ఆరు జాతుల ప్రస్తావన వచ్చింది. వారంతా సిరియా ప్రాంతవాసులే. మరి ఈ ప్రాంతం అరేబియాకు మరీ దూరాన లేదు. బహుశా వారి గాథలను వీరు తమ తాతముత్తాతల ద్వారా విని ఉంటారు. నూహ్ జాతివారు ఉప్పెనలో ముంచి వేయబడ్డారు. ఆద్ జాతి వారు అత్యంత బలశాలురైనప్పటికీ తీవ్రమైన గాలికి కుప్పకూలిపోయారు. సమూద్ జాతి వారు భయంకరమైన కేక

71 విశ్వాసులైన పురుషులూ, విశ్వాసులైన స్త్రీలూ–వారంతా ఒండొకరికి (సహాయకులుగా, చేదోడువాదోడుగా) మిత్రులుగా ఉంటారు.[102] వారు మంచిని గురించి ఆజ్ఞాపిస్తారు. చెడుల నుంచి వారిస్తారు.[103] నమాజులను నెలకొల్పుతారు, జకాత్‌ను చెల్లిస్తారు. అల్లాహ్‌కు, ఆయన ప్రవక్తకు విధేయులై ఉంటారు.[104] అల్లాహ్ అతి త్వరలో తన కారుణ్యాన్ని కురిపించేది వీరి పైనే. నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ సర్వాధిక్యుడు, వివేచనాశీలి.

وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَالْمُؤْمِنٰتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۘ يَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيْعُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ؕ اُولٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٧١﴾

ద్వారా తుదముట్టించబడ్డారు. ఇబ్రాహీము కాలం నాటి నిరంకుశ చక్రవర్తి నమ్రూద్ బిన్ కన్ఆన్ బిన్ కోష్, దోమ ద్వారా చంపబడ్డాడు. హజ్రత్ షుఐబ్ (అలైహిస్సలాం) కాలం నాటి మద్‌యన్ వాసులు శబ్దం, భూకంపం, దట్టమైన మేఘాల ద్వారా రూపుమాపబడ్డారు. హజ్రత్ లూత్ జాతి వారు నివసించే 'సద్దూమ్' అనే బస్తీ తలక్రిందులుగా చేసివేయబడింది. ఒకవైపున వారిపై ఆకాశం నుంచి రాళ్ల వాన కురుస్తుండగా మరోవైపు నుంచి వారు పైకెత్తి అమాంతం క్రిందపడవేయబడ్డారు. దాంతో ఆ బస్తీ అంతా అతలాకుతలమై పోయింది. అందుకే వీరిని 'మూతఫికాత్ వాసులు' అని పిలుస్తారు. మూతఫికాత్ అంటే తల్లక్రిందులుగా చేయబడినవి అని అర్థం.

100. మరి చూడబోతే వారిపై దేవుని శిక్ష ఊరకే అవతరించలేదు. వారిలో ప్రతి జాతి వద్దా – స్వయంగా వారిలోనుంచే – ఒక ప్రవక్త ప్రభవింపజేయబడ్డాడు. కాని వారు తమ ప్రవక్తల మాటలను బొత్తిగా ఖాతరు చేయలేదు. పైగా వారిని ధిక్కరించారు. వారితో శత్రుత్వం వహించారు. పర్యవసానంగా వారు దైవాగ్రహాన్ని చవిచూడాల్సి వచ్చింది.

101. వారి పెడసరి పోకడలే వారిని నిలువునా ముంచాయి. అకారణంగా అల్లాహ్ ఎవరిపైనా తన శిక్షా కొరడాను ఝుళిపించడు.

102. నిందార్హమైన కపటుల దుర్గుణాలకు దీటుగా ప్రశంసనీయమైన విశ్వాసుల సద్గుణాల ప్రస్తావన ఇక్కడ వచ్చింది. వారిలోని మొదటి సుగుణం ఏమిటంటే; వారు పరస్పరం స్నేహితులుగా మసలుకుంటారు. ఒండొకరికి సహాయ సహకారాలందించుకుంటారు, సుఖదుఃఖాలలో పాలు పంచుకుంటారు. హదీసులో చెప్పబడినట్లు; "ఒక విశ్వాసి

72 విశ్వసించిన ఇలాంటి స్త్రీ పురుషులకు, క్రింద కాలువలు ప్రవహించే స్వర్గ వనాలను ప్రసాదిస్తానని అల్లాహ్ వాగ్దానం చేశాడు. అక్కడ వారు కలకాలం ఉంటారు. శాశ్వతంగా ఉండే స్వర్గ వనాలలో పరిశుభ్రమైన మేడలు[105] వారి కొరకు ఉంటాయి. వీటన్నింటికీ మించి అల్లాహ్ ప్రసన్నత[106] వారికి లభిస్తుంది. గొప్ప సాఫల్యం అంటే ఇదే.

وَعَدَ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا وَمَسٰكِنَ طَيِّبَةً فِيْ جَنّٰتِ عَدْنٍ ؕ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللّٰهِ اَكْبَرُ ؕ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿٧٢﴾

సాటి విశ్వాసికి గోడలాంటివాడు. ఆ గోడలోని ఒక ఇటుక ఇంకో ఇటుకకు పుష్టినిస్తుంది" (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుస్సలాత్; సహీహ్ ముస్లిం).

మరో హదీసులో ఇలా అనబడింది : "పరస్పర ప్రేమానురాగాలను పంచుకోవటంలోనూ, ఒండొకరిపై దయజూపటంలోనూ విశ్వాసుల ఉపమానం ఒక శరీరం లాంటిది. శరీరంలోని ఏదైనా ఒక అవయవం బాధకు గురైనప్పుడు మొత్తం శరీరానికి నొప్పి కలుగుతుంది. శరీరమంతా వ్యాకులతకు లోనవుతుంది" (సహీహ్ ముస్లిం, సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ అదబ్).

103. ఇది విశ్వాసుల్లోని రెండవ ముఖ్య సుగుణం. మంచి (మారూఫ్) అంటే షరీయత్ దృష్టిలో మంచివిగా పరిగణించబడే అంశాలు. చెడు (మున్కర్) అంటే షరీయత్ దృష్టిలో చెడ్డవిగా భావించబడే విషయాలు. అంతేగానీ ప్రజలు తమ మనోవాంఛలను బట్టి మంచివిగా భావించే ప్రతిదీ మంచిది కాజాలదు. అలాగే ప్రజలు తాము చెడుగా భావించినదల్లా చెడు అనిపించుకోదు.

104. నమాజ్ 'హుఖూఖుల్లాహ్' (దేవుని హక్కుల) జాబితాలోకి రాగా, జకాత్ 'హుఖూఖుల్ ఇబాద్' (దాసుల హక్కుల) జాబితాలోకి వస్తుంది. ఈ రెండు విధులను నెరవేర్చటంతో పాటు విశ్వాసులు సమస్త వ్యవహారాల్లో దైవానికి, దైవప్రవక్త(స)కు విధేయులై వారు తెలియపరచిన విధానానికి కట్టుబడి ఉంటారని చెప్పటం గమనార్హం.

105. ఆ భవనాలలో ముత్యాలు, పగడాలు పొదగబడి ఉంటాయి. అరబీలో **'అద్న్'** అని అనబడింది. దీనికి పలు అర్థాలున్నాయి. వాటిలో ఒక అర్థం 'శాశ్వితమైనది' అని.

106. స్వర్గవాసులకు స్వర్గంలో ప్రాప్తించే అనుగ్రహాలన్నింటికన్నా దైవప్రసన్నత రూపంలో లభించే వరం ఎంతో మహత్పూర్వకమైనదై ఉంటుందని హదీసు ద్వారా కూడా రూఢీ అవుతోంది (సహీహ్ బుఖారీ, ముస్లిం – కితాబుర్రిఖాఖ్, కితాబుల్ జన్నహ్).

73 ఓ ప్రవక్తా! అవిశ్వాసులతో, కపటులతో పోరాడుతూ ఉండు.[107] వారి పాలిట కఠినంగా ప్రవర్తించు.[108] వారి అసలు నివాసస్థలం నరకమే. అది అత్యంత చెడ్డ స్థలం.[109]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ
وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

74 "మేమలా చెప్పలేద"ని వారు ప్రమాణాలు చేసి చెబుతున్నారు. యదార్థానికి అవిశ్వాస వాక్కు వారి నోట వెలువడింది. ఇస్లాంను స్వీకరించిన తరువాత వారు కుఫ్ర్‌కు (తిరస్కారానికి) ఒడిగట్టారు.[110] వారు చేయలేకపోయిన

يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ مَا قَالُوا۟ وَلَقَدْ قَالُوا۟ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُوا۟
بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ وَهَمُّوا۟ بِمَا لَمْ يَنَالُوا۟ ۚ وَمَا نَقَمُوٓا۟ إِلَّآ أَنْ
أَغْنَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ مِن فَضْلِهِۦ ۚ فَإِن يَتُوبُوا۟ يَكُ خَيْرًا

107. అవిశ్వాసులతో, కపటులతో పోరాటాన్ని కొనసాగిస్తూ ఉండవలసిందిగా, వారిపట్ల కఠినంగా వ్యవహరించవలసిందిగా ఈ ఆయతులో దైవప్రవక్త (సఅసం)కు ఆదేశించబడింది. ఆయన తర్వాత ఈ ఆదేశం ఆయన సమాజానికి వర్తిస్తుంది. అవిశ్వాసులతో పాటు కపటులతో కూడా పోరాడాలా? ఈ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయాలు వ్యక్తమైనాయి. 1. ఒకవేళ కపటుల కపట చేష్టలు, ఇస్లాం వ్యతిరేక కార్యకలాపాలు బట్టబయలైన పక్షంలో అవిశ్వాసులతో పోరాడినట్లే వారితోనూ పోరాడవచ్చని ఒక అభిప్రాయం ఉంది. 2. తొలుత కపటులకు నోటితో హితబోధ చేయాలనీ, వారు గనక నైతికమైన అపరాధాలకు పాల్పడితే శిక్షలు విధించాలనీ, వారిపట్ల అదే జిహాద్ అనీ మరో అభిప్రాయం వ్యక్తమయింది. 3. అవిశ్వాసులతో జిహాద్ చేసి, కపటులతో కఠినంగా ప్రవర్తించాలని ఇంకో అభిప్రాయం వెల్లడైంది. ఈ మూడు అభిప్రాయాల్లోనూ పరస్పర వైరుధ్యం ఏమీలేదనీ, పరిస్థితుల స్వరూపాన్ని దృష్టిలోపెట్టుకుని ఈ మూడింటిలో ఎక్కడ ఏ విధానం సమంజసంగా ఉంటే దాన్ని అవలంబించవచ్చునని ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ వ్యాఖ్యానించారు.

108. అరబీలో **'వగ్‌లుజ్'** అని ఉంది. ఇది 'గిల్‌జా' అనే మూలపదం నుంచి వచ్చింది. గిల్‌జా అంటే కఠినంగా ప్రవర్తించటం, శక్తిని ఉపయోగించి శత్రువుకు వ్యతిరేకంగా చర్య గైకొనటం అని అర్థం. అంతేగాని నోటి కరకుదనం దాని భావం కాదు. ఎందుకంటే అది దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి ఉత్తమ నైతికతకే విరుద్ధం. ఆయన ఆ పని చేయలేరు. దేవుడు కూడా తన ప్రవక్తకు, ఆ పని చేయమని ఆజ్ఞాపించడు.

109. పోరాడటం, కఠినంగా ప్రవర్తించటం అనేవి ఇహలోకంతో ముడిపడినవి. పరలోకంలో

لَهُمْ ۚ وَإِن يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِن
وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

దానిని గురించి కూడా నిశ్చయించు కున్నారు.[111] అల్లాహ్, ఆయన ప్రవక్త (సఅసం) తమ చలువతో వారిని సంపన్ను లుగా చేసినందుకే[112] వారు ఈ విధంగా ప్రతీకారం తీర్చుకుంటున్నారు. వారు ఇప్పటికైనా పశ్చాత్తాపం చెందితే అది వారి కొరకు శ్రేయస్కరం అవుతుంది. ఒకవేళ వారు ముఖం త్రిప్పుకున్నట్లయితే ప్రపంచంలోనూ, పరలోకంలోనూ అల్లాహ్ వారికి వ్యధాభరితమైన శిక్షకు గురిచేస్తాడు. భూమండలంలో వారిని సమర్థించేవాడు, సహాయపడే వాడెవడూ ఉండడు.

నయితే వారి నివాస స్థలం నరకం అవుతుంది. అది బహు చెడ్డ నివాస స్థలం.

110. ఈ ఆయతు నేపథ్యంలో ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు అనేక సంఘటనలను, విషయాలను ప్రస్తావించారు. వాటన్నింటి ద్వారా కపటులు దైవప్రవక్త (స)ను కించపరచే విధంగా మాట్లాడినట్లు విదితమవుతోంది. వారు చెప్పిన ఆ మాటల్ని కొంతమంది ముస్లింలు విని, దైవప్రవక్త (స) కు చెప్పారు. దైవప్రవక్త (స) వారిని నిలదీసి అడిగినప్పుడు తాము ఏ పాపం ఎరుగమని చెప్పారు. అలా చెప్పలేదని ప్రమాణాలు కూడా చేశారు. అప్పుడు ఈ ఆయతు అవతరించింది. దైవప్రవక్త (సఅసం) ను కించపరచే విధంగా మాట్లాడటం కూడా 'కుఫ్ర్' (అవిశ్వాసం) అని దీన్నిబట్టి స్పష్టమవుతోంది. దైవప్రవక్త (స) విషయంలో వేళాకోళంగా మాట్లాడేవాడు ముస్లింగా మిగిలి ఉండడు.

111. ఇంతకీ వారు చేయలేకపోయిన ఆ దుష్ట సంకల్పం ఏది? ఈ నేపథ్యంలో అనేక సంఘటనలు పేర్కొనబడ్డాయి. ఉదాహరణకు : తబూక్ నుంచి తిరిగి వస్తున్నప్పుడు కపటులు దైవప్రవక్త (స) కు వ్యతిరేకంగా ఒక కుట్ర పన్నారు. అయితే అందులో వారు సఫలీకృతులు కాలేకపోయారు. మహాప్రవక్త (సఅసం) తన సైనిక దళానికి కొంతదూరంలో – ఒంటరిగా – వస్తున్న సమయంలో పది పన్నెండు మంది కపటులు ఒక పర్వత కనుమలో ఆయన్ని వెంబడించారు. అదను చూసి ఆయన (స)పై దాడిచేయాలనీ, దాంతో ఆయన (స) కథ సమాప్తమవుతుందని (దైవం మన్నించుగాక!) వారంతా పథకం వేశారు. అంతలోనే మహాప్రవక్త (స) వహీ (దైవసంకేతం) ద్వారా ఈ విషయం తెలుసుకుని జాగ్రత్తపడ్డారు.

112. ముస్లింలు మక్కా నుంచి మదీనాకు వలసవెళ్ళాక మదీనా పురము ఇస్లాంకు కేంద్రస్థానంగా మారింది. తత్కారణంగా వాణిజ్యపరంగా కూడా మదీనాకు ప్రాముఖ్యత

75 “ఒకవేళ అల్లాహ్ తన కృపతో మాకు సంపదను వొసగినట్లయితే మేము తప్పకుండా దానధర్మాలు చేసి, సద్వర్త నుల్లో చేరతాము” అని అల్లాహ్‌తో వాగ్దానం చేసినవారు కూడా వారిలో ఉన్నారు.

وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اللّٰهَ لَئِنْ اٰتٰىنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٧٥﴾

76 కాని అల్లాహ్ తన కృపతో వారికి కలిమిని ప్రసాదించగా, వారు అందులో పిసినారితనం ప్రదర్శించసాగారు. దాట వేస్తూ, ముఖం చాటేశారు.[113]

فَلَمَّآ اٰتٰىهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ بَخِلُوْا بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَّهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٧٦﴾

77 ఫలితం ఏమయిందంటే, అల్లాహ్‌తో చేసిన వాగ్దానానికి విరుద్ధంగా ప్రవర్తించిన కారణంగానూ, అబద్ధాలు చెబుతూ ఉన్నందుకుగానూ అల్లాహ్ వారి హృద యాలలో కాపట్యాన్ని ఉంచాడు. అల్లాహ్‌ను కలుసుకునే రోజు వరకూ అది వారిలో ఉంటుంది.

فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِيْ قُلُوْبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ يَلْقَوْنَهٗ بِمَآ اَخْلَفُوا اللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ﴿٧٧﴾

పెరిగింది. మదీనావాసుల ఆర్థిక పరిస్థితి మునుపటికన్నా ఎంతో మెరుగుపడింది. కపటులు సయితం ఈ వర్తకం ద్వారా బాగా బలపడ్డారు. ఆ విషయాన్నే అల్లాహ్ ఇక్కడ ప్రస్తావిస్తూ, అల్లాహ్ వారిపై దయదలచినందుకు ఈ విధంగా ప్రతీకార చర్యలకు పాల్పడుతున్నారా? అని ప్రశ్నించాడు. తమ లేమిని కలిమిగా మార్చినందుకు వారు దైవానికి కృతజ్ఞతలు తెలుపుకో వలసిందిపోయి, ఈ విధంగా అరాచకానికి పాల్పడటం వారి దుష్ట బుద్ధికి తార్కాణం.

గమనిక: దైవం మరియు దైవప్రవక్త (స) తమ దయతో వారిని ధనవంతుల్ని చేశా రన్న వాక్యాన్ని అర్థం చేసుకోవటంలో కొందరు పొరబడేందుకు ఆస్కారముంది. ఈ వాక్యంలో ‘చలువ’ (ఫజ్ల్) అనే పదం ఒక్క అల్లాహ్‌కే వర్తిస్తుంది. కాకపోతే మదీనా వాసుల కలిమి కోసం దేవుడు తన ప్రవక్తను సాధనంగా చేశాడంతే. ఆయన (స) మదీనావాసుల మధ్య ఉండబట్టి ఆ నగరం భౌగోళికంగా అన్ని విధాలా ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించుకుంది – అది వేరేవిషయం. కాని కలిమిలేములు, లాభనష్టాలు, సుఖ దుఃఖాలు – ఇవన్నీ దైవాజ్ఞతో కలుగుతాయి – అన్న విషయం మరువరాదు.

113. ఈ ఆయతు ప్రవక్త సహచరుడైన హజ్రత్ సాలబ బిన్ హాతిబ్ అన్సారీని ఉద్దేశించినదని

78 ఏమిటీ, తమ లోగుట్టు గురించి, తమ గుసగుసల గురించి అల్లాహ్‌కు అంతా తెలుసుననీ, అల్లాహ్ అగోచర విషయాలన్నింటినీ ఎరిగినవాడనీ వారికి తెలియదా?[114]

أَلَمْ يَعْلَمُوٓا أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَىٰهُمْ وَأَنَّ
ٱللَّهَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ ٧٨

79 విశాల మనసుతో దానధర్మాలు చేసే విశ్వాసులను నిందించేవారిని, (అల్లాహ్ మార్గంలో ఇచ్చేందుకు) తాము చెమటోడ్చి సంపాదించినది తప్ప[115] మరేదీ తమ వద్ద లేని వారిని అవహేళన చేస్తూ మాట్లాడే వారిని అల్లాహ్ కూడా ఆటపట్టిస్తాడు.[116] వారి కోసం వ్యధాభరితమైన శిక్ష ఉంది.

ٱلَّذِينَ يَلْمِزُونَ ٱلْمُطَّوِّعِينَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ فِى
ٱلصَّدَقَٰتِ وَٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ
فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ ٱللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٧٩

కొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు ఖరారు చేశారు. కాని ఈ విషయం ప్రామాణికమైనది కాదు. ఈ మాట కూడా కపటుల్లోని ఒక వర్గాన్ని ఉద్దేశించి అనబడింది అన్నదే నిజమైంది.

114. అల్లాహ్‌తో వాగ్దానం చేసి, దానికి విరుద్ధంగా ప్రవర్తించే కపటులకు ఇందులో తీవ్రమయిన హెచ్చరిక ఉంది. తమ మనోభావాలను గురించి అల్లాహ్‌కు ఏమీ తెలియదని బహుశా వారనుకుంటున్నారేమో! కాని అల్లాహ్‌కు ప్రతిదీ తెలుసు. ఎందుకంటే ఆయన రహస్య విషయాల జ్ఞాని. అంతర్బాహ్య విషయాలన్నీ ఆయనకు క్షుణ్ణంగా తెలుసు.

115. అరబీలో **'ముత్తవ్వియీన్'** అని ఉంది. ముత్తవ్వియీన్ అంటే జకాత్ వంటి విధిదానాలే గాకుండా, స్వచ్ఛందంగా, ఇష్టపూర్వకంగా ఇంకా ఎక్కువగా దానధర్మాలు చేసేవారు. అలాగే మరికొందరు, దైవమార్గంలో దానధర్మాలు చేయటం తమకు విధి కాకపోయినప్పటికీ మనఃపూర్వకంగా ఎంతో కొంత ఇచ్చుకోవాలన్న భావనతో కూలినాలి చేసి, చెమటోడ్చి సంపాదించి, దాన్ని తెచ్చి దైవమార్గంలో సమర్పించుకుంటారు. తమకు లభించే వేతనం తమ ఇంటివారలకు తినిపించటానికే సరిపోక పోయినా, అందులో నుంచే కొంత మొత్తాన్ని ప్రేమతో తెచ్చి సమర్పించుకునే త్యాగ ధనులు వారు. వారు తెచ్చి ఇచ్చిన సొమ్ము చిన్నదే కావచ్చు కాని వారి మనస్సు చాలా పెద్దది. అందులో చిత్తశుద్ధి కలగలసి ఉంది. అంకితభావం ఉంది. దైవవాక్కును ఉన్నత స్థాయికి చేర్చే ప్రయత్నంలో తామూ పాలుపంచుకోవాలన్న ఆరాటం కూడా ఇమిడి ఉంది.

80 (ఓ ప్రవక్తా!) వారి మన్నింపు కోసం నీవు వేడుకున్నా, వేడుకోకపోయినా ఒక్కటే. ఒకవేళ నువ్వు డెబ్భైసార్లు వారి మన్నింపు కోసం వేడుకున్నాసరే అల్లాహ్ క్షమించడుగాక క్షమించడు.[117] ఎందుకంటే, వారు అల్లాహ్ పట్లా, ఆయన ప్రవక్త పట్లా తిరస్కార వైఖరిని అవలంబించారు.[118] ఇటువంటి అవిధేయులకు అల్లాహ్ సన్మార్గం చూపడు.[119]

اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِيْنَ مَرَّةً
فَلَنْ يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ
وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿٨٠﴾

యుద్ధ సమయంలో విరాళాలు ఇవ్వవలసిందిగా దైవప్రవక్త (సఅసం) అప్పీలు చేసినప్పుడు ముస్లింలు స్థోమతకు తగ్గట్టుగా విరాళాలు ఇచ్చేవారు. కలవారు తమ స్థాయికి తగ్గట్టుగా తెచ్చిఇస్తే లేనివారు కూడా తమకు ఉన్నంతలోనుంచే తెచ్చి ఇచ్చేవారు. ప్రవక్త పిలుపును పురస్కరించుకుని దైవమార్గంలో తమ సర్వస్వాన్నీ తెచ్చి ధారబోస్తున్న ఈ రెండు రకాల అభిమాన ధనులను చూసి ఓర్వలేక కపటులు వారి ప్రయత్నాలపై నీళ్లు కుమ్మరించేవారు. వారిపై ఛలోక్తులు విసిరేవారు. ఎత్తిపొడుపు మాటలతో వారిని కవ్వించేవారు. ఎవరయినా ఎక్కువ సొమ్మును తెచ్చి ఇస్తే, "గొప్ప దాతనని అందరి చేతా అనిపించుకోవటానికే ఇలా చేస్తున్నాడ"ని నిందించేవారు. ఎవరయినా కొద్దిపాటి సొమ్మును తెచ్చిఇస్తే, "ఈ కొద్ది మొత్తంతోనే లక్ష్యం సిద్ధిస్తుందా?" అని గేలి చేసేవారు. "నువ్వు ఇచ్చే ఈ కొద్దిపాటి సొమ్మే దేవుడికి కావలసి వచ్చిందా?" అని వెటకారంగా చెప్పేవారు (సహీహ్ బుఖారీ–అత్ తౌబా సూరా వ్యాఖ్యానం; ముస్లిం – కితాబుజ్జకాత్).

ఈ విధంగా కపటులు అడుగడుగునా ముస్లింలను అవహేళన చేస్తూ, రెచ్చగొడుతూ ఉండేవారు.

116. ముస్లింలను వారు ఈ విధంగా ఆటపట్టిస్తూ ఉంటే అల్లాహ్ చూస్తూ ఊరుకుంటాడని అనుకోరాదు. అల్లాహ్ కూడా వారిని ఆటపట్టిస్తాడు. ఆయన పట్టించే ఆట అత్యంత అవమానకరంగా, కోలుకోలేనంత తీవ్రంగా ఉంటుంది.

117. 70 సార్లు అనే పదం ఆధిక్యతా భావం (Supremacy) కొరకు ప్రయోగించబడింది. ఎన్నిసార్లు వారి క్షమాపణ కోసం విజ్ఞాపన చేసినా, అల్లాహ్ వారిని సుతరామూ క్షమించడు అని అసలు దీని భావం. 70 కంటే ఎక్కువ సార్లు సిఫారసు చేస్తే క్షమిస్తాడన్నది దీని అర్థం ఎంతమాత్రం కాదు.

118. క్షమాభిక్ష ఎందుకు పెట్టబడదో ఇక్కడ చెప్పటం జరిగింది. ప్రజలు 'సిఫారసు' కోసం

81 వెనుక ఉండిపోయినవారు, దైవ ప్రవక్త (సఅసం) వెళ్ళిన తరువాత, తాము ఆ విధంగా (ఇంట్లో) ఉండిపోయినందుకు సంబరపడ్డారు.[120] దైవమార్గంలో తమ ధన ప్రాణాలొడ్డి పోరాడటం వారికి బొత్తిగా ఇష్టం లేదు. పైపెచ్చు "ఇంత తీవ్రమైన ఎండవేడిలో బయలుదేరకండి" అని అన్నారు. (ఓ ప్రవక్తా!) "నరకాగ్ని ఇంత కన్నా ఎక్కువ వేడిగా ఉంటుంది" అని వారికి చెప్పు. ఆ సంగతిని వారు గ్రహిస్తే ఎంత బావుండు![121]

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ
قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

ఎదురు చూసి మోసపోరాదు. విశ్వాసం మరియు సత్కర్మల మూలధనంతో వారు దైవసమక్షంలో హాజరుకావాలి. ఈ పరలోక సామగ్రే గనక లేకుండాపోతే ఎవరి సిఫారసూ అక్కడ చెల్లనేరదు. అసలు అలాంటి అవిధేయుల కోసం సిఫారసు చేసే అనుమతి కూడా అల్లాహ్ ఇవ్వడు.

119. 'సన్మార్గం' అంటే ఇక్కడ విశ్వాసానికి (ఈమాన్‌కు) చేర్చే మార్గం అని భావం. మామూలుగా దారి చూపడమంటే అది ప్రపంచంలో విశ్వాసులకు, అవిశ్వాసులకు అందరికీ చూపబడింది. ఉదాహరణకు : 1. "మేము మనిషికి మార్గం చూపాము. ఆపై అతను కృతజ్ఞుడవుతాడో, కృతఘ్నుడవుతాడో చూడాలి (దహర్ – 3). 2. "మేము అతనికి (మంచీ–చెడులకు సంబంధించిన) రెండు మార్గాలు చూపెట్టాము" (బలద్ – 10).

120. కుంటిసాకులు చెప్పి తబూక్ పోరాటానికి వెళ్ళకుండా ఉండిపోయిన కపటుల గురించి మరోసారి ప్రస్తావించబడింది. మూలంలో **'ఖిలాఫ్'** అని వచ్చింది. ఖిలాఫ్ అంటే వెనుక లేక వ్యతిరేకంగా అని అర్థం. దైవప్రవక్త (సల్లం) యుద్ధానికి బయలుదేరిన తర్వాత కపటులు ఆయన వెనుక మదీనాలో ఉండిపోయారనో లేక ఆయన పద్ధతికి వ్యతిరేకంగా మదీనాలో ఉండిపోయారనో ఈ ఆయతుకు భావం.

121. నరకాగ్ని తాపం ముందు ఈ వేసవితాపం లెక్కలోకి రాదన్న సంగతి వారికి తెలిస్తే వారు ఎంతమాత్రం వెనుక ఉండేవారు కాదు. ప్రపంచంలోని ఈ వేడి నరకాగ్ని వేడిలో 70వ భాగం అని, ప్రపంచంలోని ఎండవేడికన్నా నరకాగ్ని వేడి 69 రెట్లు అధికంగా ఉంటుందని హదీసు ద్వారా తెలుస్తోంది (సహీహ్ బుఖారీ – బదవుల్ ఖల్ఖ్).

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا ۚ جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

82 కాబట్టి ఇప్పుడు వారు తమ నిర్వాకానికి (లభించే) ప్రతిఫలంపై బహుకొద్దిగా నవ్వాలి, చాలా ఎక్కువగా ఏడ్వాలి.[122]

فَإِن رَّجَعَكَ اللَّهُ إِلَىٰ طَائِفَةٍ مِّنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ
فَقُل لَّن تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَن تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا ۖ إِنَّكُمْ
رَضِيتُم بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾

83 ఒకవేళ అల్లాహ్ నిన్ను వారిలోని ఏ వర్గం వద్దకైనా[123] తిరిగి తీసుకువెళితే, అప్పుడు వారు నీ వద్దకు వచ్చి, యుద్ధ మైదానానికి రావటానికి నీ అనుమతి గనక అడిగితే,[124] "ఇక మీరు ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ నాతో కలసి రాలేరు. నాతో కలసి శత్రువులతో పోరాడనూ లేరు. మీరు తొలిసారే కూర్చుని ఉండటానికి ఇష్టపడ్డారు.[125] కాబట్టి మీరు ఇప్పుడు కూడా వెనుక ఉండిపోయేవారిలోనే కూర్చుని ఉండండి"[126] అని చెప్పెయ్యి.

122. దీని భావం ఏమిటంటే వారి నవ్వులాటలు చాలా పరిమితమైనవి. మా శిక్ష మొదలైన తరువాత వారు ఇక ఏడుస్తూ ఉండవలసిందే.

123. అంటే కపటుల వర్గం అని భావం. తబూక్ యుద్ధం నుండి దేవుడు నిన్ను సురక్షితంగా నీ స్థిరనివాసం వరకు చేరిస్తే ఇంటిపట్టున ఉండిపోయిన ఆ కపటులు నక్క వినయం ప్రదర్శిస్తూ నీ వద్దకు వస్తారు.

124. మరోసారి యుద్ధమేదయినా సంభవిస్తే తప్పకుండా తమరి వెంట వస్తామని భరోసా యిస్తారు.

125. మొదటిసారి పిలిచినపుడు మీరు ఎలాగూ రాలేదు. కాబట్టి మరో యుద్ధానికి రావటానికి కూడా మీరు అర్హత కోల్పోయారు.

126. అంటే యుద్ధం చేయలేక ఇండ్లలో ఉండిపోయే స్త్రీలు, చిన్నపిల్లలు, ముసలివారు, అవిటివారు ఎలాంటి వారో మీరూ అంతే. కాబట్టి మీరు మీ ఇండ్లలోనే కాలక్షేపం చేస్తూ ఉండిపోండి – ఈ మాటల్లో వ్యంగ్య ధోరణి ఉంది. ఒకవేళ తబూక్ యుద్ధంలో పాల్గొనలేకపోయామే! అన్న బాధ నిజంగా మీ మనసుల్లో ఉంటే, మీరు ఇంకా ఇంకా అలాంటి బాధతో కుమిలిపోతూ ఉండాలి.

84 వారిలో ఎవడైనా చస్తే నువ్వు వాడి అంత్యక్రియల నమాజు కూడా ఎన్నటికీ చేయకు. వాడి సమాధి వద్ద కూడా నిలబడకు.[127] వారు అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తను తిరస్కరించినవారు. వారు చచ్చే వరకూ దుష్టులుగా, అవిధేయులుగానే ఉన్నారు.[128]

وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِۦٓ ۖ إِنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ فَٰسِقُونَ ﴿٨٤﴾

127. ఈ ఆయతు కపటుల సర్దారు అయిన అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ఉబై నేపథ్యంలో అవతరించినప్పటికీ దీని ఆదేశం మాత్రం సర్వసాధారణమైనది. కుఫ్ర్ (అవిశ్వాసం), నిఫాఖ్ (కాపట్యరోగం) పై మరణించిన వారందరూ ఈ పరిధిలోకి వస్తారు. దీని పూర్వరంగం ఇది :

కపటాగ్రేసరుడు అయిన అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ఉబై మరణించినప్పుడు అతని కుమారుడు, నికార్సయిన ముస్లిం అయిన అబ్దుల్లాహ్ దైవప్రవక్త (సఅసం) సన్నిధికి వచ్చి ఈ విధంగా విన్నవించుకున్నారు – 'దైవప్రవక్తా! తమరు మీ చొక్కాను ప్రదానం చేస్తే (శుభం కోసం) నేను నా తండ్రి 'కఫన్' కొరకు దాన్ని ఉపయోగిస్తాను. అలాగే తమరు ఆయన అంత్యక్రియల (జనాజా) నమాజును చేయించండి.' కారుణ్యమూర్తి (సఅసం) అప్పటికప్పుడే తన చొక్కాను ప్రదానం చేశారు. అతని అంత్యక్రియల నమాజు చేయించటానికి వెళ్ళారు. అప్పుడు హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) దైవప్రవక్త (సఅసం) నుద్దేశించి, "ఇలాంటి వంచకుల కోసం ప్రార్థించవద్దని అల్లాహ్ మిమ్మల్ని తాకీదు చేశాడు కదా! అలాంటప్పుడు మీరు ఇతని మన్నింపు కోసం ఎందుకు వేడుకుంటారు?" అని ప్రశ్నించారు. దానికి దైవప్రవక్త (స), "అల్లాహ్ నాకు 'వేడుకోవద్దని' అనలేదు. వారి మన్నింపు కోసం డెబ్బయిసార్లు వేడుకున్నా మన్నించబోను అని మాత్రమే చెప్పాడు. కాబట్టి నేను డెబ్బయి కన్నా ఎక్కువసార్లే వారి మన్నింపు కోసం అర్థిస్తాను" అని బదులిచ్చారు. తరువాత ఆయన (సఅసం) అతని జనాజా నమాజును చేయించారు. దానిపై ఈ ఆయతు అవతరించింది. ఇక మీదట కపటుల క్షమాభిక్ష కోసం ఎంతమాత్రం విజ్ఞాపన చేయరాదని గట్టిగా తాకీదు చేయబడింది (సహీహ్ బుఖారీ – తఫ్సీర్ సూరతుల్ బరాత్; ముస్లిం – కితాబు సిఫాతిల్ మునాఫిఖీన్....).

128. జీవితాంతం సత్యాన్ని తిరస్కరిస్తూ, ద్రోహాన్ని తలపెడుతూ తిరస్కార స్థితిలోనే ప్రాణాలు విడిచిన వారి అంత్యక్రియల ప్రార్థనలో పాల్గొనటంగానీ, వారి మన్నింపు కోసం అల్లాహ్‌ను వేడుకోవటం గానీ తగదని ఈ ఆయతులో స్పష్టంగా చెప్పబడింది.

వారి మన్నింపుకై ప్రార్థించటానికి దైవప్రవక్త (స) ఎంతగా పరితపించేవారో అంచనా

85 వారి ఆస్తిపాస్తులను, సంతానాన్ని చూసి నువ్వు ఆశ్చర్యపోకూడదు. వారిని ఈ వస్తువుల ద్వారా ఇహలోకంలోనే శిక్షించాలనీ, ప్రాణాలు పోయేదాకా వారు అవిశ్వాసులుగానే ఉండాలనీ అల్లాహ్ కోరుతున్నాడు.

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

86 "అల్లాహ్‌ను విశ్వసించండి, ఆయన ప్రవక్తతో కలసి పోరాడండి" అని ఆజ్ఞాపించే సూరా అవతరింపజేయబడినప్పుడు వారిలోని శ్రీమంతుల వర్గం ఒకటి నీ దగ్గరకు వచ్చి, "మమ్మల్ని కూర్చుని ఉండే వారితోపాటే ఉండనివ్వండి"[129] అంటూ అనుమతి కోరుతుంది.

وَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمِنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُو الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾

వేయడానికి ఈ హదీసును అధ్యయనం చేయండి: "దైవప్రవక్త (సఅసం) ఖనన వాటికకు వచ్చేసరికే అబ్దుల్లా బిన్ ఉబై ఖననం చేయబడ్డాడని తెలిసింది. అప్పుడు ఆయన (స) సమాధిలో నుంచి అతని శవాన్ని బయటికి తీయించారు. అతని మృతదేహాన్ని తన మోకాళ్లపై ఉంచి తన లాలాజలాన్ని వేశారు. తన చొక్కాను తొడిగించారు" (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్లిబాస్; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబు సిఫాతిల్ మునాఫిఖీన్....).

ఈ హదీసు ద్వారా బోధపడేదేమిటంటే విశ్వాస భాగ్యానికి నోచుకోకపోయిన వారి మన్నింపు కోసం ఎంత గొప్పవారు, పుణ్యపురుషులు ప్రార్థించినప్పటికీ అది వారి కొరకు ప్రయోజనకరం కాజాలదు.

129. కుంటిసాకులు చెప్పి, వంటింటి కుందేళ్ళతో కలిసి కూర్చోదలచిన కపటుల గురించి చెప్పబడిన మాటలివి. చూడబోతే వారు ధనవంతులు. వారికి ఏ లోటూ లేదు. అలాంటప్పుడు వారు దైవమార్గంలో ఇతరులకన్నా ముందంజ వేయాల్సింది. కాని వెనుకంజ వేశారు. తగు కారణంపై యుద్ధంలో పాల్గొనక పోవటం సబబే. అలాంటి వారు అనుమతి పొందవచ్చు. కాని ఈ పెద్ద పెద్ద ఆసాములకేమైపోయిందనీ? వారెందుకు గాజులు తొడుక్కుని కూర్చోవాలనుకుంటున్నారు? అంటే దైవధర్మం పట్ల, దైవప్రవక్త పట్ల, పరలోక సాఫల్యం పట్ల వారికెలాంటి ఆసక్తీ లేదన్నమాట!

87 వారు ఇండ్లల్లో ఉండే ఆడవారి వెంట ఉండటానికే ఇష్టపడ్డారు. వారి హృదయాలపై ముద్ర వేయబడింది. కాబట్టి ఇప్పుడు ఏ విషయమూ వారికి అర్థం కాదు.[130]

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

88 కాని స్వయంగా ప్రవక్తనూ, ఆయనతో పాటు విశ్వసించిన వారినీ చూడండి; వారు తమ ధనప్రాణాలతో దైవమార్గంలో పోరాడుతున్నారు. కాబట్టి మేళ్లు గలవారు వీరే. సాఫల్యభాగ్యం పొందేవారు కూడా వీరే.

لَكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

89 వీరి కోసమే అల్లాహ్, క్రింద కాలువలు ప్రవహించే స్వర్గవనాలను సిద్ధం చేసి ఉంచాడు. వాటిలో వారు శాశ్వతంగా ఉంటారు. గొప్ప విజయ భాగ్యం అంటే ఇదే.[131]

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

90 పల్లెవాసుల్లోని సాకులు చెప్పేవాళ్లు కూడా తమకు (యుద్ధం నుంచి) సెలవు ఇవ్వమని కోరుతూ వచ్చారు. అల్లాహ్‌తోనూ, ఆయన ప్రవక్తతోనూ అబద్ధాలాడినవారు ఎలాగూ కూర్చునే ఉండిపోయారు. వారిలో అవిశ్వాస పోకడను ప్రదర్శించిన వారికి బాధాకరమైన శిక్ష తప్పదు.[132]

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

130. మనిషి తరచూ తన ఆత్మను వంచించుకుంటూ, తప్పు మీద తప్పు చేస్తూ పోతున్నప్పుడు దేవుడు అతని హృదయ కవాటాలను మూసివేస్తాడు. సత్యాన్ని చూడగలిగే అతని మనోనేత్రంపై తెరపడిపోతుంది. సత్యాన్ని పరికించగలిగే అతని మస్తిష్కం ముడుచుకుపోతుంది. ఆ తరువాత అతనిలో విచక్షణా జ్ఞానం క్షీణించిపోతుంది.

131. అయితే చిత్తశుద్ధిగల విశ్వాసుల పరిస్థితి ఈ నయవంచకుల (మునాఫిఖ్‌ల) వైఖరికి భిన్నంగా ఉంటుంది. వారు ఎల్లప్పుడూ అల్లాహ్ ఆదేశాన్ని శిరసావహిస్తారు. తమ సంపదలతో, తమ ప్రాణాలతో దైవమార్గంలో పోరాడుతారు. దేవుడు వాగ్దానం చేసిన శుభాలు, మేళ్లన్నీ వారికే స్వంతమవుతాయి. మరికొంతమంది వ్యాఖ్యాతల

91 బలహీనులపై, రోగపీడితులపై, ఖర్చు పెట్టడానికి తమ వద్ద ఏమీలేనివారిపై- ఏ దోషమూ లేదు. అయితే వారు అల్లాహ్ పట్ల, ఆయన ప్రవక్త పట్ల శ్రేయోభిలాషులై ఉండాలి. అలాంటి సజ్జనులపై ఆరోపణ లకు ఏ ఆస్కారమూ లేదు. అల్లాహ్ అపారంగా క్షమించేవాడు, కరుణించే వాడూను.[132 (అ)]

لَيۡسَ عَلَى الضُّعَفَآءِ وَلَا عَلَى الۡمَرۡضٰى وَلَا عَلَى الَّذِيۡنَ
لَا يَجِدُوۡنَ مَا يُنۡفِقُوۡنَ حَرَجٌ اِذَا نَصَحُوۡا لِلّٰهِ وَرَسُوۡلِهٖ ؕ
مَا عَلَى الۡمُحۡسِنِيۡنَ مِنۡ سَبِيۡلٍ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوۡرٌ رَّحِيۡمٌ ۙ ﴿٩١﴾

ప్రకారం ప్రాపంచిక, పారలౌకిక భోగభాగ్యాలన్నీ వారికే లభిస్తాయి. ఇదే అసలు సిసలయిన సాఫల్యం.

132. ఈ **'సాకులు చెప్పేవాళ్ళు'** ఎవరు? దీనిపై ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల మధ్య భేదాభిప్రాయం ఉంది. వారు మదీనా నగరానికి కడుదూరంలో నివసించే ఎడారివాసులని కొందరు భావిస్తున్నారు. వారు దైవప్రవక్త (స) వద్దకు వచ్చి అబద్ధాలు చెప్పి యుద్ధం నుంచి అనుమతి పొందారు. మరికొంతమంది కనీసం అనుమతి కూడా పొందలేదు. ఈ విధంగా చూస్తే కపటులలో రెండు రకాల ప్రస్తావన వచ్చిందని భావించవలసి ఉంటుంది. వ్యధాభరితమైన దైవశిక్షకు వీరుభయులూ పాత్రులవుతారు.

ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలలోని మరోవర్గం వారు **'ముఅజ్జిరూన్'** అనే పదాన్ని "నిజంగానే తగు కారణంగల వారు" అన్న అర్థంలో తీసుకున్నారు. ఈ విధంగా చూసినప్పుడు ఆయతులోని చివరి భాగం మాత్రమే కపటులకు వర్తిస్తుంది. అంటే; ఈ ఆయతులో రెండు వర్గాల ప్రస్తావన వచ్చింది. **మొదటి వర్గం :** నిజంగానే తగు కారణంపై యుద్ధానికి వెళ్ళలేకపోయిన ముస్లింలు. **రెండవ వర్గం :** ఏ కారణమూ లేకుండానే అబద్ధాలు చెప్పి ఇంట్లో కూర్చున్న కపటులు. ఆయతు చివర్లో వ్యధాభరితమైన శిక్ష గురించి ప్రస్తావించబడినది ఈ కపటులను ఉద్దేశించే – యదార్థం దైవానికే ఎరుక!

132. (అ) ఈ ఆయతులో బలమైన కారణం వల్ల యుద్ధంలో పాల్గొనలేకపోయిన వారి ప్రస్తావన వచ్చింది. ఉదాహరణకు : (1). బలహీనులు (వృద్ధులు), అంధులు, వికలాంగులు, (2). వ్యాధిగ్రస్తులు, (3). యుద్ధం కొరకు బయలుదేరటానికి కావలసిన కనీస సామగ్రి కూడా లేనివారు. ఇలాంటి వారు రానందుకు నిందించకూడదు. వారు అల్లాహ్ పట్ల, ప్రవక్త పట్ల విధేయత కలిగి ఉంటే చాలు. జిహాద్ (యుద్ధం) పట్ల వారిలో సదుద్దేశం ఉండాలి. తాము శక్తిమంతులమై ఉంటే తప్పక ఈ పోరాటంలో పాల్గొనేవారమన్న మంచి ఆలోచన వారిలో ఉంటే చాలు. వారు యుద్ధం చేయలేక పోయినా దైవం పట్ల, దైవప్రవక్త పట్ల విరోధభావం కలిగిఉన్న వారిని వారు అసహ్యిం చుకోవాలి. అలాంటి సజ్జనులు యుద్ధం చేయలేకపోయినప్పటికీ నిందార్హులు కారు.

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ
مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوا وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ
حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنفِقُونَ ﴿٩٢﴾

92 నీ వద్దకు వచ్చి, తమకు వాహనాలు సమకూర్చుమని విన్నవించుకునే వారిపై కూడా ఎలాంటి ఆక్షేపణలకు ఆస్కారం లేదు. "మీకు ఇవ్వటానికి నా వద్ద ఏ వాహనమూ లేదు" అని నువ్వు వారికి చెప్పినప్పుడు వారు దుఃఖవదనులౌతారు. వారి కళ్లల్లో నుంచి కన్నీరు ఉబికి వస్తుండగా (క్లిష్ట పరిస్థితిలో) ఖర్చుపెట్టడానికి తమ వద్ద ఏమీ లేనందుకు వారు విలపిస్తూ తిరిగి వెళ్ళిపోతారు.[133]

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ
رَضُوا بِأَن يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى
قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾

93 స్థితిమంతులై ఉండి కూడా నీ నుండి అనుమతిని కోరేవారిపై మాత్రం దోషం ఉంది. వారు ఇంటిపట్టున ఉండే ఆడవారి వెంట ఉండటానికే ఇష్టపడ్డారు. వారి హృదయాలపై అల్లాహ్ ముద్ర వేశాడు. అందువల్ల వారు తెలుసుకోలేక పోతున్నారు.[134]

133. చిత్తశుద్ధి ఉన్నప్పటికీ ఆర్థిక ఒనరులు లేనందున యుద్ధంలో పాల్గొనలేకపోయిన ముస్లింల గురించి ఇక్కడ ప్రస్తావించటం జరిగింది. మీకు ఇద్దామంటే ఏ వాహనమూ లేదే! అని ప్రవక్త వారికి చెప్పినప్పుడు వారు బాధపడతారు. యుద్ధంలో పాల్గొనలేక పోతున్నందుకు వారి కళ్లల్లోనుంచి కన్నీరు ఉబికివస్తుంది. వారు నికార్సయిన ముస్లింలు. అల్లాహ్ వారితో ప్రసన్నుడవుగాక! వారిపై వేలెత్తడానికి ఏ ఆస్కారమూ లేదు. అల్లాహ్ అంతర్బాహ్యాల స్థితిని బాగా ఎరిగినవాడు. ఆయన వాళ్లకు యుద్ధం నుంచి మినహాయింపును ఇచ్చాడు. అలాంటి నిష్కల్మష మనస్కుల గురించి ఒక హదీసు ఉంది. మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారు ధర్మయుద్ధంలో పాల్గొంటున్న ముస్లింలతో, ఈ సజ్జనుల గురించి ప్రస్తావిస్తూ ఇలా వక్కాణించారు– "మీ వెనుక మదీనాలో కొంతమంది ఉన్నారు. మీరు ఏ లోయను దాటినా, ఏ మార్గం గుండా నడచిపోయినా ఆ పుణ్య ఫలంలో మీతో పాటు వారూ సమాన భాగస్థులే." "వారు మదీనాలో కూర్చుండి పోయినప్పటికీ వారికీ పుణ్యఫలం ఎలా లభిస్తుంది?" అని సహచరులు (రజి) సందేహపడగా, "తగు కారణం వారిని కట్టిపడేసింది" అని ఆయన (సఅసం) సమాధానమిచ్చారు (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ జిహాద్; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఇమార....)

يعتذرون إليكم إذا رجعتم إليهم ۚ قل لا
تعتذروا لن نؤمن لكم قد نبأنا الله من أخباركم ۚ و
سيرى الله عملكم ورسوله ثم تردون إلى علم الغيب
والشهادة فينبئكم بما كنتم تعملون ﴿٩٤﴾

94 మీరు వారి వద్దకు తిరిగి వెళ్ళి నప్పుడు, వారు మీ దగ్గరకు వచ్చి సాకులు చెబుతారు. (ఓ ప్రవక్తా!) వారితో ఇలా అను : "సాకులు చెప్పకండి. మీరు చెప్పే ఏ మాటనూ మేము నమ్మబోము. మీ సమాచారమంతా అల్లాహ్ మాకు తెలియజేశాడు. ఇకమీదట కూడా అల్లాహ్, ఆయన ప్రవక్త మీ కార్య కలాపాలను గమనిస్తూనే ఉంటారు. తరువాత మీరంతా గోచరాగోచర విషయాలన్నీ తెలిసిన వానివైపుకు మరలింపబడతారు. మరి మీరు ఏమేమి చేస్తూ ఉండేవారో ఆయన మీకు తెలుపుతాడు."

سيحلفون بالله لكم إذا انقلبتم إليهم لتعرضوا عنهم ۖ
فأعرضوا عنهم ۖ إنهم رجس ۖ ومأواهم جهنم جزاء بما
كانوا يكسبون ﴿٩٥﴾

95 మీరు వారి వద్దకు తిరిగి వెళ్ళి నప్పుడు, మీరు వారిని వారి మానాన వదలిపెడతారన్న ఉద్దేశంతో, వారు మీ ముందు అల్లాహ్‌పై ప్రమాణాలు చేయటం మొదలెడతారు. కాబట్టి మీరు వాళ్ళను వాళ్ళ మానాన వదలిపెట్టండి. వాళ్ళు పరమ అశుద్ధులు. వారు సంపాదించుకున్న దానికి ప్రతిఫలంగా వారి నివాస స్థానం నరకం అవుతుంది.

134. 86, 87వ ఆయతులలో ప్రస్తావించబడిన కపటులే మళ్ళీ యిక్కడ ప్రస్తావనకు వచ్చారు. చిత్తశుద్ధిగల ముస్లింల మానసిక పరిస్థితి ఇలా ఉండగా మరోవైపున కపటుల ధోరణి తద్భిన్నంగా ఉంటుందని తెలియజెప్పడానికే వీళ్ల ఉపమానం ఇవ్వబడింది. మూలంలో **'ఖవాలిఫ్'** అని అనబడింది. ఇది ఖాలిఫతున్‌కు బహువచనం. 'ఖాలిఫతున్' అంటే వెనుక ఉండిపోయినవారు. అంటే మహిళలు, బాలబాలికలు, వికలాంగులు, వృద్ధులు, బలహీనులు. వారు యుద్ధంలో పాల్గొనలేరు. కాని తగు కారణమేదీ లేకుండానే బాధ్యతల నుంచి పలాయనం చిత్తగించే శ్రీమంతులు (కపటులు) ఇక్కడ తీవ్రంగా నిందించబడ్డారు. అకారణంగా ఇలా వెనుక ఉండిపోవటం ఎంతఘోరమైన తప్పిదమో వారికి తెలిసి ఉంటే, వారిలా చేసేవారు కాదు.

96 మీరు వారిపట్ల ప్రసన్నులవుతారన్న ఉద్దేశంతోనే వారు ప్రమాణాలు చేస్తారు. ఒకవేళ మీరు వారి పట్ల ప్రసన్నులైనా అల్లాహ్ మాత్రం ఆ అవిధేయుల పట్ల ప్రసన్నుడు అవడు.[135]

يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾

135. తబూక్ యుద్ధ సందర్భంగా కల్లబొల్లి కబుర్లు చెప్పి, యుద్ధం నుంచి తప్పించుకున్న నయవంచకుల (కపటుల, మునాఫిఖ్‌ల) ప్రస్తావన ఈ (94 – 96) ఆయతులలో ఉంది. దైవప్రవక్త (సఅసం), ప్రవక్త ప్రియసహచరులు క్షేమంగా మదీనాకు తిరిగి వచ్చేసరికి, వారు బిక్కచచ్చిపోయారు. అందరి సమక్షంలోకీ వచ్చి మరోసారి కుంటిసాకులు చెప్పటం మొదలెట్టారు. పదే పదే దేవుని పేర ప్రమాణాలు చేయ సాగారు. ఆ విధంగానయినా ముస్లింల విశ్వాసాన్ని చూరగొనాలన్నది వాళ్ల తాపత్రయం. కాని వాళ్ల మనోభిరామం ఏమిటో అల్లాహ్ తన ప్రవక్తకు తెలియ పరచాడు. వాళ్ల కల్లబొల్లి కబుర్లను నమ్మరాదని కూడా తాకీదు చేశాడు. ఆ మాటే దైవప్రవక్త వాళ్లకు చెప్పేశారు. ఆయన (స) ఇలా అన్నారు : మేము మీ బూటకపు సంజాయిషీని ఎలా నమ్మేది? మీ మాటల్లో ఏ మేరకు వాస్తవం ఉందో సమీప భవిష్యత్తులో మరింత స్పష్టంగా తెలిసిపోతుంది. మీ కార్యకలాపాలను అల్లాహ్ బాగా కనిపెట్టుకుని ఉన్నాడు. దైవప్రవక్త (స) కూడా మీ పోకడలపై, కదలికలపై నిఘా వేసి ఉంచారు. ఒకవేళ అప్పటికీ మీరు ముస్లిములను ఏమార్చగలిగినప్పటికీ, ఆఖరికి మీరంతా మరలి పోవలసింది అల్లాహ్ వద్దకే కదా! మీ లోగుట్టు అంతా ఆయనకు క్షుణ్ణంగా తెలుసు. ఆయన్ని మీరు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ మోసపుచ్చలేరు. మీ చిట్టాపద్దులన్నింటినీ ఆయన మీ ముందుంచేస్తాడు.

మీరు చూసీ చూడనట్లుగా, తెలిసీ తెలియనట్లుగా వ్యవహరిస్తారేమోనని వాళ్లు ఆశలు పెట్టుకున్నారు. అందుకే వారు మాట్లాడితే "దేవుని తోడు" అంటున్నారు. కాబట్టి నువ్వు వాళ్లను వాళ్ల మానాన వదలిపెట్టు. తమ ఆలోచనల రీత్యా, ఆచరణల దృష్ట్యా వాళ్లు పరమ అశుద్ధులు. వారు చేసిన పాపానికి ప్రతిఫలం నరకం తప్ప మరొకటి కాదు.

(ఓ ముహమ్మద్!) నీ మెప్పు పొందాలన్న తాపత్రయంతో వాళ్లు అదేపనిగా ప్రమాణాలు చేస్తారు. వాళ్లు ఒట్టి మూర్ఖులు. వాళ్ల హామీలను నువ్వు నమ్మినా, వారి ఆంతర్యాలలో తిష్ఠవేసివున్న తిరస్కారవైఖరి గురించి అల్లాహ్‌కు తెలియదని ఎలా అనుకున్నారట?! ఒకవేళ నువ్వు వారిని నమ్మినా, ఆ అవిధేయులను దేవుడు మాత్రం నమ్మడు.

97 పల్లెటూరి బైతులు అవిశ్వాసం, కాపట్యంలో మరింత కరడుగట్టిన వారు.[136] అల్లాహ్ తన ప్రవక్తపై అవతరింపజేసిన ఆదేశాల గురించి వారికి తెలియకుండా ఉండే అవకాశాలు ఎక్కువ.[137] అల్లాహ్ మహా జ్ఞాని. గొప్ప వివేకవంతుడు.

اَلْاَعْرَابُ اَشَدُّ كُفْرًا وَّنِفَاقًا وَّاَجْدَرُ اَلَّا يَعْلَمُوْا حُدُوْدَ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿٩٧﴾

98 తాము ఖర్చుపెట్టేదంతా ఒకవిధంగా తమపై విధించబడిన జరిమానా[138] అని భావించేవారు కూడా ఈ పల్లెవాసులలో కొందరున్నారు.[139] మీపై చెడ్డ కాలం[140] ఎప్పుడు వస్తుందా! అని వారు ఎదురు చూస్తున్నారు. చెడ్డకాలం వాళ్లపైనే వచ్చి పడుతుంది.[141] అల్లాహ్ అంతా వినేవాడు, అన్నీ ఎరిగినవాడు.

وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يَّتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَّيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَآئِرَ ۗ عَلَيْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ ۗ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٩٨﴾

136. ఇంతవరకూ మదీనా నగరంలో నివసించే కపటుల గురించి వచ్చింది. మదీనా చుట్టుప్రక్కల గల పల్లెప్రాంతాలలో కూడా మరికొంతమంది కపటులు ఉండేవారు. వీరిని 'ఆరాబ్' అని అనేవారు. 'ఆరాబీ' దీని ఏకవచనం. నగరవాసుల, పట్టణవాసుల సభ్యతా సంస్కారాలతో పోల్చిచూస్తే వీళ్లలో మొరటుతనం, కరకుతనం మరీ ఎక్కువ. అవిశ్వాసం, కాపట్యం విషయంలో కూడా అదే పరిస్థితి! అంటే పట్టణ ప్రాంతాలలో నివసించే కపటులకన్నా పల్లె ప్రాంతాల కపటులు మరింత కర్కశులుగా ఉండేవారు. ఆ మాటకొస్తే దైవాదేశాల గురించి కూడా వారికి అంతగా తెలీదు. ఈ ఆయతులో వారి గురించే చెప్పబడింది. కొన్ని హదీసుల ద్వారా కూడా ఈ పల్లెటూరి బైతుల ప్రవర్తన ఎలా ఉండేదో తెలుస్తోంది. ఉదాహరణకు : ఒకసారి కొంతమంది పల్లెటూరి బైతులు (ఆరాబీలు) దైవప్రవక్త (సఅసం) సన్నిధికి వచ్చారు. "ఏమిటీ, మీరు చిన్న పిల్లలను ముద్దాడుతున్నారా?" అని వారు ఆశ్చర్యంగా అడిగారు. "అవును" అని ప్రవక్త సహచరులు (రజి) జవాబిచ్చారు. "దైవసాక్షి! మేము మాత్రం అలా ముద్దుపెట్టుకోము" అని వాళ్ళు అన్నారు. దానికి దైవప్రవక్త (స), "దేవుడు మీ మనసుల్లో నుంచి దయాదాక్షిణ్యాలను, ప్రేమానురాగాలను తీసివేస్తే దానికి నేనేం చేయను?" అని చురక అంటించారు (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ అదబ్; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ ఫజాయెల్).

137. ఎందుకంటే వారు నగరానికి దూరాన ఉండేవారు. దైవం మరియు దైవప్రవక్త (స) వారి ఉపదేశాలను వినే అవకాశం వారికి చాలా తక్కువగా లభించింది.

99 మరి ఈ పల్లెజనులలోనే అల్లాహ్‌ను, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించేవారు కూడా ఉన్నారు. తాము ఖర్చుపెట్టే సొమ్మును దైవ సామీప్యం పొందే, దైవప్రవక్త వేడుకోలుకు (దుఆకు) సాధనంగా ఉపయోగపడే వస్తువుగా వారు తలపోస్తారు.[142] తెలుసుకోండి! వారు చేసే ఈ ఖర్చు నిశ్చయంగా వారి యెడల సామీప్య సాధనం అవుతుంది. అల్లాహ్ తప్పకుండా వారిని తన కారుణ్యంలో చేర్చుకుంటాడు.[143] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ క్షమాశీలుడు, దయామయుడు.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ ۚ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ ۚ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾

138. మూలంలో **'మగ్‌రమ్'** అని చెప్పబడింది. అసలు ఇది "గుర్‌మున్" నుంచి వచ్చింది. పరిహారాన్ని, జరిమానాను 'గుర్‌మున్' అంటారు. ఈ ఆయతుకు భావం ఏమిటంటే దైవమార్గంలో ఖర్చు పెట్టాలంటే కపటులకు మనసొప్పేది కాదు. గత్యంతరం లేక ఖర్చుపెడుతున్నట్లు భావించేవారు.

139. ఇప్పుడు ఈ పల్లెవాసులలో రెండు రకాల వారున్నారు. వీరు మొదటి రకానికి చెందినవారు.

140. అరబీలో **'దవాయిర్'** అని అనబడింది. ఇది 'దాయిరతున్'కు బహువచనం. దాయిరతున్ అంటే కాలచక్రం. ఇక్కడ కష్టం, ఆపద అని భావం. కాలచక్రంలో ఎగుళ్లు దిగుళ్లు సహజమే. అయితే ముస్లింలపై కష్టకాలం వస్తే బావుండునని వాళ్లు అనుకుంటూ ఉండేవారు.

141. యదార్థానికి వారి దుష్ట సంకల్పం మూలంగా చెడ్డకాలం వారిపైనే వచ్చిపడుతుంది. వారే దానికి అర్హులు. లేక చెడ్డకాలం వారిమీదే పడుగాక! అని ఇది వారికి శాపం కావచ్చు.

142. వీరు పల్లెవాసుల్లో రెండవ కోవకు చెందినవారు. పట్టణ ప్రాంతాలకు కడు దూరాన ఉన్నప్పటికీ అల్లాహ్‌ను, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించే భాగ్యం అల్లాహ్ వీరికి వొసగాడు. విశ్వాసం (ఈమాన్) చలువ వల్ల అల్లాహ్ వారిలోని అజ్ఞానాన్ని, అనాగరికతను కూడా పారద్రోలాడు. తత్ఫలితంగా వారు దైవమార్గంలో చేసే ఖర్చును జరిమానాగా భావించేబదులు దైవసామీప్యాన్ని పొందే అత్యుత్తమ సాధనంగా తలపోసేవారు. తాము చేసే దానధర్మాల ద్వారా దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి దీవెనలు లభిస్తాయని భావించేవారు. దానధర్మాలు చేసే వారికోసం మహాప్రవక్త (సఅసం) దుఆ (వేడుకోలు) చేసేవారని

100 ముహాజిర్లలో, అన్సార్లలో ప్రప్రథమంగా ముందంజవేసిన వారితోనూ, తరువాత చిత్తశుద్ధితో వారిని అనుసరించిన వారితోనూ[144] అల్లాహ్ ప్రసన్నుడయ్యాడు.[145] వారు అల్లాహ్ పట్ల ప్రసన్నులయ్యారు. క్రింద కాలువలు ప్రవహించే (స్వర్గ) వనాలను అల్లాహ్ వారి కోసం సిద్ధంచేసి ఉంచాడు. వాటిలో వారు కలకాలం ఉంటారు. గొప్ప సాఫల్యం అంటే ఇదే.

وَالسّٰبِقُوْنَ الْاَوَّلُوْنَ مِنَ الْمُهٰجِرِيْنَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِيْنَ اتَّبَعُوْهُمْ بِاِحْسَانٍ ۙ رَّضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ تَحْتَهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ؕ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿١٠٠﴾

దీనిద్వారా సంకేతం లభిస్తోంది. తన వద్దకు 'సదఖా' ను తెచ్చిన ఒక వ్యక్తినుద్దేశించి, "ఓ అల్లాహ్! అబూ ఔఫా కుటుంబీకులపై కారుణ్యాన్ని కురిపించు" అని ఆయన దుఆ చేశారు (సహీహ్ బుఖారీ : హదీసు నెంబరు – 4166; సహీహ్ ముస్లిం – హదీసు నెంబరు: 756).

143. దైవకారుణ్యం వారికి ప్రాప్తిస్తుందన్న దానికి, వారు దైవకారుణ్యానికి అర్హులు అన్నదానికి ఇది ప్రబల తార్కాణం.

144. ఈ ఆయతులో మూడు వర్గాల గురించి చెప్పబడింది. 1. ముహాజిర్లు 2. అన్సారులు 3. ముహాజిర్లను, అన్సార్లను చిత్తశుద్ధితో అనుసరించేవారు.

1. ముహాజిర్లు : ఇస్లాం ధర్మం కోసం దైవాజ్ఞపై, దైవప్రవక్త ఆదేశంపై మక్కా తదితర ప్రాంతాల నుంచి మదీనాకు వలసపోయినవారు. దీనికోసం తమ ఇల్లూ వాకిలినీ, ఆస్తిపాస్తులను, ఆప్తులను సయితం వదులుకున్నవారు.

2. అన్సారులు : మదీనాలో నివసించే విశ్వాసులు. వీరు అడుగడుగునా దైవప్రవక్త (సఅసం)కు ఆదరువుగా నిలిచారు. దైవమార్గంలో మదీనాకు ప్రస్థానం (హిజ్రత్) చేసి వచ్చిన ముహాజిర్లను అన్నివిధాలా ఆదుకున్నారు. వారిని తమ అన్నదమ్ముల్లా చూసుకున్నారు. వారికోసం తమ సర్వస్వాన్నీ త్యాగం చేయడానికి సిద్ధమయ్యారు. ఈ రెండు వర్గాల గురించి ప్రస్తావిస్తూ వారిలో "ప్రప్రథమంగా ముందంజవేసిన వారు" (సాబిఖూన్, అవ్వలూన్) అని చెప్పటం గమనార్హం. ఇంతకీ ముందంజ వేసిన ఆ ధన్యజీవులు ఎవరు?– ఈ విషయంలో వ్యాఖ్యాతల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలు వ్యక్తమయ్యాయి. రెండు ఖిబ్లాల వైపుకు తిరిగి నమాజ్ చేసిన తొల్దొలి ముస్లింలు – అంటే బైతుల్ మఖ్దిస్ ఖిబ్లాగా ఉన్నకాలంలోనే ఇస్లాం స్వీకరించిన ముహాజిర్ మరియు అన్సారులు 'సాబిఖూన్ అవ్వలూన్'గా పరిగణించబడతారని కొంతమంది పండితులు

وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنٰفِقُوْنَ ۛؕ وَمِنْ اَهْلِ
الْمَدِيْنَةِ ۛ مَرَدُوْا عَلَى النِّفَاقِ ۫ لَا تَعْلَمُهُمْ ؕ نَحْنُ
نَعْلَمُهُمْ ؕ سَنُعَذِّبُهُمْ مَّرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّوْنَ اِلٰى عَذَابٍ عَظِيْمٍ ۚ ﴿۱۰۱﴾

101 ఇకపోతే; మీ చుట్టుప్రక్కల ఉండే పల్లెవాసులలోనూ, మదీనాలో నివసించే వారిలోనూ కొందరు వంచకులు (మునాఫిక్‌లు) ఉన్నారు. వారు వంచనలో మహా మొండివారు.[146] (ఓ ప్రవక్తా!) నువ్వు వారిని ఎరుగవు.[147] వారెవరో మాకు తెలుసు. మేము వారికి రెట్టింపు శిక్షను విధిస్తాము.[148] అనంతరం వారు ఘోరమైన శిక్ష వైపుకు తరలించ బడతారు.

భావించగా, హుదైబియా ఒడంబడిక సందర్భంగా 'బైతె రిజ్వాన్' (రిజ్వాన్ ప్రమాణం)లో పాల్గొన్న సహాబీలు వీరు అని మరికొంతమంది విద్వాంసులు అభిప్రాయపడ్డారు. బద్ర్ రణరంగంలో పాల్గొన్నవారని ఇంకొంతమంది చెప్పారు. ఇమామ్ షౌకానీ దృష్టిలో పైన ప్రస్తావించబడిన వారంతా ఈ అత్యుత్తమ శ్రేణికి చెందినవారే.

3. చిత్తశుద్ధితో ముహాజిర్లను, అన్సార్లను అనుసరించేవారు : వీరు బహుశా తాబయీలు అయి ఉంటారనీ, దైవప్రవక్త (సఅసం) ను తమ కళ్లతో చూడకపోయి నప్పటికీ ప్రవక్త ప్రియసహచరుల (రజి) జీవితాలను చూసి, ప్రభావితులై వారిని ఖచ్చితంగా అనుసరించినవారని కొంతమంది అభిప్రాయపడ్డారు. కాగా; ప్రళయదినం వరకూ ముహాజిర్లను, అన్సార్లను ప్రేమిస్తూ వారి అడుగుజాడలలో నడిచే ముస్లింలంతా ఈ కోవలోకి వస్తారని మరికొంతమంది పండితులు సూత్రీకరించారు.

145. "అల్లాహ్ వారితో ప్రసన్నుడయ్యాడు" అంటే అల్లాహ్ వారి సత్కర్మలను ఆమోదిం చాడనీ, మానవ సహజమైనవారి దౌర్బల్యాలను క్షమించాడని అర్థం. ఒకవేళ ఆయన గనక అప్రసన్నుడై ఉంటే వారికి స్వర్గలోక శుభవార్త ఇవ్వబడి ఉండేది కాదు. దేవుని ఈ ప్రసన్నత తాత్కాలికమైనది కాదు, అది శాశ్వితమైనది. అల్లాహ్ వారి తప్పులను మన్నించి వారిపట్ల సంతుష్టుడైనప్పుడు మనం ఆ మహనీయుల జీవితాలపై, వారి చర్యలపై విమర్శనాత్మక వ్యాఖ్యలు చేయటం ఎంతమాత్రం తగదు. పైగా మనం వారి జీవితాలను ఆదర్శంగా తీసుకోవాలి. నిజాయితీగా వారిని అనుసరిస్తే అది దైవప్రసన్నతను చూరగొనే సాధనమవుతుంది. ఒకవేళ మనం ఆ మహనీయుల పట్ల వైరభావం గానీ, ద్వేషంగానీ పెంచుకున్నామంటే అది దేవుని అప్రసన్నతకు కారణం కావచ్చు.

146. మూలంలో **"మరదూ అలన్నిఫాఖ్"** అని ఉంది. అరబీలో 'మరద' లేక 'తమర్రద' అనే పదాలకు నునుపు, జారుడుతనం, ఒకటిగా నుండటం అనే అర్థాలు వస్తాయి.

102 తమ తప్పులను ఒప్పుకున్నవారు[149] మరికొందరున్నారు. వారు మిశ్రమమైన కర్మలు చేశారు – కొన్ని సత్కార్యాలు, కొన్ని దుష్కార్యాలు![150] అల్లాహ్ వారి పశ్చాత్తాపాన్ని స్వీకరిస్తాడన్న ఆశ ఉంది.[151] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అపారంగా క్షమించేవాడు, అమితంగా కరుణించేవాడు.

وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ١٠٢

103 (ఓ ప్రవక్తా!) నువ్వు వారిని పరిశుద్ధపరచటానికీ, వారిని తీర్చిదిద్దటానికీ వారి సంపదల నుంచి దానాలను తీసుకో. వారి బాగోగుల కోసం

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ١٠٣

అందుకే ఆకులులేని కొమ్మను, వెంట్రుకలు ఉండని గుర్రాన్ని, అలాగే ముఖంపై వెంట్రుకలు మొలవని పిల్లవాణ్ణి కూడా అరబీలో 'అమ్‌రద్' అని అంటారు. మొత్తానికి పై ఆయతులో 'మరదూ అలన్నిఫాఖ్' అంటే కాపట్యం కోసం వారు తమను అంకితం చేసుకున్నారు, కాపట్యంలో రాటుదేలారు, దానిమీద పాతుకుపోయారు అని భావం.

147. ఈ వాక్యం ద్వారా అంతిమ దైవప్రవక్త (స)కు అగోచర విషయాల జ్ఞానం లేదని స్పష్టంగా బోధపడుతున్నది. అంతిమ దైవప్రవక్త (స)కు రహస్య విషయాల జ్ఞానం ఉందని వితండవాదన చేసే ప్రబుద్ధుల (అహ్లె బిద్అతీల)కు ఈ వాక్యం కనువిప్పు కలిగించాలి!

148. రెట్టింపు శిక్ష అంటే ఒకటి ప్రాపంచిక జీవితంలో కలిగే పరాభవం, మరొకటి పరలోక శిక్ష అని కొంతమంది వ్యాఖ్యానించారు. ప్రపంచంలోనే ఈ రెట్టింపు శిక్ష పడుతుందని మరికొంతమంది అభిప్రాయపడ్డారు.

149. బలమైన కారణమేదీలేకుండా, కేవలం సోమరితనం మూలంగా తబూక్ పోరాటానికి వెళ్ళలేకపోయిన నికార్సయిన ముస్లింలనుద్దేశ్యించి ఈ విధంగా అనబడింది. వారు తమ తప్పును ఒప్పుకోవటమే గాక, దైవనిర్ణయం కోసం నిరీక్షించారు.

150. 'సత్కార్యాలు' అంటే యుద్ధానికి ముందు వారు చేసుకున్న మంచిపనులు. 'దుష్కార్యాలు' అంటే తబూక్ యుద్ధానికి వారు సకాలంలో బయలుదేరక పోవటం.

151. అల్లాహ్ 'ఆశ ఉంది' అని అన్నాడంటే, ఇక అది తప్పకుండా జరుగుతుందనే అర్థం. నిజాయితీగా చెందిన పశ్చాత్తాపాన్ని ఆయన తప్పకుండా సమ్మతిస్తాడు. ఎట్టకేలకు జరిగింది కూడా అదే. అల్లాహ్ తన దయతో వారివైపుకు మరలి, వారి తప్పులను క్షమించాడు.

ప్రార్థించు.[152] నిస్సందేహంగా నీ ప్రార్థన (దుఆ) వల్ల వారికి శాంతి లభిస్తుంది. అల్లాహ్ అంతా వినేవాడు, అన్నీ తెలిసిన వాడు.

104 ఏమిటీ, అల్లాహ్‌యే తన దాసుల పశ్చాత్తాపాన్ని స్వీకరిస్తాడనీ, దానధర్మాలను ఆమోదిస్తాడనీ,[153] పశ్చాత్తాపాన్ని అంగీకరించటంలోనూ, దయజూపటంలోనూ అల్లాహ్‌యే మేటి అనీ వారికి తెలియదా?

أَلَمْ يَعْلَمُوٓا أَنَّ ٱللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ ٱلتَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِۦ وَيَأْخُذُ ٱلصَّدَقَٰتِ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١٠٤

152. ఇది సర్వసాధారణమైన ఆదేశం. ఇక్కడ 'సదఖా' (దానం) అంటే అర్థం విధిగా చెల్లించవలసిన దానమూ (జకాత్) కావచ్చు లేక స్వచ్ఛందంగా చెల్లించే దానమూ (సదఖయె నాఫిలా) కావచ్చు. ఈ దానధర్మాల ద్వారా వారిని పరిశుద్ధపరచమనీ, వారి జీవితాలను తీర్చిదిద్దమనీ అల్లాహ్ తన అంతిమ ప్రవక్త (స)ను ఆదేశించాడు. ఈ వాక్యం ద్వారా తేటతెల్లమయ్యే ఒక ముఖ్యాంశం ఏమిటంటే దానధర్మాలు మనిషి నీతీ నడవడికలను సంస్కరిస్తాయి. అతని ఆచరణలను చక్కదిద్దుతాయి. అదీగాక దానధర్మాలు ఒక విశ్వాసిలోని విశ్వసనీయతను, చిత్తశుద్ధినీ వ్యక్తపరుస్తాయి. 'సదఖా' ఇచ్చేవాడు తన ఈమాన్ (విశ్వాసం)లో 'సాదిఖ్' (సత్యసంధుడు) అయి ఉంటాడు. ఈ ఆయతు ద్వారా బోధపడే మరో ముఖ్యాంశం ఏమిటంటే సదఖా వసూలు చేసే వ్యక్తి సదఖా ఇచ్చే వారి కోసం ప్రార్థించాలి (దుఆ చేయాలి). తన ప్రవక్తకు సయితం అల్లాహ్ ఆ మేరకు ఆదేశించాడు. ఈ ఆదేశానుసారం దైవప్రవక్త (స) దుఆ చేసేవారు కూడా. సర్వసాధారణమైన ఈ ఆదేశం ద్వారా తెలిసేదేమంటే జకాత్‌ను వసూలు చేసే బాధ్యత సమకాలీన పరిపాలకునిపై ఉంటుంది. ఒకవేళ ఎవరయినా ఈ మొత్తాన్ని ఇవ్వడానికి నిరాకరిస్తే హజ్రత్ అబూబక్ర్ (రజి), మరియు ఇతర సహాబీల వైఖరిననుసరించి వాళ్లకు వ్యతిరేకంగా జిహాద్ (యుద్ధం) చేయటం అవసరం (ఇబ్నె కసీర్).

153. "దానధర్మాలను ఆమోదిస్తాడు" అంటే వాటిలో సమృద్ధిని కలిగిస్తాడు. వాటిని పెంచుతాడు. (అయితే ఆ సొమ్ము ధర్మసమ్మతమైన పద్ధతిలోనే సంపాదించబడి ఉండాలి). హదీసులో ఈ విధంగా చెప్పబడింది : "మీలో ఒక వ్యక్తి గుర్రపు పిల్లను పెంచిపోషించినట్లే అల్లాహ్ మీ సదఖాను (దానాన్ని) పెంచిపోషిస్తాడు. కడకు ఒక ఖర్జూర పండుకు సమానంగా ఉండే దానం (ప్రవర్ధమానమై) ఉహుద్ పర్వతంలా తయారవుతుంది"

105 (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు : "మీ పనులు మీరు చేస్తూపోండి. మీ పనులను అల్లాహ్ స్వయంగా చూస్తాడు. ఆయన ప్రవక్త మరియు విశ్వాసులు కూడా (చూస్తారు). గోప్యమైన వాటినీ, బహిరంగ మైన వాటినీ ఎరిగినవాని వద్దకు మీరు ఎలాగూ మరలక తప్పదు. మీరు చేస్తూ ఉన్న దాన్నంతటినీ ఆయన మీకు తెలియ జేస్తాడు.[154]

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝١٠٥

106 ఇంకా కొందరున్నారు – వాళ్ల వ్యవహారం దైవాదేశం వచ్చేవరకూ వాయిదా వేయబడింది.[155] అల్లాహ్ వారిని శిక్షించనూవచ్చు[156] లేదా క్షమించనూ వచ్చు.[157] అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, వివేకవంతుడు.

وَآخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝١٠٦

అని మహనీయ ముహమ్మదు (స) వారు ప్రవచించారు (సహీహ్ బుఖారీ– కితాబుజ్జకాత్; ముస్లిం – కితాబుజ్జకాత్).

154. మీ కర్మలను ఒక్క అల్లాహ్‌యేకాదు, దైవప్రవక్త (సఅసం), ప్రవక్త సహచరులైన విశ్వాసులు కూడా గమనిస్తారు. ఈ మాటలు కపటులను ఉద్దేశించి చెప్పబడ్డాయి. వారి ఉద్దేశాలు ఎటువంటివో అల్లాహ్ తన ప్రవక్తకు తెలియజేయగా, సందర్భాన్ని అవసరాన్ని బట్టి ప్రవక్త కూడా తన సహచరులకు ఆ కపటుల కర్మలను గురించి కొన్ని విషయాలు తెలియపరుస్తూ ఉంటారు. తద్వారా ముస్లింలు జాగ్రత్తపడతారు.

155. తబూక్ యుద్ధ సందర్భంగా వెనుక ఉండిపోయిన వారిలోని ఒక వర్గం కపటులదైతే, ఏ కారణమూ లేకుండా – బద్ధకం మూలంగా – వెనుక ఉండిపోయిన వారు మరికొందరు. అయితే వీళ్లు కుంటిసాకులు చెప్పి తప్పించుకునే ప్రయత్నం చేయకుండా తమ తప్పిదాన్ని ఒప్పుకున్నారు. కాని అప్పటికప్పుడే వారికి క్షమాభిక్ష లభించలేదు. వాళ్ల వ్యవహారం దైవానికి అప్పగించబడింది. ఆ వర్గం గురించిన ప్రస్తావనే యిక్కడ వచ్చింది. ఆ విధంగా చేసిన తప్పును ఒప్పుకున్న వారు మొత్తం ముగ్గురు. వారి వృత్తాంతం మున్ముందు రాబోతుంది.

156. ఒకవేళ వారు తమ తప్పుపై హటం చేస్తే అల్లాహ్ వారిని శిక్షిస్తాడు.

157. వారు గనక మనస్ఫూర్తిగా పశ్చాత్తాపం చెందితే అల్లాహ్ వారిని క్షమిస్తాడు.

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِن
قَبْلُ ۚ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ ۖ وَاللَّهُ يَشْهَدُ
إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ١٠٧

107 (కపటులలో) మరికొంతమంది కూడా ఉన్నారు – కీడు కలిగించే, అవిశ్వాసంతో కూడిన మాటలు చెప్పుకునే ఉద్దేశంతో, విశ్వాసుల మధ్య చీలికను తెచ్చే లక్ష్యంతో, అంతకు మునుపు అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తను వ్యతిరేకించిన వ్యక్తికి ఆసరా ఇచ్చే ఆలోచనతో వారు ఒక మస్జిదును నిర్మించారు.[158] (ఈ కట్టడాన్ని నిర్మించటంలో) తమ ఉద్దేశం మేలు చేయటం తప్ప మరొకటి కాదని వారు ప్రమాణాలు చేస్తారు. వారు అబద్ధాల కోరులన్న విషయానికి అల్లాహ్‌యే సాక్షి.[159]

158. కపటుల ఓ తుచ్ఛమైన చేష్ట గురించి ఇక్కడ ప్రస్తావించటం జరిగింది. వారు ఒక మస్జిదును నిర్మించారు. వర్షాలు కురుస్తున్నప్పుడు, చలిగాలులు వీస్తున్నప్పుడు తమలోని బలహీనులు, వృద్ధులు దూరం నుంచి మస్జిదె నబవీ వరకూ రావటం కష్టంగా ఉందనీ, వారి సౌలభ్యం కోసమే తాము మరొక మస్జిదును కట్టామని వారు దైవప్రవక్త (స) ను నమ్మబలికారు. తమరు గనక ఓసారి ఆ మస్జిదుకు వచ్చి నమాజు చేస్తే తమకు ఎంతో శుభం కలుగుతుందని దైవప్రవక్త (సఅసం)కు విజ్ఞప్తి చేశారు. కాని ఆ సమయంలో ఆయన (సఅసం) తబూక్‌కు బయలుదేరుతున్నారు. ప్రయాణం నుంచి తిరిగి వచ్చాక, అక్కడికి వచ్చి నమాజు చేస్తానని వాగ్దానం చేశారు. అయితే తబూక్ నుంచి తిరిగి వస్తున్నప్పుడు అల్లాహ్, వహీ ద్వారా ఆ మస్జిదు నిర్మాణం వెనుక ఉన్న దురుద్దేశాలను బట్టబయలు చేశాడు. ముస్లింల మధ్య మనస్పర్థలను సృష్టించటం, అవిశ్వాసాన్ని వ్యాపింపజేయటం, దైవానికి, దైవప్రవక్తకు శత్రువుగా వ్యవహరిస్తున్నవారి కోసం ఆసరాను సమకూర్చటం వారి అసలు ఉద్దేశమని తెలిసిపోయింది.

159. అంటే అబద్ధపు ప్రమాణాలు చేసి వారు దైవప్రవక్తను మోసగించాలనుకున్నారు. అయితే వారి కుటిల పన్నాగాల నుంచి అల్లాహ్ తన ప్రవక్తను కాపాడాడు. వారి సంకల్పంలో ఏమాత్రం శుద్ధిలేదనీ, వారు చెబుతున్నదంతా అబద్ధమని అల్లాహ్ తెలియజేశాడు.

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا ۚ لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ
أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ ۚ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُوا ۚ وَاللَّهُ
يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾

108 నువ్వు ఎన్నడూ అందులో నిలబడకు.[160] అయితే తొలి నాటి నుంచే భయభక్తుల పునాదిపై నిర్మించ బడిన మస్జిదు నువ్వు నిలబడటానికి అన్ని విధాలా తగినది.[161] బాగా పరిశుద్ధతను పొందటాన్ని ఇష్టపడేవారు అందులో ఉన్నారు.[162] బాగా పరిశుద్ధతను పాటించే వారిని అల్లాహ్ ప్రేమిస్తాడు.

160. అంటే – లోగడ నువ్వు చేసిన వాగ్దానాన్ననుసరించి ఆ మస్జిదుకు వెళ్ళకు అని అల్లాహ్ ఆదేశించాడు. ఈ ఆదేశాన్ని ఆయన (స) శిరసావహించటమే గాక కొంతమంది సహచరులను పంపి ఆ కట్టడాన్ని కూల్చివేయించారు. దీని ఆధారంగానే ఆరాధన కోసం గాక కేవలం ముస్లింల ఐకమత్యాన్ని కొల్లగొట్టే ఉద్దేశంతో నిర్మించబడే మస్జిదును విద్వాంసులు "మస్జిదె జిరార్" గా అభివర్ణిస్తారు. ముస్లింలలోని చీలికను నివారించటానికీ, వారి సంఘటిత వ్యవస్థకు విఘాతం కలగకుండా ఉండటానికి అటువంటి మస్జిదులను కూల్చివేయటం అవసరమని కూడా పండితులు అభిప్రాయ పడుతున్నారు.

161. అన్ని విధాలా తగిన ఆ మస్జిదు ఇంతకీ ఏది? "మస్జిదె ఖుబా" నేపథ్యంలో ఇలా అనబడిందా? లేక 'మస్జిదె నబవీ' ని దృష్టిలో పెట్టుకుని ఈ విధంగా ఉపదేశించ బడిందా? ఈ విషయమై పండితుల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. ఈ రెండు మస్జిదులకూ ఈ ఆదేశం వర్తిస్తుందని సలఫ్‌లోని ఒక వర్గం భావించింది.

ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ ఇలా అంటున్నారు : ఈ వాక్యం మస్జిదె ఖుబా నేపథ్యంలో అనబడిందని అనుకుంటే, కొన్ని హదీసుల ద్వారా భయభక్తుల ప్రాతిపదికపై నిర్మించబడిన మస్జిదు 'మస్జిదె నబవీ' అని తెలుస్తోంది. ఈ రెండింటి మధ్య వ్యాఘాతం కూడా లేదు. ఒకవేళ తొలినాటి నుంచే మస్జిదె ఖుబాలో ఈ గుణం (భయభక్తుల గుణం) సమృద్ధిగా ఉందని అనుకుంటే, మస్జిదె నబవీ ఆసాంతం భయభక్తులతో తొణకిసలాడుతూ ఉంది.

162. పరిశుద్ధతను బాగా పాటించే ఈ సజ్జనులు ఎవరు? వారు ఖుబా వాసులని హదీసు ద్వారా రూఢీ అవుతోంది. "అల్లాహ్ మీ శుచీ శుభ్రతలను కొనియాడాడు, ఇంతకీ మీరు ఏం చేస్తారు?" అని దైవప్రవక్త (స) వాళ్లను ఒకసారి దర్యాప్తు చేయగా, "మేము మట్టి పెడ్డలను ఉపయోగించటంతో పాటు, నీరును కూడా ఉపయోగిస్తాం" అని వారు వివరించారు (ఇబ్నె కసీర్).

109 తన కట్టడాన్ని దైవభీతి, దైవప్రసన్నతల పునాదిపై కట్టినవాడు ఉత్తముడా? లేక కూలిపోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్న ఏదైనా లోయ యొక్క డొల్ల అంచున తన కట్టడాన్ని కట్టినవాడు ఉత్తముడా? అటు పిమ్మట అది అతనితోపాటే నరకాగ్నిలో పడిపోయింది.[163] ఇలాంటి దుర్మార్గులకు అల్లాహ్ సన్మార్గం చూపడు.

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾

110 (తమ మనసుల్లోని) అనుమానం మూలంగా వారు కట్టిన ఆ కట్టడం నిత్యం వారి హృదయాలను (ముల్లు మాదిరిగా) కెలుకుతూనే ఉంటుంది. వారి హృదయాలు పగిలి తునాతునకలైపోతే అది వేరే విషయం.[164] అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, వివేక సంపన్నుడు.

لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَن تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ ఇలా వ్యాఖ్యానించారు: "ఒకే ఒక్కడైన అల్లాహ్‌ను మాత్రమే ఆరాధించాలన్న సత్సంకల్పంతో నిర్మించిన పురాతన మస్జిదులలో నమాజ్ చేయటం అభిలషణీయం అన్న దానికి ఈ ఆయతు నిదర్శనం. అలాగే సజ్జనులు పాల్గొనే సామూహిక నమాజుకు హాజరవటం, శుచీ శుభ్రతల విషయంలో చాలా ఖచ్చితంగా ఉండేవారితో కలసి నమాజు చేయటం కూడా అభిలషణీయమే."

163. ఈ ఆయతులో కపటి కర్మలకు – విశ్వాసి కర్మలకు మధ్య ఉండే స్పష్టమైన వ్యత్యాసం తెలియజేయడానికి ఈ ఉపమానం ఇవ్వబడింది. విశ్వాసి ఎప్పుడు ఏ మంచి పనిచేసినా అది దైవభీతి, దైవప్రసన్నతలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. కాగా; కపటి చేసే సత్కార్యం ప్రదర్శనా బుద్ధితో కూడుకుని ఉంటుంది. లేదా దాని వెనుక మరేదైనా దురుద్దేశం ఉండి ఉంటుంది. అతని ఈ సదాచరణ నీరు ప్రవహించే లోయప్రక్కన గల ఇసుక గట్టు లాంటిది. ఆ నీరు వేగంగా ప్రవహిస్తూ క్రింది నుంచి నేలను కొద్దికొద్దిగా కోస్తూ ఉంటుంది. తత్కారణంగా ఆ గట్టు ఏమాత్రం భరోసాలేనిది. అక్కడ కట్టబడిన కట్టడం ఏ క్షణంలోనయినా – పేకమేడలా – కుప్పకూలిపోవచ్చు. మదీనా నగరంలో కపటులు నిర్మించిన మస్జిదు కూడా అలాంటిదే. అది వారిని నరకాగ్నిలో పడవేయటం ఖాయం.

164. హృదయాలు తునాతునకలై పోవటం అంటే, మృత్యువు వారిని కబళించే వరకూ

111 నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ ముస్లింల నుండి, వారి ధన ప్రాణాలను స్వర్గానికి బదులుగా కొన్నాడు.[165] వారు అల్లాహ్ మార్గంలో పోరాడుతారు; చంపుతారు, చంపబడతారు. దీనిపై తౌరాతులోనూ, ఇంజీలులోనూ, ఖుర్ఆన్‌లోనూ సత్యమైన వాగ్దానం చేయబడింది. వాగ్దానాన్ని నెరవేర్చటంలో అల్లాహ్‌ను మించిన వాడెవడుంటాడు?[166] కాబట్టి మీరు ఖరారు చేసిన ఈ వర్తకానికిగాను సంబర పడండి.[167] ఘన విజయం అంటే ఇదే.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم
بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ ۚ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَ
يُقْتَلُونَ ۖ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنجِيلِ
وَالْقُرْآنِ ۚ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ ۚ فَاسْتَبْشِرُوا
بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُم بِهِ ۚ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

112 వారు ఎలాంటి వారంటే; (దైవ సన్నిధిలో) పశ్చాత్తాపం చెందుతూ, ఆరాధనలు చేస్తూ ఉంటారు, అల్లాహ్ స్తోత్రం చేస్తారు, ఉపవాసాలుంటారు (లేక అల్లాహ్ మార్గంలో భూమి మీద సంచారం చేస్తూ ఉంటారు), అల్లాహ్ సమక్షంలో వంగుతూ, సాష్టాంగపడుతూ ఉంటారు.

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ
السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنكَرِ

వారు తలపెట్టిన విచ్ఛిన్నకర పని వారి గుండెల్లో సందేహపు గునపంలా గుచ్చుకుంటూనే ఉంటుంది. తద్వారా వారి హృదయాల్లోని కాపట్యం మరింత పెరుగుతుంది. వారు పోయి నరకాగ్నిలో పడేవరకూ అంతే.

165. విశ్వాసుల ధనప్రాణాలను స్వర్గానికి బదులుగా కొన్నానని అల్లాహ్ చెప్పటం ఆయన మహదనుగ్రహానికి ఒక నిదర్శనం. ఎందుకంటే ధనప్రాణాలు కూడా స్వయంగా అల్లాహ్ ప్రసాదించినవే. వాటిని తన మార్గంలో వెచ్చించినందుకు అమూల్యమైన స్వర్గాన్ని ప్రసాదిస్తానని అనటం గొప్ప కటాక్షం. ఎంత చక్కని బేరం ఇది!

166. సత్యమైన ఈ వాగ్దానాన్ని అల్లాహ్ వెనుకటి గ్రంథాలలోనూ చేశాడు. ఖుర్ఆన్ గ్రంథంలోనూ చేశాడు. వాగ్దానాన్ని నెరవేర్చటంలో అల్లాహ్‌కు సాటి రాగల వారెవరుంటారు?

167. ముస్లింల నుద్దేశించి ఈ మాటలనబడుతున్నాయి. అయితే ముస్లింలు ఈ వాణిజ్య వ్యవహారం చేసినప్పుడు మాత్రమే వారికి ఈ శుభవార్త వర్తిస్తుంది. అంటే దైవమార్గంలో ధనప్రాణాలను అర్పించటానికి వారు ఎన్నడూ వెరవకూడదు.

وَالْحٰفِظُوْنَ لِحُدُوْدِ اللّٰهِ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۝١١٢

మంచి పనుల గురించి ప్రబోధిస్తూ, చెడు విషయాల నుంచి నిరోధిస్తూ ఉంటారు. ఇంకా అల్లాహ్ నిర్ధారించిన హద్దులను కాపాడుతారు.[168] ఇలాంటి విశ్వాసులకు (ఓ ప్రవక్తా!) శుభవార్తను వినిపించు.[169]

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى مِنْۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ۝١١٣

113 ముష్రిక్కులు బంధువులైనాసరే, వారు నరకవాసులని స్పష్టమైపోయిన తరువాత వారి మన్నింపు కోసం దైవాన్ని వేడు కోవటం ప్రవక్తకు గానీ, విశ్వాసులకు గానీ ఎంత మాత్రం తగదు.[170]

168. ఏ ముస్లింల ధనప్రాణాలను స్వర్గానికి బదులుగా అల్లాహ్ కొనుగోలు చేశాడో ఆ ముస్లింల మరికొన్ని సుగుణాలు యిక్కడ ప్రస్తుతించబడ్డాయి. వారు తమ వల్ల జరిగిపోయిన తప్పిదాలపై సిగ్గుతో కుంచించుకుపోతారు. క్షమాభిక్ష పెట్టమని అల్లాహ్‌ను దీనంగా వేడుకుంటారు. నాగా లేకుండా తమ ప్రభువును ఆరాధిస్తారు. ఉపవాసాలు పాటిస్తారు. అరబీలో **'సాయిహూన్'** అని ఉంది. ఈ పదాన్ని చాలామంది వ్యాఖ్యాతలు ఉపవాసాలు అన్న అర్థంలో తీసుకోగా, కొంతమంది భూ సంచారం, దైవమార్గంలో పోరాటం అన్న భావంలో తీసుకున్నారు. కాని మొదటి అర్థమే (ఉపవాసాలు అనేదే) సరైనది. ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ ప్రభృతులు 'ఉపవాసాలు' అన్న అర్థం వైపుకే మొగ్గుచూపారు. అలాగే దైవారాధన కోసం కొండల్లోకో, కోనల్లోకో పోయి తిష్ఠవేయటం, మఠాలలో, ఆశ్రమాలలో కఠోర అభ్యాసాలకు పూనుకోవటం కూడా దీని అర్థం కాదు. ఎందుకంటే ఇలాంటి ధోరణులు 'రుహ్‌బానియత్' (వైరాగ్యం) క్రిందికి వస్తాయి. ఇలాంటి వైరాగ్యాన్ని, సన్యాసత్వాన్ని ఇస్లాం సుతరామూ ఇష్టపడదు. అయితే ఉపద్రవం పుట్టి, అరాచకం చెలరేగిన క్లిష్టపరిస్థితుల్లో ధర్మాన్ని రక్షించుకోవటానికి పట్టణాలను, జనవాసాలను వదలి పొలాల్లో, పర్వత ప్రాంతాలలోకి వెళ్ళవచ్చు అని హదీసు ద్వారా విదితమవుతోంది (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుల్ ఈమాన్).

169. మనో వాక్కాయ కర్మల చేత ఇస్లాం ప్రబోధనలకు ప్రతిరూపంగా నిలిచి, అల్లాహ్ హద్దులను గౌరవించే వ్యక్తి మాత్రమే పరిపూర్ణమైన విశ్వాసి కాగలడు. అతను దేవుని హద్దులను కేవలం గౌరవించటమే కాదు, వాటిని ప్రాణంకన్నా మిన్నగా ప్రేమిస్తాడు. వాటిని కాపాడుతాడు. ఇలాంటి పరిపూర్ణ విశ్వాసులే దేవుని శుభవార్తకు అర్హులు.

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرٰهِيْمَ لِأَبِيْهِ إِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ
وَّعَدَهَا إِيَّاهُ ۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِّلّٰهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ ۚ
إِنَّ إِبْرٰهِيْمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيْمٌ ﴿١١٤﴾

114 మరి ఇబ్రాహీము (అలైహిస్సలాం) తన తండ్రి మన్నింపుకై ప్రార్థించాడంటే, అతను తండ్రికిచ్చిన మాట ప్రకారం అలా చేశాడు. అయితే అతని తండ్రి అల్లాహ్ విరోధి అని స్పష్టమవగానే అతని పట్ల విసిగిపోయాడు.[171] నిశ్చయంగా ఇబ్రాహీము (అలైహిస్సలాం) మృదు మనస్కుడు, సహనశీలి.[172]

దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో **"ఆమనూ వ అమిలుస్సాలిహాతి"** (విశ్వసించి, సత్కార్యాలు చేసినవారు) అని అనేకసార్లు చెప్పబడటం గమనార్హం. ఆ సత్కార్యాలు ఏవేవో ఈ ఆయతులో క్లుప్తంగా చెప్పబడ్డాయి.

170. దీని వివరాలు సహీహ్ బుఖారీలో వచ్చాయి. దైవప్రవక్త (సఅసం) సంరక్షకులు, పినతండ్రి అయిన అబూ తాలిబ్‌కు అంతిమ ఘడియలు సమీపించినపుడు దైవప్రవక్త (స) ఆయన వద్దకు వచ్చారు. అక్కడ అబూజహల్, అబ్దుల్లా బిన్ అబూ ఉమయ్యా కూడా కూర్చుని ఉన్నారు. ఆయన (స) తన బాబాయి నుద్దేశించి, "బాబాయీ! మీరు 'లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహ్' పలకండి. దాని ఆధారంగా నేను దైవసమక్షంలో మీ గురించి వాదిస్తాను" అని ప్రాధేయపడ్డారు. దానికి అబూజహల్, అబ్దుల్లా బిన్ అబూ ఉమయ్యా, "ఓ అబూ తాలిబ్! ఈ స్థితిలో అబ్దుల్ ముత్తలిబ్ మతాన్ని విడిచి పెడతారా?" అని ఆక్షేపించారు. (కడకు అబూతాలిబ్ అవిశ్వాస స్థితిలోనే కన్ను మూశారు). "దేవుని తరఫున వారించబడనంత వరకూ నేను ఆయన మన్నింపు కోసం ప్రార్థిస్తూనే ఉంటాను" అని మహాప్రవక్త (స) చెప్పారు. అప్పుడు ఈ ఆయతు అవతరించింది. బహుదైవారాధకులు ఆప్తులయినాసరే వారి మన్నింపు కోసం అల్లాహ్‌ను వేడుకోరాదని ఇందులో నిర్దిష్టంగా చెప్పటం జరిగింది (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుత్తఫ్సీర్: అత్ తౌబా సూరా). అల్ ఖసస్ సూరాలోని 56వ ఆయతు కూడా ఈ నేపథ్యంలోనే అవతరించింది (ఓ ప్రవక్తా! నీవు కోరిన వారికి నీవు సన్మార్గం చూపలేవు....).

ముస్నదె అహ్మద్‌లోని ఒక ఉల్లేఖనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స), తన తల్లి మన్నింపుకై ప్రార్థించేందుకు అనుమతి కోరగా ఈ ఆయతు అవతరించింది (ముస్నదె అహ్మద్– సంపుటి : 5, పేజీ – 355). అయితే మహాప్రవక్త (సఅసం) వారు "అల్లాహ్! నా జాతి వారికి ఏమీ తెలియదు. వీళ్ళని క్షమించు" అని చేసిన ప్రార్థన మాత్రం ఈ ఆయతుకు విరుద్ధం కాదు. ఎందుకంటే అది జాతి జనుల మార్గదర్శకత్వం కోసం

115 అల్లాహ్ ఏ జాతికైనా సన్మార్గం చూపిన తరువాత – ఆ జాతి ప్రజలు మానుకోవలసిన విషయాలను వారికి విడమరచి చెప్పనంతవరకూ – వారిని అపమార్గానికి లోనుచేయడు.[173] నిశ్చయంగా అల్లాహ్‌కు ప్రతిదీ తెలుసు.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّىٰ
يُبَيِّنَ لَهُم مَّا يَتَّقُونَ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

116 నిస్సందేహంగా భూమ్యాకాశాల సామ్రాజ్యం అల్లాహ్‌దే. ఆయనే జీవన్మరణాల ప్రదాత. అల్లాహ్ తప్ప మీకు మరో సంరక్షకుడుగానీ, సహాయకుడుగానీ లేడు.

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ يُحْيِي وَيُمِيتُ ۚ
وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

చేసిన దుఆ. అంటే వారు నా స్థానాన్ని, స్థాయిని అర్థం చేసుకోలేకపోవటం చేత అలా ప్రవర్తిస్తున్నారు. కనుక వారికి సద్బుద్ధిని వొసగు. ఆ విధంగానయినా వారు నీ మన్నింపుకై అర్హతను సంపాదిస్తారు అన్నది ఆయన (స) వేడుకోలులోని మర్మం. బ్రతికి ఉన్న అవిశ్వాసుల, ముష్రిక్కుల మార్గదర్శకత్వం కోసం ప్రార్థించటం సమ్మతమే.

171. తన తండ్రి దైవవిరోధి అనీ, అతని నివాస స్థలం నరకమని స్పష్టమైపోయిన తరువాత హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహిస్సలాం) కూడా అతని మన్నింపు కోసం ప్రార్థించటం మానేశారు.

172. అంతకుమునుపు హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహిస్సలాం) తన తండ్రి మన్నింపు కోసం తాపత్రయ పడటానికి కారణం ఆయన మృదుస్వభావి కావటమే.

173. ఈ ఆయతు నేపథ్యంలో ఉన్న అసలు విషయం ఇది : "ముష్రిక్కుల మన్నింపుకై ప్రార్థించరాదు" అని అల్లాహ్ ఆదేశించిన సంగతి తెలుసుకుని ప్రవక్త ప్రియసహచరులు (రజి) ఆందోళనకు గురయ్యారు. ఎందుకంటే అప్పటివరకూ చనిపోయిన తమ పూర్వీకుల మన్నింపుకోసం వారు దుఆ (వేడుకోలు) చేసేవారు. తమవల్ల జరిగిన ఈ తప్పుకుగాను తాము దైవసమక్షంలో నిలదీయబడతామేమోనన్నది వారి అనుమానం. వారి ఈ అనుమానాన్ని దూరం చేయటానికి ఈ ఆయతు అవతరింపజేయబడింది. ఏ ఏ పనులకు దూరంగా ఉండాలో స్పష్టంగా వివరించనంతవరకూ ఎవరినీ తప్పు పట్టటం జరగదనీ, 'అలా చేయకూడదు' అని చెప్పిన తరువాత కూడా దాన్ని ఖాతరు చేయనివారే నిలదీయబడతారనీ, అలాంటి నిర్లక్ష్య జనులను అల్లాహ్ అపమార్గాన వదలివేస్తాడని ఇందులో చెప్పటం జరిగింది.

117 ప్రవక్త వైపుకు, కష్టకాలంలో ప్రవక్తను వెన్నంటివున్న ముహాజిర్ల, అన్సార్ల వైపుకు అల్లాహ్ (దయా భావంతో) మరలాడు,[174] వారిలో కొందరి హృదయాలు తడబాటుకు లోనై నప్పుడు,[175] తర్వాత ఆయన వారి పొరపాటును మన్నించాడు. నిశ్చ యంగా ఆయన వారి యెడల వాత్సల్యం కలవాడు, కరుణామయుడు.

لَقَدْ تَّابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهٰجِرِيْنَ وَالْاَنْصَارِ
الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْهُ فِيْ سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا
كَادَ يَزِيْغُ قُلُوْبُ فَرِيْقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ ؕ اِنَّهٗ
بِهِمْ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ۙ ﴿١١٧﴾

174. తబూక్ యుద్ధం కోసం సన్నాహాలు ప్రారంభించిన సమయాన్ని "కష్టకాలం" గా ఖరారు చేయటం జరిగింది. అసలే ఎండా కాలం. అదీగాక ఆ సమయంలో పంటలు కోతకొచ్చి ఉన్నాయి. మరోవైపు సుదీర్ఘ ప్రయాణం. సౌకర్యాలు చూస్తే అంతంత మాత్రమే. అందుకే ఆ సేనా వాహిని 'జైషుల్ ఉస్రహ్' (ఇబ్బందుల్ని ఎదుర్కొన్న సైన్యం)గా పిలువబడింది.

అల్లాహ్ వారి వైపుకు దయాభావంతో మరలటంలోని ప్రధాన ఉద్దేశం వారిని మన్నించటమే. మరి వారు చేసిన తప్పు ఏమిటీ? అంటే పెద్ద పెద్ద తప్పులు చేస్తేనే క్షమాభిక్ష అవసరమనీ, చిన్న చిన్న తప్పిదాలకు క్షమాపణ అవసరం లేదని అనుకోకూడదు. మనిషికి తెలియకుండానే అతని వల్ల ఎన్నో చిన్న చిన్న పొరపాట్లు జరిగిపోతుంటాయి. తనలోని లోటుపాట్ల గురించి ఒక్కోసారి మనిషికి ధ్యాస కూడా ఉండదు. దైవప్రవక్త (స) నోట జాలువారిన ఆజ్ఞను శిరసావహించడానికి ఎల్లప్పుడూ సిద్ధంగా ఉండే ముహాజిర్లు, అన్సార్లలో ఉండే చిన్న చిన్న లోటుపాట్లను మన్నించటానికి అల్లాహ్ వారిపై తన కటాక్ష వీక్షణాలను ప్రసరింపజేశాడని దీని భావం.

175. ఈ వాక్యం ఆ సజ్జనులలోని రెండవ వర్గాన్ని ఉద్దేశించినది. ఆదేశం వినగానే వారు ఒకింత సంశయానికి లోనైనప్పటికీ, తొందరగానే తేరుకుని తమ కర్తవ్యం వైపుకు సమాయత్తం అయ్యారు. హృదయాలు తడబాటుకు లోనయ్యాయంటే భావం సత్యధర్మం పట్ల, దైవప్రవక్త పట్ల వారిలో విసుగుపుట్టిందని ఎంతమాత్రం కాదు. కాకపోతే తమకున్న అరకొర సౌకర్యాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని జిహాద్‌లో పాల్గొనేదెలా? అన్న మీమాంసకు గురయ్యారు. కాని ఉచితానుచితాలను బేరీజు వేసుకుని మళ్లీ తమ గురుతర బాధ్యతకై నడుం బిగించారు.

وَّعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِيْنَ خُلِّفُوْا ؕ حَتّٰۤى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ
الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوْۤا اَنْ
لَّا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّاۤ اِلَيْهِ ؕ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوْبُوْا ؕ اِنَّ
اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ؑ ﴿١١٨﴾

118 ఏ 'ముగ్గురి' వ్యవహారం వాయిదా వేయబడిందో వారి వైపుకు కూడా (అల్లాహ్ దయతో మరలాడు).[176] భూమి విశాలంగా ఉండి కూడా వారికి ఇరుకైపోయింది. వారి ప్రాణాలు కూడా వారికి భారమైపోయాయి.[177] అల్లాహ్ పట్టు నుంచి తమను కాపాడుకోవటానికి ఆయన వైపుకు మరలటం తప్ప మార్గాంతరం లేదని వారు గ్రహించారు. ఇక మీదట కూడా వారు ఈ విధంగా మరలి వచ్చేటందుకు గాను అల్లాహ్ వారి వైపుకు మరలాడు.[178] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అమితంగా పశ్చాత్తాపాన్ని స్వీకరించే వాడు, అపారంగా కరుణించేవాడూను.

176. అరబీలో **'ఖుల్లిఫూ'** అని అనబడింది. 'ఖుల్లిఫూ' అంటే వ్యవహారం వాయిదా వేయబడినవారు అని అర్థం. యాభై రోజుల పాటు వారు ఒంటరివారుగా జీవించారు. ఆ తరువాత వారి పశ్చాత్తాపం స్వీకరించబడింది. ఆ ముగ్గురు సహాబీలు వీరు : 1. కాబ్ బిన్ మాలిక్ 2. మురారా బిన్ రబీ 3. హిలాల్ బిన్ ఉమయ్యా. నిజానికి వీళ్లు ముగ్గురూ నిజాయితీ తత్పరత గల ముస్లింలే. అంతకుముందు జరిగిన యుద్ధాలన్నింటి లోనూ పాల్గొన్నారు. తబూక్ యుద్ధ సందర్భంగా వారు కించిత్ అలసత్వానికి లోనయ్యారు. తరువాత వారి పొరపాటు వారికి తెలిసివచ్చింది. తమవల్ల – తెలిసీ తెలియక – ఒక తప్పు ఎలాగూ జరిగిపోయింది. ఆ తప్పును సమర్థించుకునే ప్రయత్నంలో మరో తప్పుచేసి (అబద్ధం చెప్పి) కపటుల సరసన నిలబడటం ఎందుకు? అని వారు ఆత్మావలోకనం చేసుకున్నారు.

ఆఖరికి వారు దైవప్రవక్త (సఅసం) సమక్షంలోకి వచ్చి తమ తప్పును ఒప్పుకున్నారు. తమకు ఏ శిక్ష విధించినా దాన్ని ఈ లోకంలోనే భరించటానికి సిద్ధమయ్యారు. దైవప్రవక్త (స) ఆ ముగ్గురి వ్యవహారాన్ని దైవాధీనం చేశారు. దైవనిర్ణయం జరిగే వరకూ వేచి ఉండమన్నారు. ఆ ముగ్గురు సహచరులతో సామాజిక సంబంధాలను త్రెంచుకోవాలనీ, వారితో మాట్లాడనూ వద్దని దైవప్రవక్త (స) తన సహచరులకు తాకీదు చేశారు. నలభై రాత్రులు గడచిన తరువాత, తమ భార్యలకు సయితం దూరంగా ఉండాలని వారికి ఆదేశించబడింది. మరో పదిరోజులు దుర్భరంగా

119 ఓ విశ్వాసులారా! అల్లాహ్‌కు భయపడండి. సత్యవంతుల వెంట ఉండండి.[179]

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

120 దైవప్రవక్తను విడిచి వెనుక ఉండిపోవటం మదీనాలో నివసించే వారికి గానీ, చుట్టుప్రక్కల నివసించే పల్లెటూరి వాళ్ళకుగానీ ఏమాత్రం శోభాయమానం కాదు.[180] తమ ప్రాణాలను ఆయన

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ

గడిచాయి. అప్పుడు ఈ ఆయతు అవతరించింది. ఎట్టకేలకు అల్లాహ్ వారి పరిస్థితిపై దయదలిచాడు. వారి తప్పును క్షమించాడు. నిష్కల్మషమైన వారి పశ్చాత్తాపాన్ని ఆమోదించాడు. ఈ సంఘటనకు సంబంధించిన వివరాలన్నీ హజ్రత్ కాబ్ బిన్ మాలిక్ స్వయంగా తెలిపిన హదీసులో ఉన్నాయి. (ఆ వివరాల కోసం సహీహ్ బుఖారీలోని యుద్ధాల ప్రకరణంలో తబూక్ యుద్ధానికి సంబంధించిన అధ్యాయాన్ని చూడండి. సహీహ్ ముస్లింలోని పశ్చాత్తాప ప్రకరణంలో కూడా ఈ హదీసు ఉంది).

177. సంఘ బహిష్కరణకు గురైనప్పుడు ఆ ముగ్గురు సహచరులు అనుభవించిన వేదనకు ఇది మచ్చుతునక.

178. మొత్తం యాభై రోజుల తరువాత అల్లాహ్ వారిపై కనికరించాడు.

179. కల్లాకపటంలేని వారి సిసలైన పశ్చాత్తాపాన్ని ఆమోదించటమే గాకుండా అల్లాహ్ తన గ్రంథంలో 'తౌబా' పేరుతో దాన్ని ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించాడు. అల్లాహ్ వారితోనూ, వారు అల్లాహ్‌తోనూ ప్రసన్నులవుగాక! అందుకే సదా అల్లాహ్‌కు భయపడుతూ ఉండాలనీ, సత్యాన్ని సమర్థించాలనీ, సత్యవంతులతోనే ఉండాలనీ ముస్లిములకు ఆదేశించబడింది. మనసులో దైవభీతి ఉన్నవాడు సత్యవంతుడుగానే ఉంటాడు, సత్యవంతులతోనే ఉంటాడు. అబద్ధాలకోరు మనసులో భక్తీ భయమూ ఉండవు. అందుకే హదీసులో అనబడింది : "విశ్వాసి (మోమిన్) వల్ల ఏ తప్పయినా జరిగిపో వచ్చునేమో గాని అతను అబద్ధాలకోరు మాత్రం అయి ఉండడు."

180. తబూక్ యుద్ధంలో పాల్గొనాల్సిందిగా అందరికీ ప్రకటన చేయబడింది. అందువల్ల వికలాంగులు, వృద్ధులు, షరీయతు పరమైన కారణం గలవారు తప్ప మిగిలిన వారంతా యుద్ధంలో పాల్గొనాల్సిందే. కాని మదీనా నగరంలోనూ, దాని పరిసర ప్రాంతాలలోనూ నివసించే కొంతమంది ఈ యుద్ధ ప్రకటన తరువాత కూడా వెనుకంజ వేశారు. వారి ఈ ధోరణి ఏమాత్రం సహించరానిదని ఈ ఆయతులో అల్లాహ్ మందలించాడు.

وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطَـُٔونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ
الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَّيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُم بِهِ
عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

ప్రాణం కన్నా మిన్నగా భావించటం కూడా వారికి తగదు.[181] ఎందుకంటే దైవ మార్గంలో వారికి దాహం అయినా,[182] అలసట కలిగినా, ఆకలైనా, అవిశ్వాసులను కోపం తెప్పించే స్థలం గుండా వారు సాగిపోయినా,[183] శత్రువుల సంగతి చూసుకున్నా[184] – వాటన్నింటిపై వారి పేర సత్కార్యం లిఖించబడుతుంది. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ అల్లాహ్ సద్వర్తనుల పుణ్యఫలాన్ని వృధా కానివ్వడు.

181. తమ ప్రాణాలపై వారికి ఉన్నంత తీపి దైవప్రవక్త (సఅసం) ప్రాణం పట్ల లేకపోవటం కడు శోచనీయం. నిజానికి వారు తమ ప్రాణాలను పణంగా పెట్టి దైవప్రవక్త (సఅసం) కు రక్షకులుగా నిలువవలసింది.

182. వారు వెనుకంజ ఎందుకు వేయకూడదో ఇక్కడ చెప్పబడింది. దైవమార్గంలో వారు ఆకలి దప్పులను సహించినా, వ్యయప్రయాసలకోర్చినా, శత్రువుల ఆగ్రహావేశాలకు కారణభూతమయ్యే చర్యలు గైకొన్నా, శత్రువులను చంపినా, వారిని బందీలుగా పట్టుకున్నా– ఇవన్నీ వారి ఖాతాలో సత్కార్యాలుగా నమోదవుతాయి. దీన్నిబట్టి విదితమయ్యే దేమిటంటే మనిషి మస్జిదులోనో, ఏకాంత కుహరంలోనో కూర్చుని ప్రార్థన చేసుకోవటం, దైవధ్యానం చేయటం, గ్రంథ పారాయణం చేయటం మాత్రమే సత్కార్యం కాదు. దైవ మార్గంలో పరిశ్రమించటం, ఆ మార్గంలో ఎదురయ్యే కష్టాలను సహించటం, బాధలను భరించటం, ఆఖరికి శత్రువుల గుండెల్లో సింహస్వప్నంలా మారే చర్యలను చేపట్టటం – వాటిలో ప్రతిదీ దైవసన్నిధిలో సత్కార్యం (అమలె సాలెహ్)గా లిఖించబడుతుంది. అందుకే కేవలం ఆరాధన మీద ఆసక్తి కొద్దీ జిహాద్ పట్ల అనాసక్తతను, విసుగును ప్రదర్శించటం కూడా సబబు కాదు. అలాంటప్పుడు అకారణంగా దాన్నుంచి తప్పించుకోజూడటం ఎంతవరకు సమంజసం అనిపించుకుంటుంది?

183. అంటే కాలి నడకన లేక గుఱ్ఱాల ద్వారా వారు ఏ ప్రాంతం మీదుగానయినా సాగిపోతున్నప్పుడు దైవవిరోధుల గుండెల్లో దడపుట్టాలి. కసితో వారు అట్టుడికిపోవాలి. ఈ విధమైన భీతావహ వాతావరణాన్ని అవసరమైనచోట సృష్టించటం కూడా సత్కార్యమేనని చెప్పబడటం గమనార్హం.

121 అలాగే వారు (దైవమార్గంలో) చిన్న మొత్తంలో ఖర్చు చేసినా, పెద్ద మొత్తంలో ఖర్చుచేసినా, ఏ లోయను దాటివెళ్ళినా[185] – అల్లాహ్ వారి సత్కార్యాలకు అత్యుత్తమ ప్రతిఫలం ప్రసాదించే నిమిత్తం – అవన్నీ వారిపేర వ్రాయబడ్డాయి.

وَلَا يُنفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

122 విశ్వాసులందరూ (పోరాటానికి) బయలుదేరవలసిన అవసరం లేదు. కాబట్టి వారి ప్రతి పెద్ద సమూహంలో నుంచి ఒక చిన్న సమూహం బయలుదేరి (తే చాలు. మిగిలినవారు) ధర్మావగాహనను పెంపొందించుకుని, వారు తమ వద్దకు తిరిగివచ్చినప్పుడు, వారు భయభక్తులను అలవరచుకునేందుకుగాను వారికి భయబోధ చేయాల్సింది.[186] కాని ఇలా ఎందుకు జరగలేదు?

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً ۚ فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

184. **"వలా యనాలూన మిన్ అదువ్విన్ నైలన్"** అంటే శత్రువు నుంచి ఏదైనా తీసుకోవటం, వారి సంగతి చూడటం అని అర్థం. మరింత విపులంగా చెప్పాలంటే వారిని చిత్తు చిత్తుగా ఓడించటం, నిర్బంధించటం, యుద్ధప్రాప్తిని తీసుకోవటం అని భావం.

185. పర్వతాల మధ్య గల లోతట్టు ప్రదేశాలను, నీరు ప్రవహించే పల్లపు నేలను లోయ అనవచ్చు. సాధారణ ప్రదేశాలు అని ఇక్కడ దాని భావం. దైవమార్గంలో ఇలాంటి లోయల గుండా ప్రయాణించటం కూడా పుణ్యమే. అవసరాన్నిబట్టి ఈ మార్గంలో తక్కువ ఖర్చుపెట్టినా, ఎక్కువ ఖర్చుపెట్టినా – అవన్నీ మీ కర్మల రికార్డులో నమోదవుతాయి. దానికి గాను అల్లాహ్ అత్యుత్తమ పుణ్యఫలం ప్రసాదిస్తాడు.

186. ఈ ఆయతుకు రెండు రకాల భావార్థాలు చెప్పబడ్డాయి. కొంతమంది వ్యాఖ్యాతల ప్రకారం ఈ ఆయతు కూడా జిహాద్ (ధర్మయుద్ధం) ఆదేశ పరిధిలోకే వస్తుంది. దీని ప్రకారం దీని భావమేమిటంటే; వెనుకటి ఆయతులలో "వెనుక ఉండిపోయిన వారి"ని గట్టిగా మందలించటం వల్ల ప్రవక్త సహచరులు జిహాద్ ఆదేశాల విషయంలో చాలా జాగ్రత్త పడసాగారు. ఎప్పుడు ఏ యుద్ధ ప్రకటన వెలువడినా, మరే అత్యవసర పరిస్థితి ఎదురైనా వారంతా సిద్ధమయ్యేవారు. అయితే ప్రతి యుద్ధమూ తబూక్ యుద్ధం లాంటిదై ఉండదనీ, ప్రతి చిన్న పోరుకై అందరూ వెడలిపోనవసరం లేదనీ, అవసరం మేరకు ఎంతో కొంతమంది వెళితే సరిపోతుందని ఉపదేశించబడింది.

123 ఓ విశ్వాసులారా! మీ పరిసరాలలో ఉన్న అవిశ్వాసులతో పోరాడండి.[187] వారు మీలోని కాఠిన్యాన్ని చవిచూడాలి.[188] అల్లాహ్ భయభక్తులు గలవారికి తోడుగా ఉన్నాడని తెలుసుకోండి.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ قَٰتِلُوا۟ ٱلَّذِينَ يَلُونَكُم مِّنَ ٱلْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا۟ فِيكُمْ غِلْظَةً ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

అంటే ఒక సమూహం యుద్ధ మైదానానికి వెళితే, మరో సమూహం ఉన్నచోటనే ఉండి ధర్మజ్ఞానాన్ని ఆర్జించాలనీ, ధర్మావగాహనను పెంపొందించుకుని తమ సైనిక దళం కదన రంగం నుంచి తిరిగి వచ్చినప్పుడు వారికి కూడా ధర్మాధర్మాలను విడమరచి చెప్పాలని ఈ కోవకు చెందిన ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయపడ్డారు.

దీని రెండవ మతలబు ఇది : ఈ ఆయతు ధర్మయుద్ధానికి సంబంధించినది కాదు. ధర్మజ్ఞానాన్ని ఆర్జించాలని ఈ ఆయతు నొక్కి చెబుతోంది. దాని పద్ధతిని గురించి వివరిస్తోంది. అదేమిటంటే, ధర్మవిద్య కోసం ప్రతి పెద్ద జన సమూహం నుంచి, ప్రతి తెగనుంచీ కొంతమంది తమ ఇల్లూ వాకిలిని వదలి జ్ఞాన పీఠాలకు, ధార్మిక విశ్వవిద్యాలయాలకు వెళ్ళాలి. ధర్మజ్ఞానానికి సంబంధించిన వివిధ విభాగాలలో పాండిత్యాన్ని పెంపొందించుకోవాలి. ఆ తరువాత వారు తమ తమ ప్రదేశాలకు తిరిగి వెళ్ళి ప్రజలకు ధర్మాధర్మాలను విడమరచి చెప్పాలి. మంచిని ప్రబోధించాలి, చెడుల నుంచి వారించాలి. ధర్మావగాహన (తఫఖ్ఖుహ్ ఫిద్దీన్) అంటే ఇదే. షరీఅత్‌లోని ఆదేశాలను, నిషిద్ధాంశాలను గురించి తెలుసుకోవటం.

187. అవిశ్వాసులతో ఏ క్రమంలో పోరాడాలో ఈ ఆయతులో చెప్పబడింది. ముందు వారు తమ సమీపంలో ఉండే సత్య తిరస్కారులను సన్మార్గానికి తెచ్చే ప్రయత్నం చేయాలి. ప్రయత్నాలన్నీ విఫలమైనప్పుడు, పీడనను నిరోధించే నిమిత్తం వారిపై యుద్ధ ప్రకటన చేయాలి. దైవప్రవక్త (సఅసం) వారి విధానం కూడా ఇదే. ఆయన (స) మొదట అరేబియా ద్వీపంలోపల ఉన్న ముష్రిక్కులను ఎదుర్కొన్నారు. ఈ బెడద సద్దుమణిగాక మక్కా, తాయఫ్, యమన్, యమామ, హిజ్ర్, ఖైబర్, హజర్‌మోత్ తదితర ప్రాంతాలపై దృష్టిని సారించి వాటిని జయించారు. దాంతో అరేబియాలోని తెగల వారంతా తండోపతండాలుగా వచ్చి ఇస్లాం స్వీకరించారు. ఆపైన గ్రంథవహుల వంతు వచ్చింది. హిజ్రీ 9వ ఏట ఆయన (స) రోమనులను ప్రతిఘటించేందుకు తబూక్‌కు బయలు దేరారు. తబూక్ అరేబియా ద్వీపానికి ఆనుకుని ఉంది. ఆయన (సఅసం) అవలంబించిన ఈ అంచెల వారీ విధానాన్నే ఆయన (స) తదనంతరం ధర్మ ఖలీఫాలు కూడా అవలంబించారు. వారు రోము సామ్రాజ్యానికి చెందిన క్రైస్తవుల మెడలు వంచారు. ఈరాన్‌కు చెందిన జోరాష్ట్రియన్లను ఓడించారు.

188. మరో మాటలో చెప్పాలంటే ధర్మ తిరస్కారుల పట్ల ముస్లిములలో మెతకదనం

124 ఏదైనా ఒక సూరా అవతరించి నప్పుడల్లా కపటుల్లోని కొందరు, "ఈ సూరా మీలో ఎవరి విశ్వాసాన్ని వృద్ధి పరచింది?"[189] అని (వెటకారంగా) అడుగుతారు. విశ్వాసుల విశ్వాసాన్ని ఈ సూరా వృద్ధిచేసింది. దానిపై వారు సంతోషిస్తున్నారు.[190]

وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُم مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَٰذِهِۦٓ إِيمَٰنًا ۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَزَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

125 కాగా; ఎవరి హృదయాలు రోగ గ్రస్తమై ఉన్నాయో వారి అశుద్ధతలో ఈ సూరా మరింత అశుద్ధతను పెంచింది. ఆఖరికి వారు అవిశ్వాస స్థితిలోనే చచ్చారు.[191]

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ كَٰفِرُونَ ﴿١٢٥﴾

పనికిరాదు. "వారు తిరస్కారుల పట్ల కర్కశులుగానూ, ఒండొకరి (ముస్లింల) పట్ల జాలిగుండెలు గల వారిగానూ ఉంటారు" అని ప్రవక్త సహచరుల గురించి ఒకచోట చెప్పబడింది (ఫతహ్–29). "వారు విశ్వాసుల పట్ల మృదువుగానూ, తిరస్కారుల పట్ల కఠినంగానూ వ్యవహరిస్తారు" అని మరోచోట సెలవీయబడింది (అల్ మాయిద – 54). విశ్వాసం (ఈమాన్) వాంఛించే విశిష్ఠ గుణం ఇది.

189. ఈ ఆయతు ద్వారా కపటులలో తిష్ఠవేసి ఉన్న కుల్లునంతటినీ బట్టబయలు చేయటం జరిగింది. వారు లేని సమయంలో ఏదైనా ఒక కొత్త సూరాగానీ, సూరాలోని ఏదైనా భాగం గానీ అవతరించినట్లు వారికి తెలిస్తే, వెటకారంగా 'ఇంతకీ ఈ సూరా ద్వారా ఎవరి విశ్వాసం పెరిగిందబ్బా?!' అని చెప్పుకుంటారు.

190. ఏ సూరా అవతరించినా విశ్వాసుల విశ్వాసాన్ని అది తప్పకుండా వృద్ధిపరుస్తుంది. ఆ వృద్ధిపై వారు తృప్తిచెందుతారు, సంతోషిస్తారు అని అల్లాహ్ సెలవిస్తున్నాడు. విశ్వాసం (ఈమాన్)లో తరుగుదల, పెరుగుదల జరుగుతూ ఉంటుందన్న దానికి కూడా ఈ ఆయతు నిదర్శనమే. హదీసువేత్తల దృక్పథం కూడా ఇదే.

191. 'రోగం' అంటే కాపట్య రోగం అని అర్థం. దీనిమూలంగా వారు దైవవచనాల పట్ల నిత్యం శంకకు లోనవుతుంటారు. కొత్తగా అవతరించే ఏ సూరా అయినాసరే ఈ వంచకుల వ్యాధిని నయం చేయదు సరికదా, వారిలోని కల్మషాన్ని అది మరింత పెంచుతుంది. క్రమక్రమంగా వారిలోని కాపట్య రోగం ముదిరిపోవటం వల్ల పశ్చాత్తాప భాగ్యం కూడా వారికి ప్రాప్తించదు. కాపట్యం మరియు అవిశ్వాస స్థితిలోనే వారు కన్నుమూస్తారు. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో అల్లాహ్ మరోచోట చెప్పినట్లు – "మేము ఈ

أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ
مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

126 ఏమిటీ, ప్రతి ఏటా ఒకటి లేక రెండు సార్లు తాము ఏదో ఒక ఆపదలో చిక్కుకు పోవటాన్ని వారు గమనించటం లేదా?[192] అయినాసరే వారు పశ్చాత్తాపం చెందటం గానీ, గుణపాఠం నేర్చుకోవటం గానీ జరగటం లేదు.

وَإِذَا مَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ هَلْ
يَرَاكُم مِّنْ أَحَدٍ ثُمَّ انصَرَفُوا ۚ صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُم
بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

127 ఏదైనా సూరా అవతరించినప్పుడు వారు ఒకరినొకరు చూసుకుంటారు. "ఎవడైనా (ముస్లిం) మిమ్మల్ని చూడటం లేదుకదా!" (అన్నది ఆ చూపులకు అర్థం). ఆ తరువాత (నెమ్మదిగా) వెళ్లి పోతారు.[193] అల్లాహ్ వారి హృదయాలను త్రిప్పేశాడు. ఎందుకంటే వారు బొత్తిగా అర్థం చేసుకోనివారు.[194]

ఖుర్ఆన్ భాగాల అవతరణా క్రమంలో అవతరింపజేసే ప్రతి భాగమూ విశ్వాసుల కోసం వ్యాధినివారణ, కారుణ్యం. అయితే అల్లాహ్ వాటి ద్వారా దుర్మార్గులకు నష్టాన్ని మాత్రమే పెంచుతాడు" (బనీ ఇస్రాయీల్ – 82). మరోవిధంగా చెప్పాలంటే అది వారి దౌర్భాగ్యానికి పరాకాష్ఠ. ఏ ఏ విషయాల ద్వారా జనులు సన్మార్గ భాగ్యం పొందుతారో వాటి ద్వారానే వారు మార్గభ్రష్టులు అవుతుంటారు. అంతేమరి! మనిషి జీర్ణాశయం (ఉదరం) గనక చెడిపోతే శక్తిని, స్వస్థతను చేకూర్చవలసిన ఆహారపదార్థాలే అతని రోగాన్ని మరింత తీవ్రతరం చేస్తాయి.

192. అరబీలో **'యుఫ్తనూన్'** అని ఉంది. అంటే పరీక్షించబడుతూ ఉండటం అని అసలు అర్థం. రకరకాలుగా వారు పరీక్షించబడుతూ ఉన్నారు. ఒక్కోసారి ప్రకృతి వైపరీత్యాలు సంభవిస్తున్నాయి. ఒక్కోసారి వ్యాధులకు లోనవుతున్నారు. యుద్ధాల ద్వారా కూడా పరీక్షించబడుతున్నారు. పూర్వాపరాల దృష్ట్యా ఈ మూడవ అర్థమే సరైనదిగా తోస్తోంది.

193. అంటే కపటుల కుయుక్తుల్ని బట్టబయలుచేసే ఆయతులు అవతరించినప్పుడు భుజాలు తడుముకుంటారు. పరస్పరం చూపులతోనే పలకరించుకుంటారు. ఆ స్థితిలో ఏ ముస్లిమైనా తమను చూస్తే తమ గతేంకాను! అన్నది ఆ చూపుల్లోని ఉద్దేశం. అందుకే అక్కణ్ణుంచి మెల్లగా జారుకుంటారు.

194. అంటే దైవవాక్యాలపై ఏమాత్రం యోచన చేయని కారణంగా అల్లాహ్ వారి హృదయాలను బంజరు భూములుగా మార్చేశాడు. వారి హృదయాలలో కాఠిన్యం, కరకుదనం

128 మీ దగ్గరకు స్వయంగా మీలో నుంచే ఒక ప్రవక్త వచ్చాడు.[195] మీకు కష్టం కలిగించే ప్రతిదీ అతనికి బాధ కలిగిస్తుంది.[196] అతను మీ మేలును ఎంత గానో కోరుకుంటున్నాడు.[197] విశ్వాసుల యెడల అతను వాత్సల్యం కలవాడు, దయామయుడు.[198]

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

మరీ ఎక్కువైపోయింది. సత్యం, సన్మార్గం, మృదుత్వం వంటి మాటలు వారి బుర్రకెక్కవు.

195. మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) రూపంలో దేవుడు ముస్లింలకు చేసిన మహోప కారాన్ని సూరా చివర్లో ప్రస్తావించాడు. ఆయన (సఅసం) మొదటి లక్షణం ఏమిటంటే ఆయన మీలాంటి మానవమాత్రుడే – మానవాతీతుడు గానీ, దైవదూతగానీ కాడు. చెడు విశ్వాసాలు కలిగివున్నవారు కొందరు 'ముహమ్మద్ (సఅసం) నిలువెల్లా దేవుని జ్యోతి' అనీ, ఇంకేదేదో అనీ సామాన్య ప్రజల విశ్వాసాన్ని (ఈమాన్‌ను) పాడు చేస్తున్నారు. అటువంటి వారికి ఈ ఆయతు కనువిప్పు కావాలి.

196. అరబీలో **'అనతున్'** అని ఉంది. మనిషికి బాధకలిగించేది అని దానర్థం. ప్రాపంచిక కష్టాలు, పరలోక శిక్షలు అన్నీ అందులోకి వచ్చేస్తాయి. మొత్తానికి భావం ఏమిటంటే, మీకు కష్టం అనిపించే ప్రతిదానిపై ఆ ప్రవక్త బాధపడతాడు. మిమ్మల్ని అనవసరంగా ప్రయాసకు లోను చేయాలన్నది ఆయన అభిమతం కానేకాదు. అనుక్షణం ఆయన (స) మీ సౌలభ్యాన్ని కోరుకుంటూ ఉంటాడు. "నేను సరళమైన, ఏకాగ్రతతతో కూడుకున్న ధర్మం ఇచ్చి పంపబడ్డాను" అని ఆయన (స) చెప్పటం ఈ సందర్భంగా గమనార్హం (ముస్నదె అహ్మద్ – సంపుటి : 5, పేజీ – 266; సంపుటి : 6, పేజీ – 233). వేరొక హదీసులో "నిశ్చయంగా ఈ ధర్మం సరళమైనది" అని ఆయన (స) ప్రవచించినట్లు ఉంది (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ ఈమాన్).

197. అంటే మీ సన్మార్గాన్నీ, మీ ఇహపరాల సాఫల్యాన్ని అభిలషిస్తున్నాడు. మీరు నరకాగ్నికి ఆహుతి కావటం ఆయనకు ఎంతమాత్రం ఇష్టం లేదు. అందుకే ఆయన (స) ఓసారి ఇలా వక్కాణించారు: "నేను మీ నడుం పట్టి లాగుతూ ఉన్నాను. కాని మీరు మాత్రం నన్ను విడిపించుకుని కావాలని పోయి నరకంలో పడుతున్నారు" (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబుర్రిఖాఖ్).

198. ఇది ఆయన నాల్గవ సుగుణం. ఇవన్నీ ఆయన ఉత్తమ నైతికతకు, మంచి నడవడికకు

129 ఇక వారు గనక వైముఖ్య ధోరణిని కనబరిస్తే[199] "నాకు అల్లాహ్ చాలు.[200] ఆయన తప్ప వేరొక ఆరాధ్యుడు లేనేలేడు. నేను మాత్రం ఆయన్నే నమ్ముకున్నాను. ఆయన మహోన్నతమైన పీఠానికి (అర్షకు) అధిపతి"[201] అని (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి చెప్పు.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۖ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

ప్రతీకలు. నిశ్చయంగా ఆయన (స) నైతికంగా ఉన్నత స్థానాన్ని అధిరోహించినవారు– సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం.

199. అంటే ఆయన (స) తెచ్చిన షరీయతు పట్ల, కారుణ్య ధర్మమైన ఇస్లాం పట్ల వారు గనక విముఖత చూపితే....

200. సత్య తిరస్కారానికి పాల్పడే వారి కుయుక్తుల నుండి తనను అల్లాహ్‌యే కాపాడుతాడు అని భావం.

201. హజ్రత్ అబూదర్దా (రజి) ఉల్లేఖించారు : ఏ వ్యక్తి, ఈ ఆయతు (హస్బియల్లాహు)ను ఉదయం – సాయంత్రం ఏడేసిసార్లు పఠిస్తాడో అతని కష్టాలు తీర్చటానికి అల్లాహ్ చాలు" (సుననె అబూ దావూద్ – 5081).